

KAITSE

KEL
OSMANN

KODU

PÕLLUMAJANDUSE PANK

Asukoht: Tartus, Suurturg 9, omas majas. Telefonid: juhatuse 10-65, üldine 50 ja 16-99

ARVETE SEIS 31. OKTOOBRI 1936.

AKTIVA		PASSIVA	
Kassa ja j/arv. teist. pank.	Kr. 583.172.68	Osa- ja muud kapitalid	Kr. 142 796.26
Väärtpaberid ja osamaks teistes asu- tustes	„ 139.842.69	Hoiusummad:	
Väärtused	„ 145.41	tähtajal	Kr. 778.364.51
Laenud	„ 1.696.465.04	jooksvad	„ 1.295.403.88
Riiklikud laenud	„ 925.09	Vekslite rediskonto	„ 126.602.—
Korrespondendid: „Loro“	„ 34.528 65	Võlad teistes krediitasut.	„ 105.649.52
„Nostro“	„ 7.665 74	Riikl. võlad Pikalaenu P.	„ 1.125.09
Vallasvara	„ 20.972.86	Korrespondendid: „Loro“	„ 1.654.85
Kinnisvara	„ 71.930.—	„Nostro“	„ 51.984.76
Ärikulud ja maksetud 0/0 0/0	„ 57.575.66	Saadud 0/0 0/0 ja komisjon	„ 128.300.35
Garantiide deebitorid	„ 27.908.66	Väljaantud garantiid	„ 27.908.66
Muud aktivad	„ 27.832.71	Muud passivad	„ 9.175.31
	<u>Kr. 2.668.965.19</u>		<u>Kr. 2.668.965.19</u>

Pank võtab raha hoiule ajakohase 0/0, annab heade kindlustuste vastu takistuseta laenusid 6—70/0, müüb E. V. Riigikassa pantkirju, milledega võib soodsalt tasuda asunikude talude võlgu, ja toimetab kõiki muid pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis tähtsamates keskkohdades. Pank ostab ja müüb välisvaluutat. Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühisused ja omavalitsusasutused. Panga juures E. O. ja Ü. A. Kindlustuselts „OMA“ agentuur.

JUHATUS.

PÕLLUPIDAJAD!

Ostame piiramata arvul
sigu, loomi, vasikaid ja lambaid.

ÜHISUS „LÕUNA-EESTI EKSPORTTAPAMAJAD“
TARTUS

PERENAISED!

Töö majapidamises on mänguasi, kui käepärast

Lodix kingakreem

Sidol metalli- ja aknapuhastaja

Sigella poonimisvaha

Sirax küürimispulber

Soliid jõulu- ja majapidamisküünlad

Sopol plekkide eemaldaja

A-S. SIDOL COMPANY

TALLINN, SOO 29, TELEFON 441-00

**Saadaval
igas saapa-
kaupluses**

Ainuesindaja Eestis

EMIL KUMENIUS

Tallinn, Lai t. 9. Kõnet. 437-46

Sobivaima

pühadekingi

kleidiriietest, sukkadest &
sokkidest, trikoopesust

j. m.
valite

A.-S.

Oskar Kilgas'e

vabriku toodetest

Sõjaväe Majandusühisus

TALLINN, PIKK 11
TEL. 452-07, 452-06

Suures valikus

**konservid ja delikatessid, kuiva-
tatud puuvili, kohvi erisegud,
jõulumaiustused, prantsuse kon-
jakid, hispaania vein, kodu- ja
välisnapsid, veinid ja õlled.**

Parfüüm ja kosmeetikatarbed

Sobivaks jõuluringitu-
seks härradele on
S. Mü. päevasärk ja
moodne kaelaside

Kaitseväe ja Kaitseliidu vormitarbed
ja laskemoon

Oma töökojad:

Rätsepa-, Kuninga 2/4
Kingsepa-, Vene 5
Pesuõmblus-, Lai 10

O s a k o n n a d:

Tallinn, Vene 5, tel. 429-42
Kopli 21, „ 466-58
Liivalaia 64, „ 450-18
Tartu, Võidu 3, telef. 11-16
Võru, Jüri 24, „ 1-29
Rakvere, Lai 17, „ 79
Pärnu, Kalevi 27, „ 2-97
Narva, Malmi 1, „ 1-43
Viljandi, Tartu t. 6, „ 1-60

Kõik
kindlustavad

KINDLUSTUSSELTIS

„EESTI“

kodumaa suuri-
mas ühistegeli-
ses kindlustus-
asutuses

TOIMETUS:

Talinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja: kolonel J. Maide
telefon 451-94.

Tegev toimetaja: kapten A. Truuvere
telefon ametis kv. 156-a,
kodus 465-01.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap.
Kaatse arvatakse tasu alla, kui sellele
tasuõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsitirju alal ei hoita.

Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00—12.00.

*

TALITUS:

Talinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Telefon 451-89.

Tellišhind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad: 2 üks lehekülj
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
märel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 25/26

1936

SISUKORD:

A. Soomre: Kristuse rõõm!

Les.: Jõulu mõtteid.

— Jõulud Kaitseliidu peres.

E. Pa: Soome president P. E. Svinhuf-
vud 75-aastane.

O. K.: Kuningas ja armastus.

H. Nahkur: Hiina sündmuste telgitagu-
seid.

L. Juhkam: Lastekaitse nädala puhul.

— Kodutütarde instruktorite kool.

H. Virt: Kl. laskesportlaste tegevusest
ja saavutustest 1936. a.

J. Lääne: Kaitseliidu vormist.

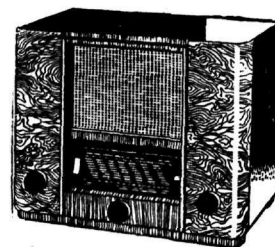
V. Kallikorm: Raadio kl. sidevahendina.

— Kinkidest ja kinkimisrõõmudest

E. Päss: Jõudekuu, must Toomas ja
jõulu vanapoiss.

L. Sanglepp: Jõululaps. Jutt.

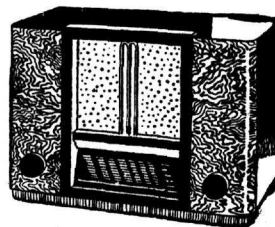
J. Rimpel: „Kabral“ Jurka. Jutt.

JÕULUKS
MENDE
RAADIO

VÖRRATULT ILUS KÕLA,
NÄGUS KAST

HINNAD KR. 138—340.—

PEAESINDAJA

TALLINNA
EESTI MAJANDUS-
ÜHISUS

ESTONIA PUIESTEE 21

Iga tõsine isamaalane tarvitab
kodumaa kaupa

Rikkalikema valiku omamaa toodangust leiate

Herman Rõivas'e

Kodumaa vabrikute riidekauplustest

Tallinn, Estonia puistee 11. Tel. 304-80.

Müük suurel ja väikesel arvul

Elegantne,
moodne ja
kõrge kvaliteet
— see on

T-ü. «Salamander'i»

Jalanõude tööstuse (Tartu m. 30. Tel. 305-26)
saaduste omadus

Kauplus Dabadusväljak 10
(Uues Majaoman. Panga m.)

Müük üle Eesti parimates
jalanõude ärides

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 25/26

Tallinnas, teisipäeval, 22. detsembril 1936

XII aastakäik

Kristuse rõõm!

„Kaitse Kodu!le“ jõuludeks 1936 kirjutanud E. E. S. A. Põhja wikaartonna piiskopliit wikaar U. Soomre

Ja ingel ütles neile: Ärge kartke! Seft waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama, sest teile on täna Laadweti linnas Snnistegija sündinud, kes on Island Kristus.
Luuka ev. 2., 10, 11.

Betlema walgus, kangelst wilgud, laena mulle wiiduks kuldset sära, et wõiksin ühe wäikesegi osa Kristuse rõõmu põhjustist seletada ära!

Esimene neist on see: Jeesus Kristus on elu-walgus. Tema sünniga algab uue ja igawese ajastu algus. See pole inimeste töö, waid Jumala ilmutuse püha töö. Rahwad ja maad olid pilkafes pimeduses, teadmatuses, hädas, sotsiaalses wiletuses. Island nägi oma orjas waid looma, kes pidi talle tööga õnne tooma. Wõitja ja walitseja oli wali tüürann, kellele alam kodanik oli mängukann. Omawoli, kalkus ning südameetu toorus olid tugewama elujõud ja woorus. Haigete eest ei kantud hoolt. Nõrku rõhuti igalt poolt. Teistest eemal koobastes elasid roojaseiks peetud pidalitõbised — enam põlatud, feltskonnast hüljatud kui patunimast unised. Jeesus on see, kes sellasesse pimedusse tõi esimesena täies ulatuses armastuse, ühedigustuse, wendluse, lootuse, usu Jumalasse, kõik-wäelisse Loojasse ja Isasse. Uue elu kewadine koit paistab Lemast ja waimuloiit; kaob pimedaim patnöö säält, kus algab tema töö. Ka meie rahwa hulgaft paljud on jõndnud selle armu tunnetusele, pakatawa kewade puhkewale waimuelule.

Teine Kristuse rõõmu põhjus on see: Jeesus on „tõde, elu ja tee“. Jõulupuu küünlad kustnawad ruttu. Elus on palju waesust, pisaraid, nuttu. Leina ja õhkamiist nende pärast, kes lahkunud meie seast wõitluse káarast. Kristuse rõõm aga elab edasi, kannab mälestusi maailma tagasi. Süütab südameis elutuled sääl, kus puhunud surmatuuled. Jeesus, meie elu

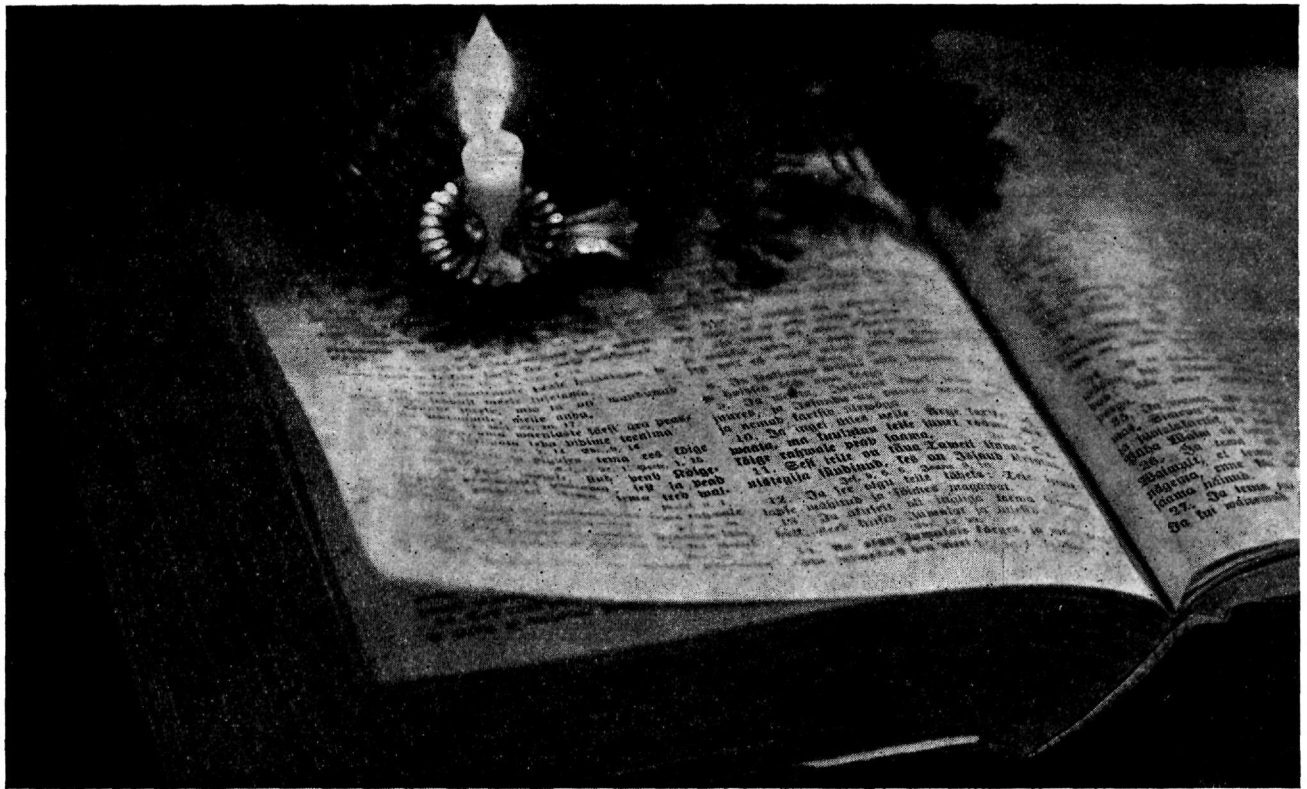
igawene tõde ja tee, wiib meidki üle ähwardawa sügawuse wee.

Kolmas Kristuse rõõmu põhjus on anded ja kingitused, mille järele elawad wana ja noore põues igatused. Riigi ja omawalituse, kiriku ja üksiku hoolekannu ja abi on helst Jeesuse meelsusest, armust ja waimust. Kuid suurim Jumala kingitus on see, et Ta on annud meile oma ainusündinud Poja, kes awanud meile oma Isa igawese elukoja.

Neljas Snnistegija rõõmu põhjus on teade igawikust — inimese kuninglikust päritolust. Sina ei ole waid kadutu, purunen wafin ega tööloom, kes omab ainult loomalikke waiste, kelle paradiis on kustutatud söögitiin ja soe laut wõi pääwari. Ei. Sina siht on kõrgeima mäe hari, sest sa oled Jumala inimene, kel pääle kaduwa ihu on surematu hing loodud Jumala palge järgi.

Wiies Rahuwürsti rõõmu põhjus on lootus. Nagu walge on kristliku kiriku piduliku ja puhta rõõmu wärw, punane räägib armastusest, werest ja usutunnistusest, must sügawast leinast — nii jutustab roheline elust ja lootusest. Haljas kusepun kannab oma kannist ehel ka siis, kui paljud teised puud on raagus. Kristiimiese elu ei haljenda üksi kewadel, suwel ja sügisel eluõnnes, kordaminekus, päikesekullas, waid ka elutalwel, leinaliniku all rahumullas. „Jeesus Snnistegija on mu lootus kuni elan. Seda tean, temaga surmasti ma julge olen, kui ka pime surmabõ saadab hirmu minule.“ „Kui ka kõige pahemad waenlased mind kiusawad, Jeesus päästab põrgu käest, kuradi ja surma wäest.“

Kuues Lunastaja rõõmupõhjus on teadmine ja usk, et peab olema kord üks kari ja karjane. Laewariit algas oma wõidufäitku kaswamise teel nagu sinepiwäke. Israeli ülemate seisuste, saduseride ja wari-

Jõulu evangeelium

seride peres, Rooma maailmariigi vägevate caesarite vahvas weres põles vihatuli rahvusliku riigi ja „surematu Rooma“ nimel ristirahwa vastu. Piinapingid, kruwid, tangid, põletamisranad, tuli, wesi, kiskjad, inimloomade õilis tarkus, tarkade tõhusad teotused, waimurikkad pilkenooled pidid häwitama Kristuse rõõmu. Pingutusi selles suhtes mitmes suunas tehakse weel tänapäew. Katutakse toore jõu, wäe ja wõimuga, intriigi, muigawa üleolemise, uue tõe ja waimu ootamisega, mannetu lendlehega awalbada tapwat surwet, matta jõuluwalgust. Kuid jõuetu oled sina, nõder inimene, wõitluses Jumalaga, oma Loojaga!

On waid üks tõde Jumalast Kristuse läbi igawene ja muutmatu. Sa pead kõigepäält selleni jõudma. Siis näed tema absoluutsust. Kuni seisad eelõues, wõiwad elada hinges weel umbsed ootused. Asjatu on kurja waimu waew. Usk ei ole „oopium rahwale“, waid „jõud, mis on wõitnud maailma“. Sureks on sirgunud taewariigi puu, suuremaks kui ükski muu.

Tema liikmete hulk siin maailmas ületab juba suurima maailmariigi kodanike arwu ja iga teise usundliku kogumuse, kasvab edasi wõimsalt, sest ingli suu on kuulutanud jõulurõõmu, mis peab kõigile rahwale tulema: Laaweti linnas on sündinud Snnistegija Issand Kristus, kelle riigi tõsine suurus ei seisa eeskätt arwus, waid Jumala igaweses tõeluses. Nõudkem seepärast edasi Kristuse rõõmu kõigile rahwale südamest südamesse hinge hingest hinge, wanale ja noorele, rumalale ja targale, kuni on üks kari ja üks karjane — Jeesus Kristus.

Meie Jumalale ja Loojale, Tema ainusündinud Pojale, õnne ja lunnastuse toojale ja Pühale Waimule olgu kiitus ja an põlwest põlwe, aastast aastasse, nüüd ajaliku lt ja siis igawesti! Amen.

Jõulumõtteid

Kes meist ei ootaks jõule! See ootus on kasvanud meisse vaikse hardusena juba lapsepõlvest ja püsib raugaeani.

Kui kord aastas jaanipäeva poolringist oleme jõudnud jõulude poolringi, oleme ühtlasi, ise aimamata, jõudnud jõulude ootamise nõiariiki.

Jõulusid valmistavad ette sügistalve hämarduvad hommikud, pikenevad õhtud, talve vastu seatud koduruumid ja kodusus, mis hõljab lambitule ümber.

Jõulusid ennustavad sügisesed sajud ja kohinad, esimesed rahed ja lumi, mis katab meie põhjamaa loodust jõule ilma selleta vaevalt mõeldava talvevaibaga.

Ja igal aastal sel ajal hakkame me tundma jõulude soojendavat lähedust, mis otsekui suure valguse ja soojuse keskuseks on asetatud just aasta sellele kohale, kus midu, kogu mõistuse nimel, näib valitsevat pimedus ja tühjus.

Jõulud ei tähenda ühtainust hommikut või õhtut, üht päeva või paari. Jõulud kestavad oma elustava mõtte tiivul kogu aastaaja. Jõulude ja jaanipäeva vahemaa tundub, vaadates vähimalt tagant järele, nii lühikesena, et näivad olevat kestnud ühtsoodu nii jõulud kui ka jaanipäev. Selles perspektiivis näeme oma elu jõule katkestamatu valgusevööna, mis rikub perspektiivi seadusi ainult ühes osas, laienedes üha. Meie lapse- ja jõulud näivad suurtena ja koitvatena. Mis ime siis,

Küünalde säral

kui nende valgus mõjub elustavalt juba sügiskuu esimestel päevadel.

Kuid mitte kõik jõulud meie elu perspektiivis ei koida ühtlase valgusega. Kord jõulude ajal, palju hiljem, puudub majas üks mehine hää, kes oli lugenud seni oma perele jõululaupäeval. Pikkamööda variseb inimesi ja harvenevad nende read, aga jõulude valguse sära püsib ikka muutmatuna. Ja vanade asemel kord uus silmapaar näeb esmakordselt kuuse valguse sära. Uus elu kergib kaduva asemele, jõulud aga püsivad ikka endistena.

Tuletame meele, et meie vana sõber jõuluvana austas meid isikliku ilmumisega meie jõulude rea alguses. Kas vitsakimbuga või kauni kanniga — aga ta tuli. Ja meie lapselikult noor süda oli tulvil pakitsevat ärevust.

Kindlasti ei saa me panna jõuluvanale süüks, et ta hiljem arvas paremaks jääda ilmumata. Aga vaata siis, kui ta meie seisukohalt juba kuulus eelajalukku, ta tuli tagasi. Seekord, tõsi, ta ilmumine ei kuulu enam meile, vaid nendele uutele silmapaaridele. Aga suureks asjaks on ta jälle meile jõuludel. Me ei austa teda, jõuluvana, sugugi vähem selle tõttu, et nüüd oleme ise temaga otsekui liidus.

Aastate ratas pöörleb-keerleb. Ruttamata, katkemata. Varsti on jälle jõulud. Ja siis on nad möödas — asume ootama uusi jõule, mida kodud võtavad endiselt vastu, vaatamata sellele, kes sinna on jäänud. Meie eneste jõulude perspektiiv pikeneb nii kaugele kui näeme. Tuleb taas aeg, kus jõuluvana teiskordselt arvab paremaks minna mööda meie uksest — liig täisealise pere uksest. Ja ei tea, kas ta veel ilmubki kolmandat korda? ...

Seekord siiski me ei tarvitse mõelda kaugemale kui käesolevaile jõuludele. Nende jõulude valguse sära paistku meie südamesse kui tervenduv ja muresid leevendav päikesekiir. Nagu jõuluküünalde sära peegeldub rõõmust sätendavate laste silmis, nõnda ka jõulude sügav ja tõsine mõte kajastugu julgustava ja kaines-tava helgina meie südames. Jõulud on aastatuhandete vältel tõstsid kodukultuuri ja perekonna traditsioonid meie südames ausse — jäägu jõulude aupaistusse põimitud mõte püsima sellena ka edaspidi ja tundku sellest valguse jõust siirast rõõmu iga eesti naine ja mees.

Les.

Tõulud kaitseliidu peres

Lühemaks ja kiiremaks muutuvad jõlueelsed päevad. Ja lõpmatuina näivad jõulu ettevalmistused perenaistele. Kuid kõike seda sagimist ja salapäratsemist saadab mingisugune rõõmus elevus ja seepärast omab ta erilise võlu — kui ei oleks jõlueelseid ettevalmistusi, küll oleks kurb.

Samuti kui perekonnas naine, on Kaitseliidu peres jõlueelsuse kandja, jõlurõõmu ettevalmistaja Naiskodukaitse.

Pikki õhtuid istutakse koos, valmistades pakke „jõuluvana kotti“. Küll pannakse siinjuures mängu leidlikkust, osavust, teravmeelsust, et aga paki saaja rõõm oleks täiuslik.

Ja siis tulebki KIL jõulupuu — aasta kõige intensiivsem ja kõige enam oodatud ettevõtte kogu Kaitseliidu peres.

Jõulupuule kogunevad, kui kasutada olevad ruumid seda vähegi lubavad, niihästi mehed, naised kui ka noored.

Olenedes kohapealsetest oludest, võib KIL jõulupuud omada iseilme, kuid üldjoontes on ta sarnane igal pool.

Süüdatakse jõulupuud, lauldakse jõululaule, kuulatakse jõluevangeeliumi, sellele järgnevad jõululaulud koori ettekantult, jõululaulude deklamatsioon ja, kui olud lubavad, isegi jõulunäidendi ettekanne.

Ettekannete osa eest hoolitsevad Noored Kotkad ja Kodutütred.

Ja siis tuleb jõuluvana ja sellega ongi jõulupuud oma pingelt haripunktil. Ka täiskasvanud muutuvad lasteks — jõuluvana on kõik ühesugused „head lapsed“ — ta manitseb, kiidab ja laidab neid, tõreleb ja ähvardab isegi vitsakimbuga, kui keegi ei ole olnud aasta jooksul „hea laps“. Kuid heldel käel jagab ta siiski kõigile kinke — ja elevus ning rõõm on üldine.

Tavaliselt kipuvad aga KIL pere kasvades jääma ruumid kitsaks ja noored on sellest olenedes sageli sunnitud omaette jõlukoondusi korraldama. Ka siin

Jõuluöö unenägu

on kõikjal kujunenud omad kombes. Mõnel pool lähevad Noored Kotkad kusagile parki või metsa, süütavad siin küünlad elavatel kuuskedel ja pühitsevad jõule vabas looduses.

Eriliselt meeleolurikkaks on kujunenud P. Kodutütarde jõlukombes. Ruumi põrand, kus kavatsetakse korraldada jõlupuu, kaetakse vaibaga, väikesele podiumile on seatud söim Jeesulapsukesega ning Neitsi Mariaga. Kummalegi poole söime on paigutatud kuuski. Kuuskede süüdates sammuvad Kodutütred ruumi lauldes „Püha öö, õnnistud öö...“. Laulu lõppedes paigutavad nad vaibale. Üks kodutütred loeb jõluevangeeliumi, siis lauldakse jõululaule, jutustatakse jõululegende ja pühalikult vaikne on sealjuures.

Külalisena ja ühtlasi jõuluvana esineb kohapealne NKK jaoskond, annetades igale Kodutüttele maiustusi ja mingi mälestuseseme.

Käesolevaks aastaks on jõuluvana Kodutütardele valmistanud eriti ilusa ja sobiva jõlukungi. Lasti valmistada igale Kodutüttele nägus päevik-album, mille kaanele on pressitud Kodutütarde ja KIL maleva embleem ja sisse trükitud „Kodutütardele jõuluvana NKK jaoskonnalt 1936. a. ilusaima päeva mälestuseks ja elu ilusamate päevade tähendamiseks“.

Ka kodutütred ei ole oma jõuluvana unustanud — mitte ainult, et nad eeskujuliku ja korraliku käitumisega, alatise sõnakuulmise ja edasiõppimisega on kogu aasta valmistanud oma emalikule hooldajale NKK-le rõõmu, ei, Kodutütred on ka igaüks valmistanud tibatillukese mälestusesemekese NKK liikmeile — olgu see kas või kartongist lõigatud ja joonistusega kaunistatud lugemise märk. Kuid see on Kodutütarde kõige parema tahte kehastuseks — valmistada jõlurõõmu.

Ja jõulud teevad inimese kuidagi paremaks — rõõmu tahetakse valmistada ka neile, kellele saatuse karm käsi seda kitsilt on jaganud.

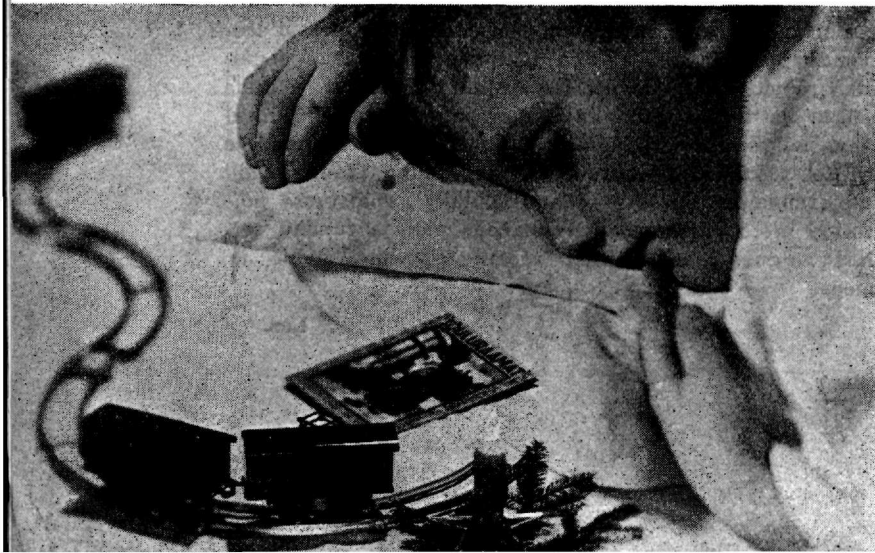
Peale jõulupuude korraldamise oma perele on NKK-l veel kombeks korraldada jõlupuid vaestelelastele.

Külastatakse siis, viies kaasa jõlupakke ja jõulukuuski, hoolealuseid — jõlurõõmu jagada, tähendab ka jõlurõõmu saada.

Kus vähegi võimalik, korraldatakse aga ühiseid jõlupuid, sest jagatud ühine rõõm on täiuslikum, jõluelevus suurem.

Ja jõulud ongi üsna ukse ees. Salapärane jõluelevus hõljab hallide päevade hämaruses — usk valgusse, usk rõõmusse kannab aga inimhinge, laseb neid koguneda perekondlike jõlupuude säras, heliseb vastu organisatsioonide poolt korraldatud jõlupuudel ja kajastub jõlurõõmu valmistamises teistele.

Saagu ka käesoleva aasta jõulud kogu KIL perele täiuslikeks rõõmu- ja rahupühadeks.

Soome riigipresident P. E. Svinhufvud 75-aastane

Möödunud aastal Kalevala 100 aasta juubeli päevil tähendasime „Kaitse Kodu!“ veergudel, missugune mõju sel eeposel on olnud soome rahva arengus üldse ja üksikute tüüpide kujunemises eraldi. Kalevala on õpetanud soomlasi armastama oma kodumaad, pidama teda kõige paremaks ja kõige pühimaks. Võitlus Põhjala ja Kalevala vahel kõigi oma ürgsete instinktidega sünnib neitsiliku looduse rüpes, mis sunnib inimesigi elama kaasa looduse sünnirõõmudele ja jõupingutustele. Kalevala sisendab meile looduse ürgjõu tunnet: kevadist sula, lindude laulumängu, rukki õitsemist, sügisei tiineid viljapõlde jne. Millist loomulikku elurõõmu ja jõudu ammutab inimese hing looduse lihtsaist nähtusist! Kõikehaarav ühtekuuluvuse tunne on Kalevalas üks peamistest motiividest. Kalevala on kasvatanud soome rahva karakterit ja kalduvusi, ta on sisendanud neile elutahet, elurõõmu ja elujulgust. Kalevala on loonud soome tüübi kogu oma teesklematus lihtsuses, mehisuses ja kodumaa-armastuses. Sellase tüübi esikujuks võime kahtlemata seada praeguse Soome riigipresidenti P. E. Svinhufvudi isiku, kelle 75-ndat sünnipäeva pühitseti 15. detsembril.

Tema nime kõla hakkasime Eestis kuulma juba möödunud sajandi lõpul. Kui Soomes sajandite vahetusel Vene surve üha raskenes ja paindumatu vastupanu üha enam avalikuma kuju võttis, oli P. E. Svinhufvud juba üks selle vastupanu juhtidest. Juhtmõtted, mille järgi siis soome rahvas käis, olid üles seatud P. E. Svinhufvudi poolt. Ta ütles 1900. aastal Soome maa-päeval: „Pidage meeles, et rahvas, kes ei jõua kaitsta oma õigust, ei suuda seda ka endale hoida ning, mis veel tähtsam, ei ole väärt seda endal hoidma.“ Need sõnad said võitleva soome noorsoo evangeeliumiks. Vene võimude ähvardusele vastas P. E. Svinhufvud: „Soome rahvas võitleb praegu oma õiguste eest. Selles võitluses on ta õigustatud kasutama kõiki abinõusid, milledega riik kaitseb oma olemasolu ja rahvas oma rahvust.“

Õeldakse, et rahvajahi ja riigimehe noorus seisab selles, et ta enneaegselt ei väsi. Sest kes väsi, kel pole jõudu oma tõekspidamisi rakendada ellu ja neid ühtlustada rahva tahtega, see pole enam tõeline juht, vaid konjunktuuri taimelava õis, mida juba esimene tugevam puhang võib murda. Seda ei saa ütelda P. E. Svinhufvudi kohta. Ta on püsinud alati kindlana oma rahva eesotsas just kõige kriitilisemal momentidel. Jõudnud tagasi Siberist sel ajal, kui Soome punased hakkasid võimu haarama, ei keeldunud P. E. Svinhufvud valitsuse etteotsa astumast, olgugi et paljud ta mõtteosalised sellest ära ütlesid. Temast sai esimene ise-

President P. E. SVINHUFVUD
Soome kaitseliidu mundris

seisvuse senati esimees. Iseseisvuse senat muretses Venemaa ja ka välisriikide poolt iseseisva Soome tunnustamise, kuid ei jõudnud mõne nädalaga luua kaitseväge, kes oleks küllalt tugev olnud kaitsma riiki nii sisemise kui ka välisvaenlase vastu. Nii liitus suurem osa Soomes olevaid vene väeosi kohalike punastega, kes vallutasid Ida- ja Lõuna-Soomes võimu. Osa senatist, nende hulgas ka esimees Svinhufvud, oli sunnitud Helsingis minema põranda alla, kuna muist senati liikmeid sai keerulisi teid mööda põgeneda Vaasasse, kust jätkati riigi valitsemist ja kaitseliidu organiseerimist. Et just P. E. Svinhufvud Helsingi jäi, on väga iseloomustav tema kui mehe ja rahvajahi kohta. Kui senatil oli teada, et mäss võib puhkeda iga minut ja neil ei ole vastu panna reaalselt jõudu võimuhaarajaile, nõudsid aktivistid, et senat peaks kolima terves koosseisus Vaasasse. Kõige ägedamalt astus sellele ettepanekule vastu Svinhufvud, sest senati lahkumine oleks olnud otseseks julgustuseks punastele haarata põgenenud valitsuse ohjad enda kätte. Paigalejäämine oli aga kardetav mitte ainult senati liikmeile, vaid kogu rahvale, kes iga silmapilk oleks võinud kaotada mehed, kelle kätte oli usaldatud isamaa saatus. P. E. Svinhufvudi seisukoht oli siingi kindel. Ta nõustus sellega, et osa senati liikmeid sõidab Vaasasse, kes tarbe korral

võtavad riigi juhtimise eneste kätte. Enese kohta ütleb aga Svinhufvud: „Minu seisukord oli peaaegu samasugune kui kaptenil vajuval laeval, sest tahtsin oma kohalt lahkuda alles viimsena.“ Riskides eluga jäigi Svinhufvud Helsingi, kus ta varsti oli sunnitud põgenema põrand alla. Põgenedes tagaotsijate eest ühest korterist teise ja varjates end vahest koguni haigemajades tuli P. E. Svinhufvud otsusele, et Helsingis oma rahvale kasulik olla on täiesti võimatu. Ta nõustus hulljulge põgenemise katsega, et jõuda Vaasasse appi oma ametivendadele. Kaks vene väes teenivat soome ohvitseri, Roos ja Mikkola, otsustasid lennukiga põgeneda valgete poole. Sellest teatati ka pealinna aktivistidele, et neil oleks võimalik põhjapoole teateid saata. Nüüd haarati heast juhusest kinni, mis võimaldas senati esimest välja saata punasest Helsingist Vaasasse. E. P. Svinhufvudi välimust moonutati nii palju kui oli võimalik ja viidi ta punaste pessa Hermannilennuväljale, kust lennuk pidi tõusma õhku lühikeseks lõbusõiduks. Hädaoht oli suur nii Svinhufvudile kui ka ohvitseridele, sest Svinhufvudi tundis Helsingis iga teine inimene. Ent tema julgus ja enesevalitsemine päästis seisukorra. Ta ajas Roosiga eemal rahulikult juttu kui tõsine vene kaupmees kunagi ega lasknud ennast põrmugi häirida sellest, et mõned madrused teda õige kahtlustavalt uurisid. Põgenemisest aga ei tulnud midagi välja, sest mootori rikke tõttu oli lennuk sunnitud varsti maanduma. See sündis kuu aega hiljem ja mitte vähem kardetavas olukorras. Nimelt olid otsustanud soome aktivistid, kokku leppides kapteni ja valvemeeskonna ohvitseriga, vallutada kavalusega jäämurdja „Tarmo“. Selleks peideti laeva väike salk kaitseleitlasi, kes merel parajal momendil pidid laeva valvemeeskonnal sõjariistad käest ära võtma ja laeva Tallinna sadamasse juhtima. Sama laeva kavatseti Helsingist ära viia senati esimees P. E. Svinhufvud ja liige Castrèn. Mitmekordsete riskantsete katsete järele lõpuks see õnnestuski. Ka siin oli peamine hädaoht see, et senaatorid olid liiga tuntud ja neid oli raske tähele panemata poetada laevale ja seal neid varjata laeva meeskonna eest. Ka nüüd ei pöörnud P. E. Svinhufvud enese hoidmisele mingisugust tähelepanu, vaid kõndis niisama julgesti uulitsal nagu ta oleks läinud senati istungile. Castrèn, kes kõndis Svinhufvudi taga, tegi talle järjest märkusi, et viimane vähimalt võtaks lühemad sammud, sest senati esimehe kõnnak oli sedavõrd tuntud, et juba selle järgi võidi teda paljastada. Ent julgeid hoiab saatus. P. E. Svinhufvud pääsis punaste lõksust ja jõudis tervena Tallinna. Paari päeva pärast algas vaeva- ja seiklusrikas sõit Berliini poole. Berliini jõudes oli see juba järgmisel päeval teada ajalehtedel, mis tõid üksikasjalisi kirjeldusi Svinhufvudist. Adolf Paul kirjutab: „Tugev, tuse kogu, liigutused karulikud, täis varjatud jõudu, teravajooneline pea, millest hõõgub paindumatult energiat ja sellega koos tarkust ning mõnusat huumorit, kogu olemusest hoovab tervist ja julgust, kõigiti täielik vana merikaru tüüp, kes on harjunud tugeva käega tüüri pidama ja oma laeva läbi kõikide tormide kindlalt eesmärgile juhtima. Soomlased teadsid, keda nad endale

juhiks valisid.“ Kui võtta arvesse, et Svinhufvud ka ametlikel käikudel kandis puusal oma suurt pussi, siis pole ime, et temast saadi õige omapärane mulje. Soome vabariigi esindaja Hjelt Berliinis ütleb: „Sakslaste meelest tema kogus ja esinemises leidis kindlasti midagi, mis meenutas omaaegset buuride vabariigi presidenti Ohm Krügerit.“ Berliinis riigiasjad korraldanud, sõitis E. P. Svinhufvud üle Stokholmi Vaasasse, kust juhtisid koos ülemjuhataja Mannerheimiga vabadusvõitlust ja puhastasid Soome territooriumi punasest elemendist.

President P. E. Svinhufvud on praegusaja Soome rahvalikem ja austatuim kuju. Tema vastu on määratu lugupidamine kõigis kihtides. See ilmneb sellest, et kriitilistel momentidel on alati usaldatud riigi juhtimine tema kätte. Mõni aeg pärast vabadusvõitlust pani P. E. Svinhufvud oma ametikohustused maha ja siirdus eraellu, et rahus mööda saata oma vanu päevi. Viimaseil aastail, millal kogu maailmas lõkkel poliidilised kired, muutus ka Soome siseelu rahutuks. 1930. aastal, kui soome rahval tuli otsustada, kellele usaldada Soome riigi juhtimine, langes valik vanale võitlejale P. E. Svinhufvudile. Sellel juhustil on ta püsinud tänapäevani.

Mitte üksi kui riigijuhti ei austa soomlased P. E. Svinhufvudi, vaid ka kui inimest ja eeskätt soomlast, kelle harrastused sarnlevad rahva harrastustele. Kujukaima näite sellest annab P. E. Svinhufvudi innukas tegevus kaitseleitlus. Hoolimata oma aastaist ja luge-matuist riiklikest ülesandeist astus ta reamehena kaitseleitlusele. Ta tahtis õppida seda, mida tal kaitseleitlasena oli veel õppida, ta oli eeskujuks nooremale ja sai hoolsa teenistuse järele kaitseleitluse veltveebliks. Ta käib võistlusil lasketiirudel, täites viimse võimaluseni oma vabatahtlikku ülesannet, ja tuli vanemate klassis laskemeistrikski. Tagasihoidlik hall kuub ei eraldanud teda millegagi teistest, olgu see vahiteenistuses või rivis. Olles president, pole ta põlanud kaitseleitluse veltveebli mundrit, vaid võtab selles vastu paraade, mis on küllaldaseks tõenduseks tema teesklematust iseloomust. Ka meie kaitseleitlud on jäänud Soome riigipresidentidest P. E. Svinhufvudist kõige paremad mälestused. Ta on mitmed korrad külastanud kaitseleitluse üksusi ja koguni proovinud laskeosavust meie Mustamäe lasketiirul. President laskis 300 m kauguselt võimalikult 30-est 27, mis on küllaltki hea tagajärg. Talle annetati kütimärk. Mustamäelt siirdus Soome riigipresident Sakku Harju maleva laagrisse. Siin võeti presidenti eriti soojalt vastu, kui meid vabadussõjas abistaja riigi esimest kodanikku. President oli liigutatud ja tähendas, et ta on nende paari päeva jooksul tunnud end kui kodus, sest ei ole kuigi suurt erinevust soomlase ja eestlase vahel. Ühesugused sõdurid, ühesugused kaitseleitlased, tihti needsamad tüübid, keda näeb Soomes, hakkavad silma siingi.

Tema 75. sünnipäeval ei soovi meie temale õnne ainult ametlikult kui Soome riigipresidentile, vaid ka kui rahvajuhile, kaitseleitlasele ja suurimale Eesti sõbrale.

E.P.a.

KUNINGAS JA ARMASTUS

Kuningas Edward VIII on oma otsuse langetanud. Seda ootas suure põnevusega kogu maailm. See ei olnud ju igapäevane või tihti korduv lugu kuningast ja Tuhkatriinust, vaid pigemini muinasjutt. Sellaseid muinasjutte on aga igaüks meist kunagi suure liigutusega lugenud. Võib-olla seepärast jälgisid siis ka kõik maailma rahvad, kas muinasjutt saab „tõesti sündinud looks“ või jääb ikkagi muinasjutuks. Võib-olla on paljud meist ka nüüd rahuldatud selle tundega, et seekord vähimalt on see nii jäänud.

Muinasjutu miljões sündinud lugu Inglise kuninga Edward VIII ja mrs. Simpsoniga on nüüd leidnud esialgse lahenduse. Inglise populaarne ja ta rahvaste poolt armastatud kuningas, kes astus Briti impeeriumi troonile pärast oma isa George V surma ja kelle kroonimispidustustele ette valmistuti, loobus kõigile ootamata ja vabatahtlikult veerandit maailma valitseva kuninga kroonist. Edward VIII pani maha kuninga-kohustused, loobus kuninga-kutsest ja ühes sellega kõigest sellest aust ja hiilgusest, mis siin maailmas ühele inimesele ta eluajal võib osaks saada. Kergib küsimus, mis sundis kuningat niiviisi talitama. Raske on sellele anda otsekohest vastust. Selle üle võib olla ainult praegu arvamisi ja oletusi. Meil on teada kuninga enda sõnad, milles ta väljendas, et Briti impeeriumi kuninga kroon on küllalt raske, et seda jõuaks üksinda kanda. Tal oli selleks vaja moraalset tuge ja abi naise näol, kelle kuningas oli leidnud ja valinud oma südame, oma isiklike tunnete ja mõistuse järgi. Kuigi see tundub meie tänapäeva vaadete kohaselt täiesti loomulikuna ja inimlikust seisukohast täiesti arusaadavana, ei saa siiski samadelt seisukohadelt hinnata ja mõistetavaks teha kuninga tundeid ja suhtumist armastuse küsimusele.

See ei ole mitte esimene kord, kus inglise kuningakoda üle elab seesmisi ja intiimseid draamasid suveräänide võitluses armastuse ja kuningakohustuste vahel. XVI sajandi algul kavatses kuningas Heinrich VIII ennast lahutada oma esimesest naisest Catherine d'Aragon'ist, et rahuldada oma armastuskirge ja abielluda Anne de Boleyn'iga. Oma tunnetes muutlik ja püsimatult monarhh saatis kolm aastat hiljem Boleyn'i võlla ja abiellus Jeanne Seymour'iga. Et Rooma paavst ei tunnistanud kuninga abielulahutust ja uuesti abiellumist, siis tekkis tüli Roomaga. Kuningas Heinrich VIII pandi kirikuvande alla. Sellest sai alguse ettevalmistus usulisele revolutsioonile Suurbritannias.

Vaatamata sellele, et suurem osa inglise rahvast on protestantlased, on siiski toleaeagne rooma põhi-

mõte imbunud inglasesse. Abielulahutus ei ole lubatav kuninglikus perekonnas ja lahutatud naine ei või saada inglise kuningannaks.

See, mis on sündinud Edward VIII Inglismaal, oli vanasti ka Roomas. Keiser Titus kavatses naida Berenice, juudisoost printsessi, kelle ta oli toonud endaga kaasa Rooma, pärast Jeruusalemma piiramist. Juuditaril oli enne seda olnud ka kaks meest, kuningas Herodes ja Polemon. Ajalugu räägib, et rooma rahva nurin sundis Titust loobuma abiellumise kavatsusest ja ta saatis ilusa printsessi tagasi Palestiinasse. Kohustus riigi vastu võitis armastuse.

Veel on teada prantsuse kuninga Louis XIV, et ta armastas itaallannat Marie Mancini. Riigi heakäik ja huvid aga nõudsid, et prantsuse kuningas pidi abielluma kuninglikust seisusest naisega ja kardinal sundis Louis XIV abielluma Hispaania printsessiga.

Kuningas Edward VIII, nüüdne Windsori hertsog

Kuningas George VI

Itaallanna eemaldati kuningakojust. Ihus itaallanna pidi Prantsusmaalt lahkuma, saamata kuningannaks. Tänapäeva Benerice on kena ameeriklanna, ainult selle vahega, et teda ei saadeta tagasi, vaid kelle pärast kuningas Edward VIII, vastupidi Titusele ja Louis XIV, ohverdab oma kuningakrooni, suveräänikutse, oma kohustused Briti impeeriumi ja rahva vastu.

Nagu teada, kujunes kuningakriis sellaseks, kus Edward VIII jäi selle lahendamiseks ainult kaks võimalust — kas kuningakroon või mrs. Simpson. Mõlemad koos ei olnud võimalikud. Ta valis viimase. Kui nüüd küsida, mispärast ei olnud võimalik kompromisslahendus, siis püüame neid põhjusi ja asjaolusid lähemalt vaadelda, mis keelsid kuningale kanda Briti impeeriumi kuningakrooni tema poolt valitud naise toetusel, nagu ta ise seda tundis tarvilisena. Arvestades ajaloolisi ja traditsioonilisi aluseid, kujunesid vormiliseks takistuseks järgmised asjaolud: mrs. Simpsoni kuuluvus kodanlikku seisusse, eelmistest abieludest kaks korda lahutatud, mitte Briti impeeriumi kodanik, usult katoliiklane ja lõpuks võib-olla polnud mrs. Simpsoni vanadus ka vastuvõetav. Nende väliste põhjuste kõrval võib olla aga muid sügavaid põhjusi, mis ei võimaldanud lahenduse leidmist kooskõlas kuninga tunnetele. Jättes kõrvale isiklikud hinnangud ja arvamised, mis ühel või teisel meist olid või on Inglise ku-

ningakriisis ja selle lahenduse kohta, vaatleme küsimust teistest seisukohtadest.

Ajalugu näitab, et kuninga-elukutse on karm ja paljunõudlik. Kui kuningakroon annab selle kandjale õigused, mida ei oma ükski teine kodanik riigis, siis on tal ka oma kohused. Et kuninga võimul on eesõigused, siis peab kuningas selle eest tasuma oma riigile ja rahvale teatud lunastustasu. Seega omab kuningas riigis sootuks erineva seisukoha oma kodanike suhtes, mis nõuab suurt korrektsust oma isiklikus elus — elu suures auväärsuses ja lugupidamises hoidmist oma rahva ees. Need nõuded esitab rahvas suveräänile tasuks ja nõuab ka nende täitmist. Siit on kujunenud vaade, et kuninganna leidmine ja kuninga abielu peavad leidma rahva silmis üldise ja heatahtliku poolehoidu.

Arvestades neid vaateid ja seisukohti ei või siis kuningas lasta ennast armastuse küsimuses juhtida igakord ainult oma isiklike tunnete ja tahte järgi. Kuninga armastus peab olema kooskõlas riiklike huvidega ja rahva üldise poolehoiduga. Nagu sellest näha, peab kuningas ka armastuses erineva teistest inimestest. Inglise rahvas peab oma õiguseks oma kuninga või troonipärija abielu kontrollida, et olla teadlik, kes saab kuningannaks ja kes võib saada tulevikus inglise kuningaks.

Edward VIII oli üldiselt tuntud aktiivse kuninganna, kes kandis oma elukutsest arusaamise ja impeeriumi valitsemise kohta võib-olla teissuguseid mõtteid kui seda võimaldab inglise põhiseadus ja valitseva klassi konservatiivne mõtteviis. Edward VIII oli aga oma vaadetes vabameelne, imbunud kaasaja sotsiaalseist arusaamistest ja evolutsioonist. Võib-olla ilmnes siit teatav vastolu parlamendiga, inglise ja dominioonide valitsustega, rahva traditsioonidega ja kommetega. Ka vaimulik seisus ja kiriku juhid asusid eitaval seisukohal kuninga abielu küsimuses, mis on seda halvem, et kuningas on Inglismaal ühtlasi usundi ilmalik juht. Võib-olla haavus inglise rahvas ka sellest, et rahva poolt kõigiti lugupeetud kuninga valik ei langenud mitte Briti impeeriumi kodakondsusse kuuluvale noorele neiuale, vaid kuningas kinkis oma südame ameeriklannale.

Kõiki neid asjaolusid arvestades saab mõisteta- vaks, mis sundis Suur-Britanniat oma kuningat tema isikliku õnne valikul ja leidmisele üksi jätma ja kuninga Edward VIII kuningakroonist loobuma. Inglise kuningakrooni hiilguse ja impeeriumi kui terviku säilitamine oli tähtsam kui kuninga isiklikud tunded ja isiklik eluõnn.

Inglise kuningakriis ja selle lahendus leidis meil suurt tähelepanu ja elavat hindamist. Eesti rahvas tunneb suurt sümpaatiat ja lugupidamist inglise kuninga ja riigi vastu. Meie südames püsib see austus Vabadussõjast saadik selle abi eest, mida saime Inglise riigi ja rahva poolt meie Vabadussõja kriitilistel silmapilkudel. See austus ja tänu meie rahva südamesse jääb püsima uuele kuningale George VI ja inglise rahvale.

O. K.

HIINA SÜNDMUSTE TELGITAGUSEID

Kauge-Idast saabunud sõnumid kinnitavad, et Hiinas on puhkenud uuesti rahutused. Praegune seisukord olevat tõsisem kui kunagi varemalt, mida tõendab juba osaliselt välja kuulutatud sõjaseisukord. Rahutused said alguse Šensi provintsi pealinnas Šiangfus, kus kommunistide vastu võitlema saadetud Nankingi valitsuse väed — arvult 100.000 meest — kommunistidega vennastuma hakanud. Hiina valitsuse juht ja vägede ülemjuhataja Tšiing-Kai-šek, kes sõitis isiklikult koha peale seisukorda lahendamaks, olevat aga mässuliste poolt vangistatud ja arvatavasti tapetudki.

Mässuliste juhiks on noor marssal Tšiing-Hsü-liang, kes nõudvat praeguse valitsuse ümbermoodustamist ja kohest sõjategevuse algamist Jaapani vastu, Mandžuuria provintside tagasiandmist Hiinale ja kommunismi tunnustamist.

Et tungida praeguste sündmuste telgitagustesse, vaatleme lähemalt Jaapani ekspansiooni-poliitikat Hiinas. Kuid sellest lähemalt allpool.

*

Oma mandžuesivanemate aupaistele toetudes rühhib Mandžukuo praegune valitseja keiser Puyi tagasi Pekingi troonile. Veel pole Jaapan sundinud Mandžukuo ühinema Põhja-Hiinaga. Ja pole ka veel otsustatud, kas keiser Puyi saab üldse sellele troonile. Kõik oleneb olukorra soodsast lahendusest Põhja-Hiinas.

Tema riik — Mandžukuo — on tegelikult Hiina maa. Mõnigi Euroopa riik võiks kadestada seda maad võrdlemisi väikese vähemusrahvaste arvu poolest. 32 miljonist elanikust on vaid 5 protsenti mitte-hiinlasi. Jaapanlasi on 213.057, seega vähem kui 1 protsent valitseb piiramata võimuga seda suurt riiki. Ja ülejäänud elanikud peavad sellega tahes või tahtmata leppima.

Mida ütlevad siis iseseisva Mandžukeiserriigi hiinlased selle kohta?

Riigi ministrid ja provintside kubernerid on rahul. Enamik neist on sündinud Mandžuurias. Nende mandžuveri köidab neid maa külge. Need võimukandjad on õieti hiinlased, oma mandžuveri tõttu aga hiinlaste valitsejad.

Nii mõtleb ka kindral Tšiing-Tšiing-Hui — peaminister. Ta oli mõnd aega Hiina sõjainistriks Wellington-Koo kabinetis ja hiljem Harbiini kuberner. Ta elas üle ennejaapanlaste-aegse korralageduse. 300.000-meheline hiina bandiitidest koosnev sõjavägi rüüstas maad, nad ei teeninud mitte oma riiki, vaid oma kindraleid, kes omavahel võistlesid. Igal provintsil oli oma valitsus, kuid ükski neist polnud püsiv. Ning maa oli üle utjutatud N. Vene propagandast.

Kindral Tšiing-Tšiing-Hui oli üks esimesi, kes nõustus jaapanlaste poolt toetatud Hiinast lähkulöömise aktsiooniga.

Jaapani abiga loodi üksmeelne valitsus. Jaapani abiga seati maa korda: kerkisid uued ehitused ja tekkisid uued raudteeliinid. Vene mõju pidurdati. Kõigest sellest ei osanud kõrged mandžuhärrad mõne aasta eest veel undki näha. Kas nüüd jätkavad jaapanlased või hiinlased seda suurt tööd, see on kõrgeile võimukandjatele teise järgu tähtsusega asi.

Aga sellele vaatamata vihkavad Hiinast sissetoodud kõrgemad ametnikud ja vanemad ohvitserid jaapanlastest koloniseerijaid. Sest neile on selge, et nad on jaapanlaste käes vaid nukkudeks — ja see haavab neid. Lähikäimiskeeleks oma jaapani nõuandjatega, samuti ka hiina ja jaapani ohvitseride vahel — on inglise keel.

Endiste valitsuskabinetide korruptiivne õhk on nüüd rikutud valjudest ja nõudlikest jaapani ametnikest. See teeb meeolelu veelgi ebamugavamaks. Sellele lisandub asjaolu, et jaapanlased Mandžuurias on veelgi valjumad ja täpsemad kui oma kodus. Sest nende peade kohal ripub Jaapani sõjaväelise korra Damoklese mõök, mis nõuab, et maad valitsetaks Samurai aukoodeksi ideaalsete vooruste kohaselt.

Hiinlased näitavad end ainult siis hotellides, kus liiguvad jaapanlased, kui nad seda on sunnitud tegema seltskondlike nõuete täitmiseks.

Mandžuuria hiinlaste silmad avanesid maa rikkustele alles nüüd, millal jaapanlased oma kapitali investeerimisel on maa elama pannud ja üle annud tsivilisatsioonile.

Mandžukuo võiks saada päris paradiisiks, arvad hiinlased, kui suurriikide kapital ta ülesehitamiseks osa võtaks. Valitsuse hiinlasist liikmed näiteks soovivad seepärast tihedat koostööd ameerika ja briti töösturitega. Kuid igale krundimüügile ja igale ehitusettevõttele peab jaapani sõjaväevõim andma oma aktseptsiooni. Jaapani sõjavägi aga takistab, vaatamata Jaapani poolt propageeritavale lahtiste uste poliitikale, võõra kapitali juurepääsu maa varanduste eksploateerimiseks.

Kõigele sellele lisandub veel asjaolu, et hiinlased sageli unustavad, missugune korralagedus valitses maal alles mõni aasta tagasi. Neile teeb haiget iga tükike maad, mida jaapani kapital pole veel suutnud üles harida. Jaapan vajab palju raha oma maa- ja mereväe rekordiliste eelarvete jaoks. Kuna Jaapani majanduslik olukord ei luba järjest kasvava toorainete sisseveo juures mingit suurt valuuta sissevedu Mandžukuoosse, siis langeb jaapani kapitali investeerimise tempo seal järkjärgult.

Pealegi on hiinlased teadlikud sellest, et möödapääsmatu sõda Vene ja Jaapani vahel leiab aset Mandžuuria pinnal. Nad teavad, et elavad püssirohukeldri läheduses, mis võib iga minut õhku lennata — ka see on üks tähtis lahkkelide motiiv mõlema partei vahel.

Keegi Mandžukuo valitsuse tähtsamaid ametnikke, kes on alles kolm aastat tagasi Hiinast Mandžukuoosse teenistusse üle toodud, avaldas jaapanlaste ja hiinlaste vaheliste suhete kohta alljärgnevat mõtteid:

„...ma vihkan neid jaapanlasi. Enamik hiinlasi vihkab neid. Jaapanlased ja hiinlased — need on nagu vesi ja tuli. Nad ei ühine kunagi.

Et jaapanlased toovad meile lääne tsivilisatsiooni, on tervitav nähtus. Meie tunneme headmeelt ka iga maja üle, mille nad püstitavad, iga põllu üle, mille nad üles harinud, iga seeni üle, mille nad investeerinud. Oleme õnnelikud, et nad kaitsevad meie piire, muidu oleks Mandžuuria ammugi langenud kommunismi rüppe. Meie teame sedagi, et kõike seda plaanit-

Kõrval:

N. Vene punaarmee õpetab elanikele moodsate lahingrelvade käsitamist jaapanlaste poolt vallutatud maa-alade piiridel

All:

Kaart, mis piltlikult kujutab, kuidas N. Vene end 1932. a. alates Sise-Hiinas on kindlustanud

Mustad lipukesed märgivad N. Vene mõjupiirkonna järkjärgulist arenemist Hiinas

sevad nad enda jaoks, kuid de facto teevad seda meile. Hiina rahvus on neli tuhat aastat vana. Kui oleme püsinud neli tuhat aastat, ei jää meie ka nüüd alla.

Ainuke, mida meie, hiinlased, vajame, on aeg. Meie ei mõtle nagu jaapanlased kümne või kahekümne aasta peale ette, meie mõtleme sajandite peale. Kinnitan, et saja aasta pärast pole Mandžuuria enam Jaapani asumaa. Ma töotan kahe tuhande kolmekümne kuuenda aasta jaoks, seepärast on minu südametunustus puhas.

Jaapanlastel tuleb lõppeks tegemist teha rahvastiku küsimusega. On teada, missuguse kohutava kiirusega kasvab hiina rahvas Mandžuurias. Jaapani kihutustöö Mandžukuo kasuks toob jaapanlaste asemel iga aasta miljoneid puruvaeseid hiina asunikke maale. Selle sajandi lõpuks on meil kolmekümne miljoni asemel juba sada miljonit hiinlast Mandžuurias. Kuid jaapanlasi pole seks ajaks sugugi rohkem kui neid on tänapäeval. Sellest momendist peale, kui algas jaapanlaste sisserändamine, s. o. umbes kolmkümmend aastat tagasi, on kahekümne miljoni hiinlase kõrval vaid paar-sada tuhat jaapanlast Mandžuuriasse sisse rännanud. Et võimaldada massilist jaapanlaste sisserändamist, peaksid jaapani võimud hiina talupoja elustandardit mitmekordselt tõstma ja jaapani talupoja elustandardit mitmekordselt langetama, et nad võiksid produktiivses kooskõlas üksteisega elada. Kuid see on võimatu. Ka siis, kui nad saadaksid veel kaks miljonit korealast maale, oleks neil saja miljoni hiinlase vastu vaid kolm miljonit jaapanlast ja korealast. Säärane oleks pilt sajandi lõpul. Ja Jaapanil, kes juba praegu jagab haridust hiinlastele Mandžuurias ja neid tsiviliseerib, tuleb saja aasta pärast tegemist teha saja miljoni tsiviliseeritud hiinlasega. Ja selle hiiglasliku hiinlaste massi vastu seisab vaid kolm miljonit tsiviliseeritud jaapanlast. Kas teie usute, et jaapani sõjavägi neid sadat miljonit saab nii kergesti vaos hoida kui praegusi tagasihoidlikke kolmekümnet miljonit? Meie imeme siis jaapanlased maalt välja. Nad peavad oma sõdurid ära viima, kuna meie kaitseme ise oma piire. Ja kui

oleme suur ja võimas riik, ühineme arvatavasti Hiinaga ja saame teda loodetavasti ka juhtima.

Kuid pööre võib tulla varem. Üksainus maaväring võib tugeva Jaapani muuta jõuetuks. Jaapan võib Ameerikaga või Venega sõdima hakata — ka siis võib Mandžukuo tõusta...

Aga:

Kõrged ametnikud ja ohvitserid ei esinda veel Mandžukuo elanikkonda. 85 protsenti elanikkonnast on tegev põllumajanduses. Talupojad, kes moodustavad need 85 protsenti, olid enne võimuhaaramist jaapanlaste poolt viimseini välja kurnatud hiina sõdurite alalistest riisumistest. Need talupojad võivad nüüd rahus anduda oma elukutsele — neid ei rõhu enam ka maksuaparaat nii rängasti. Need inimesed jätab see külmaks, kas nad oma maksud maksavad jaapanlastele või hiinlastele. Seepärast pole õige ütlus, nagu poleks Mandžuuria rahvas jaapanlaste valitsuskorraga rahul.

Ka terroriseerivad veel bandiidid mõnd riigi osa.

Nad peavad visa võitlust uue režiimi vastu. Mitte kõik pole elukutselised bandiidid, keda nälg ja seiklushimu on ajanud sellele teele. Ohtlikemad vaenlased jaapanlastele on endised hiina marssalite sõdurid. Üksi Mukdeni provintsis oli neid marssal Tšang-Hsih-liangi ajal 20.000 meest. Üks aasta pärast võimu ülevõtmist jaapanlaste poolt oli neid juba 150.000. Need olid marssalite sõdurid, kes ei tahtnud tunnustada uut režiimi. Jaapani metoodid viisid selle arvu aasta hiljem 40.000-ni. 1935. a. oli Mukdeni provintsis veel ainult 12.000 bandiiti.

Kus võimalik, tulevad jaapanlased bandiitidele vastu. Neid ei lasta maha, neile võimaldatakse tööd ja leiba või võetakse korraliku palga eest sõdureiks. Selle metoodiga on saavutatud imeksandavaid tulemusi.

Jaapani kultuuritöö Mandžuurias ei taotele ainuüksi humaanseid sihte. Märkimisväärne on ka see, et Jaapan likvideerib kirjaoskamatus Mandžuurias. Tuleb aeg, kus need 30 miljonit Mandžukuo elanikku oskavad kõik kirjutada ja lugeda.

Mandžuuria hiina kuli elas kuni viimase ajani ebanimväärsel elu. Suur-Hiina kuli ei ela praegugi parimini.

Aga neile 30 miljonile Mandžu hiinlasele annab Jaapan, kuigi egoistlikel motiividel, tagasi nende inimväärsuse.

Kaks maailmavaadet seisab vastastikkü: Hiinlased elavad aastale 2036.

Jaapanlased aga talitavad nii kuidas tuleb elada tänapäeval.

Jaapanlaste tung Aasiasse algas Mandžuurias. Poliitiliselt õnnestus esimene katse. Ainult majanduslikult ei täitunud kõik Jaapani lootused. Kuigi juba esimesel kolmel aastal, s. o. 1930—1933, Jaapani väljavedu Mandžukuosse on tõusnud 120.408.971 kuldjeenilt 338.012.000 kuldjeenini, ei jatku ometi Mandžuuria toormaterjaalist Jaapani tööstusele.

Talile on vaja Põhja-Hiina toormaterjaali tagavarasid.

Väsimatu Kvantungi armee relvastub uueks rünnakuks. Mis sündis Mandžuuriaga, sünnib varem-hiljem ka Põhja-Hiinaga. Põhja-Hiina ongi libisenud Nankingi kätest. Juba istuvad Jaapani nõunikud Põhja-Hiina valitsuskabinetides.

Ka Põhja-Hiinas vihatakse jaapanlasi. Ta maa-põuevarasid ja kaubandust vallutab Jaapan vaid terava survega. Ja jälle kajab Jaapani ohvitseride kihutustöö üle Aasia.

„Meie ei võitle Hiina ega Aasia vastu. Meie võitleme Hiina ja Aasia eest. Meie rass on vahemeheks ida ja lääne tsivilisatsiooni vahel. Meie sõdurite armeedele järgnevad meie tsivilisaatorite armeed. Kui oleme valmis Mandžuuriaga, hakkame valmistama ette Ida-Aasia rahvaid suure aja vastu, kus nad võivad elada vääriliste kaaslastena oma läänepoolsete vendade kõrval. Neile miljoneile kulidele tahame kätte anda oma ajajärgu saavutused. Eurooplastel ja amee-

riklastel on olnud aega sada aastat, et Hiinat aidata. Nad on sellest ära ütelnud. Moodne tsivilisatsioon pole suutnud mõjuda vahenditult. Kui ta aga käib läbi jaapani filtri, mõjub ta otsekohe. Ainult sel tsivilisatsioonil võib olla edu. Aasia aasialastele!“

Nii kõlab propaganda. Aasia aasialastele, nii üteldakse; Jaapan Aasia juhiks, nii mõeldakse.

Põhja-Hiina ei ole vaeste asunike maa. Peking on teaduse ja ilu, üliõpilaste ja õpetlaste linn. Põhja-Hiinal on iseteadlik elanikkond. Nad kõik vihkavad vallutajaid.

Peking, unistav muinasjutulinn, väriseb. Pekingil on hirm. Kui ilus oli veel see linn kakss aastat tagasi jaapanlasteta!

Peking ei värise jaapanlaste ees, ei. Selleks on ta liig kogenud. Peking väriseb tehnikseerimise ees — 20. sajandi ees. Aasia mandril on aga jaapanlased 20. sajandi kuulutajad.

Aga ka Põhja-Hiinas elab miljoneid ja veel miljoneid sügavaimas vaimes ja ainelises vaesuses, miljoneid, kes ei oska lugeda ega kirjutada. Et need miljonid võiksid osta jaapani ülikondi, jaapani kuld-täitesulepäid ja jaapani hõõglampe, selleks peab enne tehtama vastavad eeltööd. Jaapan loob need, tõstes nende miljonite hariduslikku tasapinda, elustandardit ja tuues neile tsivilisatsiooni.

See on Jaapani Aasiasse tungimise reaalne põhjus.

Ajal, kus Euroopa teeb meeleheitlikke jõupingutusi rahu säilitamiseks, kostab Aasia südamest suur-tükkide mürinat, küll veel episoodilist, kuid küllaltki kurjaennustava avamänguna kahe kollase rahva omavahelisele heitlusele.

Hiina-Jaapani vahekorrad on juba kehtvalt pinevad olnud. Nüüd aga on haaranud kogu Hiinat jaapani-vastane liikumine, mis sai oma alguse Mandžuuria vallutamisega jaapanlaste poolt aastal 1931.

Et ka Nõukogude Vene selles kahe kollase rassi omavahelises heitluses külmaks pealtvaatajaks ei jää, on enam kui kindel. Kergib küsimus, kas pole sõjarskuspunkt kandunud üle öö läänest itta?

Õnnelikku ja edurikast

uut aastat

soovivad

PLEKITÖÖSTUS & LITOGRAAFIA

G. LINHOLM

TALLINN, V. KALAMAJA 32

TUUBITÖÖSTUS

ARTUR A. LINHOLM

TALLINN, V. KALAMAJA 32

KAITSELIITLASED, NAISKODUKAITSE LIIK- MED JA KÕIK KAITSELIDU MÕTTEOSALISED!

Telli õe kõik enesele 1937. aastaks

„Kaitse Kodu!“

sest „Kaitse Kodu!“ on Teie ühine ajakiri, kust leiata tulusaid õpiseid ja ajaviidet terveks aastaks. Samuti hakake levitama

„Kaitse Kodu!“

sest sellega aitate kaasa „Kaitse Kodu!“ kaudu kantavate ideede levimisele laiematesse hulkadesse. Hakates vastu võtma „Kaitse Kodu!“ tellimisi aitate kaasa tema majanduslikule tõusule, mis võimaldab toimetusele pakkuda parimat.

„Kaitse Kodu!“

jagab 1937. aastal preemiaid kogusummas 600 krooni väärtuses järgmiselt:

Iga tellija, kes 30. maiks 1937. a. on tasunud aastatellimise raha, võtab osa loosimisest, kus jagamisele tuleb

12 väärtuslikku preemiat.

Telli õe veel täna enesele „Kaitse Kodu!“. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, k.a. malevate staabid, k.a. instruktorid, pealikud ja „Kaitse Kodu!“ talitus, Tallinnas, Kaarli t. 8, telef. 451-89. „Kaitse Kodu!“ ilmub kaks korda kuus 32-leheküljelisena rohketel piltidega ja maksab 6 kr. aastas, 3 kr. poolaastas ja 1 kr. 50 sni. kolme kuu eest.

Iga tellimiste vastuvõtja, kes on saanud „Kaitse Kodule“ hiljemalt 30-ks maiks 1937. a. viis tasutud aastatellimist, omandab iga sellase saadetisega ühe võimaluse võtta osa loosimisest. Nii võib ühel tellimiste vastuvõtjal vastavalt kogutud tellimiste arvule olla mitu võiduvõimalust. Loosimisele tuleb

12 väärtuslikku preemiat.

Otsustage veel täna hakata tellimiste vastuvõtjaks ja hankige selleks isiklikult või posti teel „Kaitse Kodu!“ talitusele, Tallinnas, Kaarli tän. 8 — telef. 451-89, instruksioone ja proovinumbreid.

LASTEKAITSENÄDALA PUHUL

Dr. LINDA JUHKAM,
NKK keskkorralduse nõuandearst

Elu ise annab alatiselt igale rahvale uusi ülesandeid, uusi pingutusi. Praegu on meil saanud rahvuslikuks küsimuseks meie rahvaarvu juurekasvu küsimus.

„Loodus ei salli tühja kohta. Kui meid, eestlasi, on vähe, kui me ei täida tihedalt oma maa-ala, siis valguvad tühjadele kohtadele teised, võõrad.“ ütles prof. Lüüs laste hoolekandepäeval. Lastekaitse ja rahvaarvu juurekasvu küsimus on saanud viimasel ajal aktuaalseks küsimuseks mitte ainult meil, vaid ka paljudes teistes riikides. Sest ilma lasteta ei ole ühelgi riigil tulevikku.

Lastekaitse ja rahvaarvu juurekasvu üle on meil ajakirjanduses väga palju mõtteid vahetatud ja teid otsitud selle küsimuse lahendamiseks.

Just see, et see küsimus nii elava mõttevahetuse, nii intensiivse teetsimise on esile kutsunud, näitab, et meie rahvas omab kindla tahte iga raskust ületada, iga küsimust tagajärjerrikkalt lahendada. See näitab, et meie, eestlased, oleme rahvas elujõuga, — rahvas tulevikuga. Iga isiku kohus on kaasa aidata igale rahvuslik-riiklikule üritusele. Keegi ei tohi pealtvaatajaks jääda, kui on võimalik midagi ära teha rahva huvides. Naiskodukaitse tahab kaasa aidata iga üldrahvusliku probleemi lahendamisel. NKK tahab olla teadlik ka lastekaitse küsimusest.

Võrreldes teiste Euroopa riikidega on Eestis laste surevus veel suur. Nii oli meil 1932. a. laste surevus 9,6%, Inglismaal samal ajal 6,5%, Rootsis 5,6%, Šveitsis 5,1%, seega peaaegu poole vähem kui meil. Ja seda põhjusel, et nimetatud maades ollakse laste tervishoiust rohkem teadlik kui meil. 1923. a. oli meil laste surevus 10,03%, Inglismaal samal ajal 6%, Rootsis 5,6% ja Šveitsis 6,00%. See näitab, et 10 a. jooksul oleme küll palju juure õppinud maaharimise ja loomade kasvatuse kultuuri, missugusel alal meil instruktoreid on küllalt olemas, oleme aga vähe hoolinud oma lastest. Oleme jätnud kahe silma vahele kõige tähtsama. Nüüd on viimne aeg seda heaks teha.

Suur hulk lapsi sureb meil juba esimesel eluaastal, osa hilisemas lapseeas. Sellest selgub, kui tähtis on, et lastevanemad oleksid teadlikud juba enne lapse sündi neist hädahohtudest, mis lapsse tervist ähvardavad, nagu ebaõige toitmine, õnnetusjuhtumite ja nakkushaiguste, eriti tiisikuse, eest hoidumine jne. Tiisikus on meil kõige levinum nakkushaigus. Iga 7—8 inimene sureb meil tiisikusse. Lastest alla 15 aasta on ligi 85% nakatatud tiisikusest. Lapsed põevad peaaesjaltselt näärmete tiisikust, mis paraneb ka iseenesest, võib aga raskemal juhtudel kujuneda kopsutiisikuseks. Et last tiisikuse eest hoida, peab teadma, et seal, kus

laps liigub-kasvab, ei tohi liikuda ükski alatiselt kõhija inimene, kuni pole arstlikult kindlaks tehtud, et see pole tiisikusekõha. Samuti ei tohi unustada, et korteris, kus elab laps, ei tohi enne elanud olla tiisikuse haige, sest tiisikuseepisilased püsivad kaua ümbruses eluvõimelisina. Et tiisikus nakkab lastele ka piima kaudu, siis tuleb lastele anda ainult arstlikult terveks tunnustatud lehmade piima.

Statistika järgi on surevus nende imikute hulgas, kes esimestel elukuudel on kunstlikult toidetud, seitse korda suurem kui rinnaga toidetud imikute hulgas.

Ka viimasele asjaolule oleme osutanud veel vähe tähelepanu. Kui iga vanem omaks teadmise, kuidas oma last tiisikuse hädahoju eest hoida, ja kui ta omaks teadmisi lapse õigest toitmisest, siis väheneks meie laste surevus kindlasti. Ja juba sellega oleks rahva arvulisele tõusule palju kaasa aidatud.

Haigestumine ja haigusekäik ei olene mitte ainult ümbruse mõjust, infektsioonist, vaid oleneb suurel määral keha vastupanu jõust haigustele. Ainult vanemate kätes on lapse vaimne ja kehaline kasvatus kuni

Kas hellakesele on keegi haiget teinud?

lapse koolieani. Ükski vanem ei tohiks asuda last kasvatama, ilma et ta tunneks lapse füsioloogiat ja psühholoogiat, ilma et ta tutvuks lapse tervishoiu nõuetega põhjalikult.

Ainult viimasel juhul ta saaks soodustada lapse positiivset arenemist ja hoiduda negatiivsest.

Tuleb võtta põhimõtteks, et ainult armastusest lapse

vastu on vähe lapse õigeks arenemiseks. Vaja on olla teadlik kõigist lapse tervishoiu ja kasvatuse küsimustest ja neist hädakohtadest, mis lapse kehalist või vaimset arenemist ähvardavad.

13. detsembrist kuni 19. detsembrini pühitsetakse Eestis lastekaitseädalat. Ärgu jätku keegi omandamata neid teadmisi, mis pakub meile lastekaitseädal.

Kodutütarde instruktoreite kool

Aasta-aastalt on sammunud Kodutütarde organisatsioon tõusu teed. Ta on kasvanud arvuliselt ja ühes sellega on Kodutütarde töö tunduvalt suurenenud. Kodutütarde täiskasvanud juhtidena on ametis valdavas enamuses pedagoogilise haridusega isikud (821 juhust on 711 pedagoogilise haridusega — kas praegused või endised õpetajad). Viimane asjaolu ongi mõjunud eriti hästi Kodutütarde organisatsiooni sisemiseks tugevdamiseks.

Kodutütarde peavanema mureks on olnud Kodutütarde juhtide ettevalmistamine organisatsiooni tööks. Selleks on Kodutütarde organiseerimise algaastaist peale korraldatud juhtide päevi ringkondade ulatuses, selgitades neil koosolekuil Kdt organisatsiooni põhiluseid, töömetode ning üksikute kasvatusvahendite rakendamist Kodutütarde tööks.

Küesoleval sügisel toimusid esimesed ülemaalsed Kodutütarde juhtide õppepäevad Haapsalu Uuemõisas, kus Kodutütarde organisatsiooni puutuvaid küsimusi käsitati niihästi teoreetiliselt kui ka praktiliselt, demonstreerides Kodutütarde tööd ja pidulikke koondusi, lõkkeõhtuid väljas ja kinnises ruumis.

Kodutütarde töö aina suuremaks paisudes kerkis vajadus seda tööd sihikindlalt juhtida, ühtlustada ja asjaajamist korraldada. Selleks seati 1935/36. a. ametisse 4 Kodutütarde instruktoreit. Selleks leiti sobivad isikud endiste Kodutütarde ja teistest skautlikest organisatsioonidest, kes olid saanud ka pedagoogilise hariduse. Nõudmine instruktoreite järele oli suur ja Kodutütarde organisatsiooni alatisel kasvamisel tuligi 1936. a. sügisel rakendada ametisse senise 4 instruktorei asemel 9 instruktoreit. Tartu linn ja Valgamaa said endale eraldi instruktoreit — leidis isikuid, kes olles huvitatud elust koha peal, leppisid minimaalse töötasuga ja vähema tööga. Teised ringkonnad said 2 ringkonna peale ühe instruktorei.

Jällegi said Kodutütarde instruktoreiks isikud, kes varem olid töötanud Kodutütardega ja omasid pedagoogilise hariduse. Kuid neid ei saanud Kdt peavanem enam ettevalmistamatult tööle, vaid Kodutütarde instruktoreile korraldati 21.—26. septembrini kursused.

Kursustel käsitati küsimusi, missugustega tuleb Kodutütarde instruktoreil tegelda kohtadel. Kursuste tegelikku tööd juhtis Tartumaa ringkonnavanem L. Rand. Lektoritena esinesid Kodut. peavanem S. Pruu-

den, dr. O. Madisson ja Valga rühmavanem E. Vesilo. Loengute, õigemini vestluste näol, arutati läbi järgmised küsimused: 1) Mida ootavad ringkonnad ja rühmad instruktoreilt; 2) ringkonna ja rühma asjaajamine; 3) rühma ning salga tööst ja nõudeist koonduste kohta; 4) hoolsusmäärgist ja selle saamise korrast; 5) erikatseist; 6) võistluste rakendamisest Kodutütarde töös; 7) uute rühmade loomisest.

Praktilist käsitelamist leidsid alad: esimene abi, imiku tervishoid, sõlmed, silmused, liputseremoonia ja rivi.

Iga kursuslane oli kohustatud esitama kursustele tulles kirjalikult 2 kõnet teemal „Mis on Kodutütarde organisatsioon ja mida tahab ta anda“ — üks kõne täiskasvanuile ja teine vestluse kujul lastele; 6 koonduste kava, iga järgu jaoks üks, ja veel ringkonna aastase tegevuse kava. Peale kõige selle andis iga instruktoreit Tartu linna Kodut. salgaga ühe proovikoonduse, mis hiljem L. Ranna poolt arvustusele võeti. Viimasel kursuse päeval sõideti Tartumaa ringkonna vanema lahel kutsel Elva, instruktoreite omavahelist majapidamiskoondust korraldama. Ka korraldati Elva algkooli rühmaga üks proovikoondus.

Sellased kursused olid esmakordsed Kodutütarde peres. Nendest kursustest areneb välja Kodut. instruktoreite kool ja nad jätkuvad iga 3 kuu järele 5—6 päevaste õppetsükklitena.

15.—19. detsembrini oligi nende kursuste jätk. Kodutütarde instruktoreite kooli 2. kursuse nime all. Õppetööd juhatab Kodut. peavanema abi pr. Kalling-Kant.

Käsitusele tulid neil kursusel kasvatusvahendid, ringkondade asjaajamine, matkamine kodumaa tundmise teenistuses, matkamise tehniline külg, matkamise meeleoluline külg, pidulike koonduste tehniline ettevalmistamine, pidulike koonduste meeleoluline külg; laul Kodutütarde töös; instruktorei isik ja käitumine.

Peale selle arutatakse üheskoos läbi raskused, missuguseile on instruktoreid ringkondi pidi rännates põrganud.

Samuti korraldatakse jällegi näitlikke koondusi.

Kooli 3. kursus on arvatavasti enne lihavõtte pühi.

Säärase süstemaatilise töö kaudu antakse Kodut. instruktoreile põhjalik ettevalmistus väga tänulikul, kuid kindlasti mitte vähem vastutusrikkal alal Kodutütarde töö inspitseerimises.

Kaitseliidu laskesportlaste tegevusest ja saavutustest 1936. a.

„K. K.“ nr. 24 järg.

Võrumaa maleva ja Latvia 7. Valga Aiszargide polgu vaheline laskevõistlus peeti 12. septembril s. a. Võrus, Taara laskerajal. Võistlusest võttis osa mõlemal poolel 10 laskurit. Võisteldi 300 m peal punktilaskmises kolmest asendist à 10 lasku ja 150 m peal lahinglaskmises. Relvaks mõlemal võistlusel oli muutmata sõjaväepüss. Arvesse võeti 8 parima laskuri tagajärjed. Võistlustulemused olid järgmised:

1. 300 m punktilaskmises:

Võrumaa maleva grupp — püsti 472 silma, põlvelt 547 silma, lamades 676 silma, kokku 1695 silma (1935. aastal Võrumaa maleval olid vastavad tagajärjed — püsti 488, põlvelt 594 ja lamades 618 s.), lahinglaskmises Võrumaa mal. saavutas 574 punkti (1935. a. — 508 punkti). Seega Võrumaa mal. on väike tagasimineku punktilaskmises, aga tunduvalt on tõusnud osavus lahingmärkide pihta laskmises. Kokku Võrumaa mal. saavutas 2269 punkti. Latvia 7. Valga Aiszargide polgu meeskond saavutas 300 m punktilaskmises: püsti 446 silma, põlvelt 578 silma, lamades 627 silma; kokku 1651 silma. Lahinglaskmises Latvia 7. polgu meeskond saavutas 573 punkti.

Mõlemal alal kokku saavutas Võrumaa malev 45 edupunkti läinudaastase 25 kaotuspunkti vastu. Parim laskur Võrumaa meeskonnas — Reimann, Jaan — saavutas 309 punkti ja parim laskur Latvia 7. polgu meeskonnas — Kalninš, Aleksander — 314 punkti.

Pinevaiks kujunesid Tallinna maleva Lõuna malevkonna, Allohvitseride Kooli Üleajateenijate Laske-spordi Ühingu ja Tallinna maleva Põhja malevkonna vahelised laskevõistlused, mis peeti 19. ja 20. mail s. a. Laskevõistlustest osavõtjad üksused olid esindatud 12 laskuriga, kusjuures arvesse võeti 8 parima laskuri tagajärjed igal meeskonnal. Võisteldi kolmel alal: 1) täiskaliibrilisest täpsuspüssist, 300 m peal kolmest asendist à 10 lasku; 2) väikekaliibrilisest püssist, 50 m peal kolmest asendist à 10 lasku ja 3), sõjaväepüstolist — iga üksus 5 laskurit, 30 m kaugel — duell-laskmises à 15 lasku.

Võistluse tulemused olid:

1. Täiskaliibrilisest täpsuspüssist:

Allohv. kooli Ü. L. Ü. grupp saavutas 2591 silma (1935. a. — 2593 silma).

Tallinna mal. Lõuna mlvk. grupp saavutas 2556 silma (1935. a. — 2489 silma).

Põhja malevkonna grupp saavutas 2497 silma (1935. a. ei võistelnud).

Parim laskur täiskal. püssist Lõuna malevkonna grupis — Silber, Heinrich — 274 silma, Allohvitseride Kooli Ü. L. Ü. grupis Lokotar, Gustav — 274 silma,

ja Põhja malevkonna grupis Jürgens, Karl — 271 silma.

2. Väikekaliibrilisest püssist:

Allohvitseride Kooli Ü. L. Ü. grupp saavutas 2778 silma (1935. a. — 2715 s.).

Lõuna malevkonna grupp saavutas 2725 s. (1935. a. — 2670 s.).

Põhja malevkonna grupp saavutas 2725 silma. Parim v.-kal. püssi laskur Allohvitseride Kooli Ü. L. Ü. grupis — Kivistik, Elmar — 287 silma. Lõuna malevkonna grupis — Silber, Heinrich — 284 silma ja Põhja malevkonna grupis — Sulev, Prits — 282 silma.

3. Sõjaväepüstolist duell-laskmises:

Lõuna malevkonna grupi tulemus 614 s. (1935. a. — 574 s.).

Allohv. Kooli Ü. L. Ü. grupi tulemus 597 s. (1935. aast. — 648 s.).

Põhja malevkonna grupi tulemus 514 silma.

Parim sõjaväepüstoli laskur — Lõuna malevkonna grupis, Siirma, Heinrich — 15 tab., 129 silma, Allohvitseride Kooli Ü. L. Ü. grupis — Kont, Johannes — 15 tab. 140 silma ja Põhja malevkonna grupis — Sulev, Prits — 14 tab. — 123 silma. Võrreldes käesoleva aasta võistluse tagajärgi 1935. a. sama võistluse tulemustega võime märkida Lõuna malevkonna edu kõigil aladel.

Narva maleva ja 1. jalaväe rügemendi vaheline laskevõistlus peeti 28. juunil s. a. Narva garnisoni laskerajal. Võisteldi: 1) täiskal. täpsuspüssist 300 m peal kolmest asendist à 10 lasku, vähemal poolel võistles 12 laskurit, kusjuures paremust hinnati 10-ne parima tagajärgede põhjal; 2) sõjaväepüstolist 25 m kauguselt, püstoli 10-ringilise märgi pihta à 15 lasku; võistlejaid mõlemal poolel 6 meest, paremuse hindamisel loeti 5 parima saavutused.

Võistluse tulemused olid järgmised:

1. Täiskaliibrilisest täpsuspüssist laskmises:

- 1) 1. jalaväe rügemendi meeskonnal 2542 silma;
- 2) Narva maleva meeskonnal 2358 silma.

Parimad laskurid täiskal. täpsuspüssist olid: 1. jalaväe rügemendi grupis — Vilbert, Ernst — 273 silma, Narva maleva grupis — Lellep, Olev — 258 silma.

2. Sõjaväepüstolist laskmises:

- 1) 1. jalaväe rügemendi grupil 639 silma,
- 2) Narva maleva grupil 623 silma.

Parim püstolilaskur 1. jalav. rügemendi meeskonnas leitn. Leets, Sergei — 132 silma, parim maleva püstolilaskur — kapt. Kütt, Nikolai — 128 silma. Narva maleva võistlusgrupi lasketulemused on klass.

madalamad rügemendi meeskonna omadest. Et saada vääriliseks võistlejaks rügemendile, kes on sammunud laskealal esirinnas rida aastaid ja on kuulus heade laskesportlaste arvu poolest, peavad maleva laskesportlased täie innuga end tööle rakendama.

Narva maleva ja piirivalve Narva jaoskonna vaheline laskevõistlus toimus 23. augustil s. a. Narva garnisoni laskerajal. Mõlemal poolel võistles 8 laskurit. Lasti 300 m kauguselt, lamades käelt kümneringilise märgi pihta à 20 lasku.

Tulemused olid: 1) Narva maleva meeskond — 1358 silma, 2) Piirivalve Narva jsk. meeskond — 1309 silma. Parim laskur Narva maleva grupis — Lellep, Olev — 183 s.; parim laskur piirivalve Narva jsk. grupis Hahendorf, August — 173 silma.

Järva maleva ja Soomusrongide rügemendi vahelised laskevõistlused peeti 11. oktoobril s. a. järgmistel aladel: 1. muutmata sõjaväepüssist: võistlejaid mõlemal poolel — 10 laskurit, kaugus 300 m, märk 300 m kümneringiline, lasti kolmest asendist à 10 lasku.

2. Väikekalibrilisest püssist: võistlejaid mõlemal poolel 10 laskurit, kaugus 50 m, lasti kolmest asendist à 10 lasku.

3. Sõjaväepüstolist — võistlejaid mõlemal poolel 10 meest, kaugus 30 m, märk — püstoli kümneringiline, lasti 15 võistluslasku.

Võistluse tulemused olid:

1. Muutmata sõjaväepüssist:

1) Järva maleva grupp — 2278 silma (1935. a. — 2180 silma); 2) Soomusrongi rüg. grupp 2216 silma (1935. a. — 2128 silma). Parim maleva grupi laskur — Liivik, August — 247 silma, parim soomusrongi rüg. grupi laskur — Vellenurme, A. — 241 silma.

2. Väikekalibrilisest püssist:

1) Järva maleva meeskond saavutas 2737 silma (1935. a. — 2597 s.).

2) Soomusrongi meeskond saavutas 2674 silma (1935. a. — 2495 s.).

Parim laskur v.-kal. püssist Järva maleva grupis — Pürn, Johannes — 288 silma; soomusrongide rügemendi grupis — Lepp, Villem — 287 s.

3. Sõjaväepüstolist laskmises:

1. Järva maleva meeskond — 1231,95 silma (1935. a. — 1218,30 s.).

2. Soomusrongi rügemendi meeskond 1097 silma (1935. a. — 1121,10 s.).

Maleva grupis oli parim püstolilaskur — Päären, Villem — 134 silmaga, Soomusrongi rügemendi grupis parimaks püstolilaskuriks tuli kapten Peiker, Jaan — 119,7 silmaga.

Järva maleva lasketulemused on käesoleval aastal tunduvalt tõusnud, mis on malevas tehtud tubli töö tagajärg.

Tartu maleva ja Ratsarügemendi vahelised laskevõistlused peeti 4. ja 5. juunil s. a. Tartus. Võisteldi: 1) täiskalibrilisest täpsuspüssist 300 m kaugusel kolmest asendist à 10 lasku, võistlejaid mõlemal poolel 10 meest.

2. Väikekalibrilisest püssist 50 m peal, kolmest asendist à 10 lasku, võistlejaid à 10 meest.

Võistluse tulemused olid:

A. Täiskalibrilisest täpsuspüssist:

1. Ratsarügemendi meeskond saavutas — 2436 silma.

2. Tartumaa maleva meeskond — 2394 silma.

Parim ratsarügemendi grupi laskur — leitn. Nolk, Artur — 271 silma; parim maleva grupi laskur — Voitka, Jaan — 253 silma.

B. Väikekalibrilisest püssist:

1. Ratsarügemendi meeskond — 2634,72 silma.

2. Tartu maleva meeskond — 2605 silma.

Parim ratsarügemendi v.-kal. püssi laskur — n. a.-o. Kivioja, Harald — 278 silma, parim Tartu maleva laskur — Roorand, Mart — 278 silma. Tartu malevas puuduvad veel niisugused laskurid nagu seda olid Ratsarügemendi meeskonnas ltn. Nolk, Artur ja n.-a.-o. Kivioja, Harald, kelle saavutused täiskal. täpsuspüssist on ühe klassi võrra kõrgemad kui kõigil teistel võistlejatel, millest peamiselt on tingitud sv. püssist 42,5-silmaline edu Ratsarügemendi kasuks.

Tallinna maleva Sadama malevkonna ja Merejõudude vahelised laskevõistlused peeti 8. oktoobril s. a., Mustamäe laskerajal. Võisteldi kolmel alal: 1) Täiskal. muutmata sõjaväepüssist, 300 m kolmest asendist à 10 lasku, võistlejaid à 8 meest; 2) Väikekal. püssist: kaugus 50 m, kolmest asendist à 10 lasku, võistlejaid à 8 meest; 3) sõjaväepüstolist, kaugus 30 m., märk — püstoli kümneringiline, võistlejaid à 5 meest, võistluslaske 15.

Võistlustulemused olid:

1. Muutmata sõjaväepüssist:

1) Merejõudude meeskond — 1662 silma (1935. a. — 1605 silma).

2. Sadama malevkond — 1640 silma (1935. a. — 1642 silma).

Parim laskur Merejõudude grupis — v.-a.-o. Jalak, Aleksei — 248 s., Sadama malevkonna grupis — Treier, Arnold — 224 silma.

2. Väikekal. püssist laskmises:

1) Sadama maleva grupp — 2104 silma (1935. a. — 1995 silma).

2) Merejõudude grupp — 2068 silma (1935. a. — 2049 silma).

Parim v.-kal. püssi laskur Sadama maleva grupis — Treier, Arnold — 274 silma; Merejõudude grupi parim v.-kal. püssi laskur — v. a.-o. Jalak, Aleksei — 289 silma.

3. Sõjaväepüstolist laskmises:

1) Sadama maleva meeskond — 557 silma (1935. a. — 506 s.).

2) Merejõudude meeskond — 515 silma (1935. a. — 544 s.).

Parim püstolilaskur Sadama mlvk. — Jürgens, Gustav — 123 silma, Merejõudude grupis — Jalak, Aleksei — 113 silma. Kolme ala peale kokku Sadama malevkond saavutas 56 edusilma, sealjuures tagajärg muutmata sv. püssist on jäänud möödunud aasta tasemele, tõusnud on püstoli käsitamise oskus.

Mees peab lugu väiksest napsist,
klaasist õlust,
naine „STARI” riidevärvi imekaunist
võlust.

„STARI” riidevärv on sõber igas majas,
ta nimi naiste südames ja sisu —
värvipajas.

Kas kvaliteedi headuse, ükskõik mis
võistlusrindel,

„MARET”

pesupulbri võit on kõikjal ette kindel!

Pärnu maleva ja Pärnu garnisoni vahelised laskevõistlused peeti 18. oktoobril s. a.

Võisteldi täiskaliibrilisest täpsuspüssist kolmest asendist à 10 lasku, 300 m kaugusel, kümneringilise märgi pihta. Võistlejaid mõlemal poolel 16 laskurit.

Võistluse tagajärjed olid:

1) Pärnu linna maleva meeskond saavutas 3717 silma, 2) Pärnu garnisoni meeskond saavutas 3614 silma. Seega edu Pärnu linna maleva kasuks 103 silma. Parim laskur Pärnu maleva grupis — Kukk, Vladimir — 259 silma, parim garnisoni meeskonna laskur — Reinvald, Augustin — 254 silma.

11. ja 12. juulil s. a. korraldasid Järva, Sakalamaa, Pärnu ja Pärnumaa malevad nelja maleva vahelised laskevõistlused. Võisteldi sv. täpsuspüssist, väikekalibrilisest püssist ja sv. püstolist. Igast malevast võttis igal alal võistlusest osa 10 laskurit. Võistluse tulemused olid:

1. Sõjaväe täpsuspüssist:

- 1) Järva maleva grupp — 4898 silma,
- 2) Sakalamaa maleva grupp — 4883 silma,
- 3) Pärnu maleva grupp — 4710 silma ja
- 4) Pärnumaa maleva grupp — 4471 silma.

Parimaiks laskureiks gruppides olid: Järva maleva grupis — Liivik, August — 531 silma, Sakalamaa maleva grupis — Tedersoo, Hugo — 531 silma, Pärnu maleva grupis — Ausmaa, Aleksis — 491 silma ja Pärnumaa maleva grupis — Sander, Elmar — 479 silma.

2. Väikekalibrilisest püssist:

1) Järva maleva grupp — 2614 silma; 2) Sakalamaa maleva grupp — 2574 silma; 3) Pärnu mal. grupp — 2495 s. ja Pärnumaa mal. grupp — 2277 silma. Parimaid tagajärgi näitasid: Järva maleva grupis — Rull, Ernst — 274 silma, Sakalamaa maleva grupis — Tedersoo, Hugo — 266 silma, Pärnu maleva grupis — Roosmäe, Tõnis — 265 silma ja Pärnumaa maleva grupis — Sander, Elmar — 256 silma.

3. Sõjaväepüstolist laskmises:

1) Pärnu maleva grupp — 169 tabamust, 1434 silma, 2) Järva maleva grupp — 165 tabamust, 1397 silma, 3) Sakalamaa maleva grupp — 164 tabamust, 1410 silma ja 4) Pärnumaa maleva grupp — 161 tabamust, 1375 silma.

Parimaiks sv.-püstoli laskureiks meeskondades olid: Pärnu mal. — Kangro, Boris — 19 tabamust, 171 silma, Järva malevas — Liivik, August — 19 tabamust, 166 silma, Pärnumaa maleva grupis — Raadik, Heinrich — 19 tabamust, 171 silma ja Sakalamaa malevas — Kallak, Elmar — 19 tabamust, 165 silma.

Võrumaa ja Valga malevate vaheline laskevõistlus peeti 2. augustil s. a. Võrus Taara laskerajal. Võisteldi sõjaväe täpsuspüssist, väikekalibrilisest püssist ja sv.-püstolist. Sv. täpsuspüssi laskevõistlusest võttis osa mõlemal poolel 20 laskurit, sv.-kaliibrilisest püssi ja sv.-püstoli laskevõistlusest à 10 meest.

Võistluse tulemused olid:

1. Sõjaväe täpsuspüssist laskmises:

1) Võrumaa maleva grupp — 4568,0 silma (1935. aast. — 4335,8 silma).
2) Valga maleva grupp — 4345,5 silma (1935. a. — 4142,20 silma).

Parim laskur Võrumaa maleva grupis — Tagen, Alfred — 262 silma, Valga maleva grupis — Kruustük, Hugo — 249 silma.

2. Väikekalibrilisest püssist laskmises :

1) Võrumaa maleva grupp 2569,0 silma (1935. a. — 2477 silma).
2) Valga maleva grupp — 2520 silma (1935. a. — 2454,16 silma).

Parimaid tagajärgi saavutasid: Võrumaa maleva grupis — Tagen, Alfred — 273 silma, Valga maleva grupis — Kruustük, Hugo — 269 silma.

3 Sõjaväepüstolist laskmises:

1) Võrumaa maleva grupp — 116 tab., 970 silma (1935. a. — 120 tab., 1018 silma).
2) Valga maleva grupp — 109 tab., 897 silma (1935. a. — 107 tab., 887 silma).

Parim laskur Võrumaa maleva grupis — Maad, Edgar — 14 tab., 118 s., Valga maleva grupis Kõrge, Hugo — 14 tab., 121 silma.

Lääne ja Saaremaa malevate vahelised laskevõistlused toimuvad korrespondentsi alusel. Käesoleval aastal peeti laskevõistlus 13. septembril. Võisteldi täiskaliibrilisest täpsuspüssist 30 m kaugusel, kolmest asendist à 20 lasku, osavõtjaid mõlemal poolel 15 laskurit, ja väikekalibrilisest püssist kolmest asendist à 10 lasku 50 m peal, võistlejaid mõlemal poolel 10 laskurit.

Võistluse tagajärjed olid: A. täiskaliibrilisest täpsuspüssist:

1) Lääne maleva grupp — 7014 silma (1935. a. — 3448 silma, lasti igast aendist 10 lasku).

2) Saaremaa maleva grupp — 6833 silma (1935. a. — 3315 silma, igast aendist 10 lasku).

Parim laskur Lääne maleva grupis Kõiv, Kons-tantin — 512 silma, Saaremaa maleva grupis Sepp, Eduard — 510 silma.

B. Väikekaliibrilisest püssist laskmises:

1) Lääne maleva grupp — 2665 silma (1935. a. — 2509 silma).

2) Saaremaa maleva grupis — 2523 silma (1935. a. — 2381 silma).

Parim laskur Lääne maleva grupis — Uluots, Oskar — 274 silma, Saaremaa maleva grupis — Kirs, August — 271 silma.

Tagasi vaadates möödunud laskehooaja tegevusele näeme, et lasketagajärjed on tõusnud kõikjal. Peame alla kriipsutama seda suurt tahtet ja püsivust kaitseliidu laskesportlaste töös anesearendamise alal laskeosavuses. Laskesportlaste edu laskealal on kaasa tõmmanud ja edasi viinud kõigi kaitseliitlaste huvi ja armastust laskeala vastu. Seda näitavad meile kujukalt iga-aastased kaitseliidu karikavõistluste tulemused, kus osavõtjate arv kui ka saavutatud keskmised tagajärjed näitavad püsivat, järjekindlat tõusu.

Kaitseliitlane-laskesportlane teeb laskeala tööd oma igapäevase leivateenistuse kõrval vabast ajast.

Laskevõistlustele söitmiseks, missugused normaalselt on kahepäevase kestusega, meie riigi- ja omavalitsuste juhtivad tegelased, samuti ka tööandjad eraettevõtteis, on võimaluse piirides meie laskesportlastele vastu tulnud töölt vabastamisega võistluspäeviks, kuid on ette tulnud juhtumeid, kus laskesportlane, kes oli ette valmistanud laskevõistluseks, ei saanud mahti laskevõistlusest osa võtta, ja üksus, kes oma laskuriga võistluspäeval arvestas, oli sunnitud parima mehe ärajäämisel teda asendama nõrgemaga.

Laskesport on kallis sport. Relvad ja laskemoon meie keskmise sissetulekuga laskurile on raskelt kättesaadavad. Kuid kaitseliidu laskesportlased on leidnud enesele võimaluse soetada ajakohaseid võistlusrelvi ja laskemoona. Kaasa on aidanud suuresti kaitseliidu allüksuste juhatused ja kaitseliidu peastaap, kuid sellest hoolimata on tulnud laskureil enestel teha kulusi relvade ja laskemoona peale.

Saavutatud edu laskealal julgustab ja tiivustab meie laskesportlasi veel suurema intensiivsusega töötama enese arendamises laskeosavuses, ja paremad tagajärjed ei jää tulemata.

See ennastsalgavalt ja armastusega tehtud töö, mida kaitseliidu laskesportlased ilmutavad laskeala vastu, ja 1935. a. maailma laskevõistlustel Roomas saavutatud tagajärjed meie laskureilt on kindlaimaks pandiks ja eelduseks, et ka tulevastel maailma laskevõistlustel Soomes 1937. aastal kaitseliidu laskurid Eesti rahvusvärve niisama edukalt ja veel paremini kaitsevad kui 1935. a. Roomas.

H. V.

TARTU LINNAPANK

TARTUS, RAEKOJAS.

TELEF. JUHATUSE 11-32, ÜLDINE 2-32

VÕTAB RAHA HOIULE

JOOKSVALE ARVELE, KINDLA TÄHTAJA PEALE JA KUUDE VIISI

A N N A B L A E N E

OSTAB JA MÜÜB VÄÄRTPABEREID

MÜÜB RIIGI KLASSILOTERII PILETEID

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

KORRESPONDENDID KÕIGIS KODUMAA LINNADES JA RAHVARIKKAMATES KOHTADES MAAL.

SAADAVAL HOIUKARBID!

SAADAVAL HOIUKARBID!

Kaitseliidu vormist

Riietus on mõjuv tegur esimese mulje saamisel nii üksikust inimesest kui ka inimeste koondusest. Riie- tus räägib elavat keelt jõukusest-vaesusest, korralik- kusest-lohakusest, tõsidusest-edevisusest, heast maitsest või intelligenti ja maitse puudumisest. Kõike ülal- mainitult ja veel palju rohkem kõneleb meile juba esi- mesel pilgul riieus. Erariided etendavad siin domi- neerivat osa, sest erariiete lõigete ja värvide kombi- natsioonide ja selle riieutuse juure kuuluvate lisaese- mete (triiksärgid, kaelasidemed, sokid jne.) mitmekesi- sus avab laialdased võimalused nende valikuks ja so- bitamiseks üksteisega. Ja peab ütleva, et eeskujuli- kult riieutatud inimene peab omama teatud määral ka kunstimaitsset.

Vormi sobitamisel ja kandmisel vormiesemete lõi- ked, värv ja mood on määratud kindlaks selleks koos- tatud täpsete eeskirjadega. Üksikisikuile siin on jäe- tud õigus ainult eeskirjade täitmise osas. Sellegipä- rast ka vormi kandmisel riieutuse (mundri) seisukord, selle korralikkus ja puhtus maalib meile selge pildi selle omanikust. Vastupidi mõjub lohakas, määratud või koguni rebenenud riie.

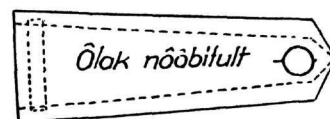
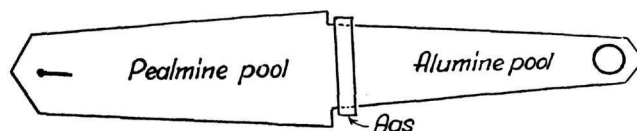
Kui üksikisikust korralik riieutus loob kõigiti vas- tuvõtava ja sümpaatse kuju, siis nõuded koonduse või riviüksuse riieutusele on suuremad. Nimelt peale üksikimehe korralikkuse esineb siin veel määrava täht- susega riieutuse või vormiesemete ühtlus.

Kokkuvõttes me teeme järeldused. Iga Kaitseliidu liige, muretsedes endale Kaitseliidu vormi, eeskätt hoo- litseb selle eest, et tema vorm õmmeldaks täpselt vormikirjelduses toodud kirjelduse ja nõuete kohaselt. Sellega on saavutatud vormi ühtlus. Teiseks iga Kaitse- liidu liige vormi kandmisel hoolitseb selle eest, et tema vorm oleks puhas, korras ja temale sobiv. Sel- lega on saavutatud üksikimehe korralikkus selles osas, mis on sõltuv vormist ja selle üksikuist esemest.

Siin ei saa vaikides mööda minna sellest suurest ja tõsisest kohustusest, mis Kaitseliidu vorm meile paneb. Kaitseliidu ülem oma käskkirjas 30. novembrist 1936. a. nr. 88 mainib, et „Kaitseliidu ühine vorm on meie organisatsiooni väliseks tunnuseks ning see nõuab meilt palju ja paneb meile suuri kohustusi. Vorm on meie omavahelise tiheda sideme tunnuseks ja mõju- vaks teguriks ühise kaitseliidupere loomiseks...“ Ol- les v a b a t a h t l i k u l t ü l e m a a l i s e l t s u u r e , v o i m s a j a tähtsa organisatsiooni — Kaitseliidu — liikmeks, peab iga mees kui ka naine seda alati meele pidama, eriti veel siis, kui ollakse vormis. Olles vormis taganeb inimese isik teisele kohale ja esiplaanile kergib orga- nisatsioon. Ühe isiku käitumine kas teeb au organi- satsioonile või heidab sellele varju. Seepärast Kaitseliidu vorm olgu tõstetud ausse ja selle kandmine sündigu väärilikalt! Praegune Kaitseliidu vorm, mis on kinnitatud Riie-

givanema otsusega 29. märtsist 1935. a. ja Kaitseliidu ülema poolt maksma pandud möödunud aastal aprilli- kuus, on leidnud Kaitseliidu peres sooja poolehoidu. Kaitseliidu liikmed on muretsenud endale vormi möö- dunud aasta vältel rohkearvuliselt ja mitmed Kaitse- liidu üksused esinevad vormiriietuses sajaprotsendili- selt. Ei tohi unustada, et iga kaitseliitlane on täit- nud suure kohustuse, muretsedes endale täielise vormi- komplekti; iga pealik, kelle üksus on vormis, väärilb tõsist tänu; iga üksuse auasi on esineda sajaprotsen- diliselt vormiriietuses!

Aasta möödudes uue vormi kandmisel on selgunud mõned pisiasjad vormiesemete juures, millel on prak- tiline tähtsus. Kaitseliidu üksustest üksikuil kaitseliitlasilt on esitatud küsimusi poolkasuka õlakute ja talimütsi rihma asjus. Vormikirjelduse kohaselt pool- kasuka õlakud on õmmeldud kasuka külge õlaku alu- mise otsaga kasuka ja kasuka käise vahelisse õmb- lusse. Sellega õlak on kinnitatud kasukale ja selle eemaldamine kasukalt on võimatu. Poolkasukat tar- vitatakse aga peale Kaitseliidu teenistuse veel igal pool mujal ja siin osutuvad õlakud liigseiks. Oleks vajaline, et poolkasuka õlakud oleksid kergesti eemal- datavad kasukalt. Arvan, et poolkasuka õlakuid võiks kinnitada kasukale niisama, nagu kinnitame vihma- mantli õlakuid vihmamantlile. Selleks õmmelda ka- sukale õlaku alumise otsa kohta alatine aas ja krae alla õlaku ülemise otsa kohta — nõop. Õlak teha kahekordne. Õlaku kinnitamiseks kasukale tõmma- takse õlaku alumine osa läbi aasa ja nõobitakse mõ- lemad õlaku osad (pealne ja alumine) nõobi külge

Joon. 1.

krae alla (vaata joonis nr. 1). Sellane õlak on ker- gesti eemaldatav ja võimaldab poolkasuka kandmist nii Kaitseliidu teenistuses õlakutega kui ka koduste tööde juures õlakuteta.

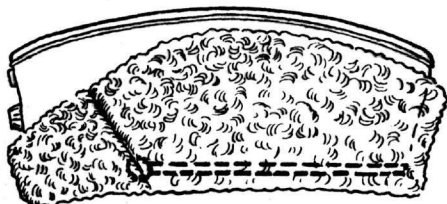
Talve jooksul on tulnud ette kurtmisi, et Kaitse- liidu talimüts ratsasõiduharjutustel võib peast kukku- da. Ratsasõiduks võiks mütsile kinnitada rihma. Mui- dugi sel juhul pole enam vaja lõuaalust riidest põõna. Talimütsi rihm oleks kinnitatud mütsi sisemisele rum-

Meie ajakirja lugupeetavaile lugejaile, kaastöölisile ja kuulutajaile

RÕÕMSAID JÕULUPÜHI JA ÕNNERIKAST UUT AASTAT!

„Kaitse Kodu!” toimetis ja talitus

mule kahe nööbiga ja nõnda, nagu näidatud joonisel nr. 2, mahalastud välisrummu osaga ja joonisel nr. 3 ülestõstetud välisrummu osaga. Rihma kandmist talimütsi juures riviüksuse koosseisus ühtlustab alati kõrgem kohalolev pealik. Loomulik, et lõua alt läbi võib rivis kanda rihma ainult siis, kui kõik rivisolijad on

Mütsi rihma osend - ümber sisemise rummu

Joon. 2.

Joon. 3.

varustatud rihmadega. Vastasel korral oleks rivi kirju, ja see on lubamatu.

Käesoleval aastal täiendati Kaitseliidu vormi pikkade, siniste esinduspükstega. Maaväe vormiriietus on praktiline rivivormina, kuid esindusmundrina oli see ühetooniline ja argipäevane. Pidulikeks sündmusteks ja esindusteks oli vaja teha vormiriietus nägusamaks. Selle eesmärgiga ja kaitseliitlaste üldisel soovil on võe-

tud Kaitseliidu maaväe vormi pikad sinised esinduspüksid. Pikkade siniste esinduspükste muretsemine Kaitseliidu liikmeil ei ole sunduslik ja neid muretsevad kaitseliitlased oma soovi kohaselt. Loodetavasti Kaitseliidu maaväe vormiriietuse täiendamine esinduspükste näol annab Kaitseliidu liikmeile uut hoogu ja tõuget vormi muretsemisel.

Nagu näidatud joonisel nr. nr. 4, 5, 6 ja 7, kantakse pikki siniseid esinduspükse olenevalt ametikohast Kaitseliidus nelja liiki eritunnustega. Pealikud alates Kaitseliidu ülima ametikohast kuni maleva pealiku ametikohani (s. a.) kannavad pükste välisõmblustel 2 mm laiust väeliigi värvi kanti ja mõlemal pool kandist 2 mm kaugusel 30 mm laiusi kollaseid kalevist paelu (vaata joonis nr. 4). Pealikud alates maleva pealiku abi ametikohast kuni kompaniipealiku ametikohani (s. a.) kannavad pükste välisõmblustel 2 mm laiust väeliigi värvi kanti ja mõlemal pool kandist 2 mm kaugusel 15 mm laiusi kollaseid kalevist paelu (vaata joonis nr. 5). Pealikud alates kompaniipealiku abi ametikohast kuni rühmapealiku ametikohani (s. a.) kannavad pükstel 15 mm laiust väeliigi värvi kalevist või siidpaela. Samad pealikud ratsaüksustes kannavad niisama laia halli murdjoonelise mustriga siidpaela (vaata joonis nr. 6). Pealikud alates veltveebli ametikohast ja allapoole ning malevlased kannavad pükste välisõmblustel 2 mm laiust väeliigi värvi kanti (vaata joonis nr. 7).

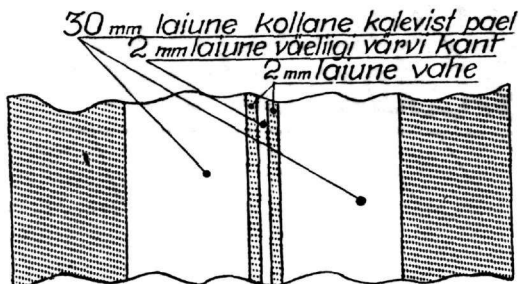
Siniste esinduspükste kandmine on alati seotud teatud pidulikkusega ja neid pükse kantakse harvem kui töövormi. Seepärast siniste esinduspükste muretsemisel peab pidama silmas järgmisi nõudeid: riide headus, riide õige värvitoon ja kollaste paelte ning väeliigi värvi kantide õige värvitoon. Pidades silmas ülalnimetatud nõudeid kaitseliitlaste tarvete ladu võttis endale ülesandeks muretseada Kaitseliidu liikmeile head ja õigevärvilist siniste pükste riiet ja nende pükste juure kuuluvate paelte ja kantide riiet.

30. novembril s. a. Kaitseliidu ülem kinnitas uued

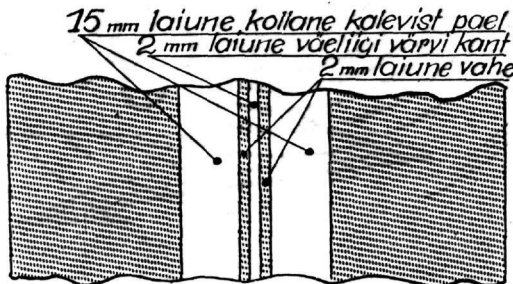
Kaitseliidu vormi kandmise määrused. Need määrused kujundavad endast raamistiku, kuhu peab mahutama iga Kaitseliidu liikme kohustused vormi vastu. Üks väga tähtis määruste põhimõtteist on, et iga kaitseliitlane vormi kandes peab hoiduma kõigest, mis võib riivata vormi au. Pealeselle määrused näevad ette Kaitseliidu vormi kandmist igasuguseil teenistusel ja pidulikel juhtudel. On nähtud ette neli vormi, kusjuures vorm nr. 4 või piduvormi-suurvormi muretsemine ei ole kohustuslik Kaitseliidu liikmeile ja selle

vad erakordset ilmet. Pealeselle Kaitseliidu käelinti kantakse Kaitseliitu kuuluvuse tunnusena. Üliõpilased ja kooliõpilased, samuti ka teised Kaitseliidu liikmed, kes oma ametialalt kuuluvad asutustesse, kus kantakse ametikutsele vastavat vormiriietust, nagu metsa-, politsei-, postiametnikel jne., olles Kaitseliidu teenistuses ja kandes relva kannavad alati nii erariietuse kui ka oma ametiala vormis Kaitseliidu käelinti Kaitseliitu kuuluvuse tunnusena.

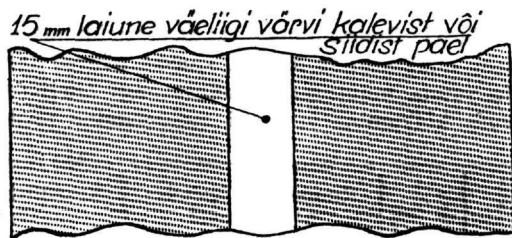
Uutes kaitseliidu vormikandmise määrustes pole

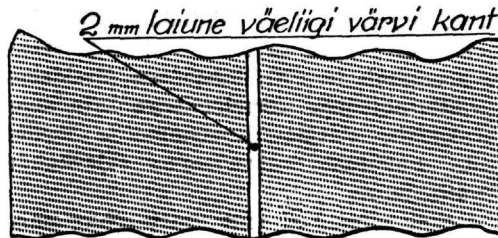
Joon. 4

Joon. 5

Joon. 6

Joon. 7

vormi aset võib igal juhul täita vorm nr. 3. Määrused näevad ette, kus ja millal võib kanda vorme nr. nr. 3 ja 4, kuid pealeselle iga Kaitseliidu liige peab ise mõtlema järele ja teadma, kuhu minna ja kuhu mitte minna Kaitseliidu piduvormides nr. nr. 3 ja 4. Kaitseliidu käelint on määratud pidulikuks vormiesemeks. Tuleb võtta reegliks, et seda ei kanta vormiriietuses mitte hariliku pidustuse puhul, vaid suuremate sündmuste ja pidustuste kordadel, mis koha peal kannav

võetud sisse osa, mis käsiteleks au- ja mälestusmärkide kandmist. Praegu on maksev ja jääb ka tulevikus kuni korralduseni maksma „Au- ja mälestusmärkide kandmise osa“, mis on toodud 1935. a. Kaitseliidu vormikirjelduses. Selles osas märgitud vorm nr. 1 all tuleb mõista vorme nr. nr. 3 ja 4 uutes vormikandmise määrustes; vorm nr. 3 all — uutes vormikandmise määrustes vormi nr. 1.

S. L.

Kohvik

H. Feischner & Poeg

Harju t. 48

K/m.

„TEMPO“

Harju t. 24

TEL. 471-13

Kingituseks moodsad kunst-
keraamika esemed ja teisi
uudiskaupu

TAPEEDID SUURIMAS VALIKUS

1. Raadio sõjaväe sidevahendina.

Välisriikide sõjaajakirjanduse jälgimine võimaldab üldise pilgu heita sõjavägede raadiosideabinõude arengule ja nende kasutamisele. Ka lubab see järeldada, et igasuguste võitlusabinõude täiendamiseks käib kaasa raadiosidevahendite alatine täiendamine ja raadiotehnika viimaste saavutuste rakendamine sõjavägede raadiosidevahendite juure.

Seejuures torkab silma, et eriti suurt rõhku panakse liikuvate raadioseadmete küsimuse uurimisele. Andmed selle küsimuse kohta näitavad, et liikuvate raadiojaamade juures kasutatakse autosid, mis on varustatud vastavate raadioseadmetega ja mis võimaldavad sidemepidamist lahinguolukordades esinevaid vajadusi. Seesugustel liikuvatel raadiojaamadel on sõjalises tegevuses kahtlemata suur tähtsus nende paremuste tõttu, mis sellega on saavutatud.

Teiseks tähelepanuvääriva iseloomustusena sõjavägede väliradiojaamade kohta võib märkida, et sidemepidamiseks kasutatakse peaaesjaliselt piirilainete (1500—6000 kts/s ehk 200—50 m lained) ja lühilainete (6000—30000 kts/s ehk 50—10 m lained) riba. Nimetatud raadiolained on elektromagneetilise spektri need valdkonnad, kus raadiosideme loomisel, isegi lähedastel kaugustel, mängib suurt osa aastaeg, päev ja öö, pinna- ja ruumilaine. Pinnalaine all mõistetakse elektromagneetilist võnkumist, mis levib maakera pinnal, atmosfääri alumises kihis. Ruumilained levivad kõrgetes õhukihtides, kust nad tagasipeegeldumise teel satuvad uuesti maakera pinnale või kaovad hoopis väljapoole maakera atmosfääri. Järgnevas tabelis on toodud andmeid pinna- ja ruumilainete levimise ulatuse kohta, mis aitavad üldiselt iseloomustada nende raadiolainete levimise omadusi.

Nagu näha, kõiguvad ruumilainete levimise ulatused väga suurtes piirides. Katsed näitavad, et ruumilainete peegeldumine on samal ajal võimalik ka lähemal kui 10 km kaugusel saatejaamast. Ruumilained

peegelduvad tagasi ioniseeritud õhukihtidest, mis oma kõrguses on tugevasti muutuvad ja äärmiselt mitteühtlased. Ruumilainete tagasipeegeldumisega seesugustest õhukihtidest käivad kaasa suured laine tugevuse ja suuna muutused. Sellest ongi tingitud hääletugevuse kõikumine ja isegi moondumine vastuvõtmisel.

Laine pikkus m	Pinnalaine levimise ula- tus km	Ruumilaine levimise ulatus suvel km		Ruumilaine levimise ulatus talvel km.	
		keskpäeval	keskööl	keskpäeval	keskööl
100	145	—145	145—960	145—160	145—4000
49	120	160—320	400—8000	320—960	640—
31	97	320—1125	1600—	800—3200	2400—
25	80	480—1600	2400—	960—4800	3200—
19	56	640—3200	4000—	1450—6400	—
15	24	1125—6400	—	2400—	—

Kahepoolseks raadiosidemepidamiseks on vajalised vastavad raadioseadmed, mida nimetatakse lühidalt raadio saate- vastuvõtja amaks. Saatejaama abil tekitatakse raadiolaineid, mis levivad õhkkonnas igas suunas. Vastuvõtuaparaadi abil muudetakse raadiolained kõrvale kuuldavaiks helilaineiks. Sõjavägedes kasutatavates väliradiojaamades on harilikult saatja ja vastuvõtja ehitatud kokku ühisesse seadmete komplekti. Kohakindlates raadiojaamades on vastuvõtja tihti lahus saatjast ja kasutatav eraldiaparaadina. Ühepoolisel sidemepidamisel on ühes punktis ainult vastuvõtja.

Raadiotehnika tänapäeva taseme juures on sõjavägedes kasutatavad väliradiojaamad oma ehituselt siiski veel küllalt keerulised, võrdlemisi õrnad ja kallid sidevahendid. Teiselt poolt nõuab nende käsitamine sidemepidamisel erilise ettevalmistusega ja väljaõppega inimesi. Hinnates raadiot sidevahendina sõjalisest seisukohast üldiselt ja sidemepidamiseks väli- ja lahinguolukorras võib kokkuvõtlikult märkida järgmist:

Raadio väärtused:

- sidemepidamine on võimalik igas olukorras ja igal ajal, sõltumata ilmastikust ja teistest välistest tingimustest;
- sidemepidamine on võimalik liikuvate jaamadega omavahel;
- raadio võimaldab teateid edasi anda piiramatule arvule kuulajaile;
- raadio saate- ja vastuvõtuseadmete tegevusse panek on kiire ja väliraadiojaamad on töövalmis kohe pärast ülesseadmist;
- teadete vahetamise suurim kiirus kahe jaama vahel on võrdne inimese kõnelemise kiirusele;
- sõjavägedes kasutatavad väliraadiojaamad kujutavad endist väikest ja vähenähtavat märki;
- raadiosideme loomine lahinguolukorras ei ole sõltuv maastikust ega jaama asukohast;
- sõjavägedes kasutatavad raadiojaamad võimaldavad sidemepidamist hariliku kõnelemise näol või teadete vahetamist morse-märkide abil.

Raadio puudused:

- raadioside on absoluutselt avalik, sest pealtkuulamine on võimalik kõigil, kes on varustatud kohaste vastuvõtuaparaatidega;
- raadioseadmed on oma konstruktsioonilt võrdlemisi keerulised, õrnad ja kergesti rikinevad ning lahinguolukorras tihti raskesti parandatavad;
- raadio saate- ja vastuvõtujaamade käsitamine nõuab erilise ettevalmistusega ja põhjaliku väljaõppega inimesi;
- raadioteadete sisu varjamiseks ja sõjaliste saladuste hoidmiseks vaenlase kui ka kõikide pealtkuulajate eest on tarviline kõik teated šifreerida, s. t. muuta need kõrvalisile pealtkuulajaile arusaamatuks. See asjaolu teeb raadio kasutamise, hariliku kõnelemise näol, sõjalise sidemepidamise otstarbel peaaegu võimatuks.

Teadete šifreerimine ja sisu arusaadavaks tegemine (dešifreerimine) on aegaviitev toiming, mis tundub vähendab teadete vahetamise kiirust ja seega raadio tähtsaima väärtuse kasutamist.

Raadio puudustena võib veel mainida, et raadioteadete vastuvõtmist võivad sõjalises tegevuses sihilikult segada ja takistada vaenlase raadiojaamad, mis võivad ajuti muuta omavahelise teadete vahetamise väga raskeks, kui isegi mitte mõnikord võimatuks. Raadio vastuvõtuaparaatide töötamist segavad veel igasugused elektrimasinad, elektrimootorid ja atmosfäärilised lahendused. Ka on võimalik töötava raadiojaama asukohta eriliste vastuvõtuaparaatidega kindlaks teha ning jaama asukohta vaenlase poolt tule alla võtta.

Nagu näha, on raadiol kui sõjaväe sidevahendil praegu veel väga palju puudusi ja nende järgi võib ütelda, et raadio on veel kaugel sellest, et seda lugeda kindlaimaks ja parimaks sidevahendiks lahinguolu-

korras. Puuduste kõrvaldamiseks ilmub raadiotehnikas aeg-ajalt uusi leiutusi, mis aitavad raadio väärtusi suurendada. Raadiotehnika alatise ja kiire arenemise tõttu on aga vajaline raadio sidevahendite alatine uuendamine ja täiendamine, et neis oleksid kasutatud kõik need väärtused, mida tehnika tänapäeva arenemisaste võimaldab. Vähe on aga üksinda ülimoodsaist raadiojaamadest. Nende käsitamiseks on vaja ikkagi inimesi, kes oma teadmistega ja oskustega oleksid võimelised raadioseadmeid sidemepidamiseks kasutama maksimumi piirides.

Vaatamata neile puudustele ja raskusile, mis võivad esineda raadio kasutamisel sidemepidamiseks sõjalises tegevuses ja lahinguolukorras, leiab raadio siiski laialtlevitatud rakendamist sidevahendina riikide sõjavägedes.

2. Raadioasjandus kaitseliidus.

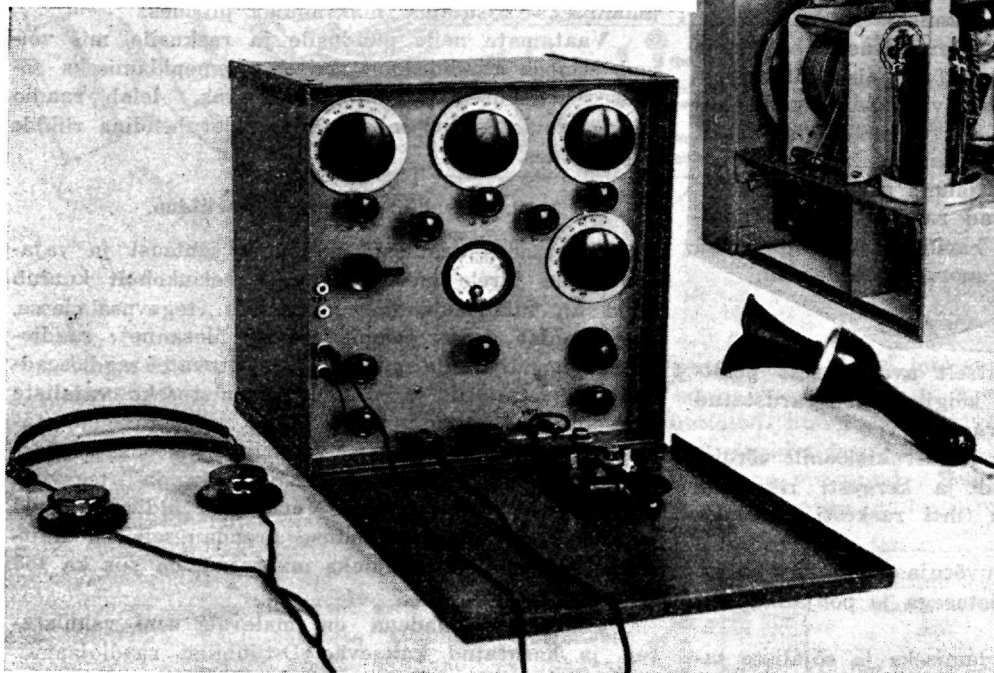
Arvestades raadiosideme suurt tähtsust ja vajadust selle järele meie riigikaitse seisukohalt kuulub nüüd ka raadioasjandus kaitseliidu tegevusaladesse. See sisaldab endas peamiselt kaks ülesannet: raadiosideme loomiseks ja pidamiseks vastavate raadioseadmete muretsemise ja raadiosideteenistuseks vajalike kaitseliitlaste ettevalmistuse ning väljaõppe teostamise. Ühtlasi pakub see võimalusi moodsate sidevahendite kasutamiseks kaitseliidu elu ja tegevuse igapäevaseks juhtimiseks. Nüüd, kus üldised alused ja eesmärgid raadioasjanduse arendamisele on kaitseliidu ülema poolt kindlaks määratud, on siis ka töö sel alal käimas.

Väliraadiojaamadena on malevais seni valmistatud ja kasutatud kaitseväge D-tüübilisi raadiojaamu. Pärast seda, kui käesoleva aasta alul valmisid maleva raadiojaama algtüübid, asus kaitseliidu peastaap ühtlasi kaitseliidu väliraadiojaama algtüübi kujundamisele. Nii maleva- kui ka väliraadiojaama tehniliste tingimuste kindlaksmääramisel võeti üheks põhimõtteks, et raadiosidemepidamisel tulevad kasutamisele võtta piiri- ja lühilained. Nüüd on ka kaitseliidu väliraadiojaama algtüüp valminud. Viimase kohta ei ole kaitseliidu raadiohuvilisile „K. K.!“ veergudel seni mingisuguseid andmeid avaldatud. Järgnevais ridades on toodud tähtsaimaid andmeid kaitseliidu väliraadiojaama kohta, niipalju kui seda „K. K.!“ on võimalik. Seda põhjustavad ühtlasi paljud järelepärimised malevaist uute väliraadiojaamade muretsemise ja ehitamise võimaluste kohta.

Kaitseliidu väliraadiojaama konstruktoreiks olid samuti kapten A. Isotamm ja V. Suigusaar. Peastaabi poolt ülesseatud sidetehnilisile tingimusele ja vajadusele ehitati nimetatud konstruktorite poolt väliraadiojaama algtüübid. Need jaamad on nüüd käsitamisel ja kasutamisel käesoleva aasta septembrikuust alates ja see võimaldab anda üldist hinnangut nende jaamade kohta.

Saate-vastuvõtujaam on monteeritud ühisele alumiiniumplekist raamistikule, mis mahub samast plekist kasti, mille mõõdud on 31×29×22 sm ja mis kaalub kokku 11,5 kg ühes kandekotiga. Saatja koos-

neb kahest astmest ühes B klassi modulaatoriga. Vastuvõtja on neljalambiline, kusjuures vastuvõtja madalasaduse võimendajana kasutatakse modulaatorit. Seega modulaator (kahelambiline) leiab vaheldumisi kasutamist nii saatmisel kui ka vastuvõtmisel. Saatja ja vastuvõtjas on kasutatud „Philipsi“ moodsaid kahevoldilise küttepingega lampe. Lampide küttepinge võetakse kahevoldilisest akust. Anoodvooluallikana võib kasutada kuivi patareisid või muunda-

Kaitseliidu väliraadiojaam.
Ülal: Seesvaade
Kõrval: Välisvaade

jat (umformerit). Viimase kasutamisel tuleb tarvitada kuuevoldilist akut, mis on tarviline muundaja toitmiseks ja vastava anoodvoolu saamiseks. Samast akut võetakse ühtlasi ka küttepinge lampidele.

Saatja töötab 120—160- ja vastuvõtja 90—120-voldilise anoodpingega. Saatja võimsus antennis on ca 3,5 vatti. Saatmisel kasutatakse tiipol-antenni (kumbki kiir 18 m pikk), mille juures ei ole tarviline maaühendus ega vastukaal. Antenni ülesseadmine väliolukorras ei vaja eriliste antennimastide kaasaskandmist, vaid antenni ülesseadmiseks on küllalt, kui antennikiired on visatud puokstele, katusele või ükskõik missuguseile kõrgemaile esemeile. Siinkohal väärub mainimist, et üldiselt on väga otstarbekad väliraadiojaamade antennide ülesseadmiseks taludes olevad lipuvardad, kui nende küljes on alatiselt nõör, mis on tarviline lipu heiskamiseks. Katsed näitavad, et lipuvarda kasutamisega on võimalik väliolukorras töötamisel moodustada sobivat ja kõrget antenni.

Kaitseliidu väliraadiojaam koosneb kolmest kantavast komplektist. Ühe osa moodustab saatja-vastuvõtja, mida kantakse lahingurännakul ja jaama ümberpaigutamisel ühe mehe poolt sellekohases kandekotis seljal.

Teise kandami moodustavad elektriga toitevoolu allikad ja kolmanda — antenn, mikrofon, peatelefonid ja tarvilised tööriistad. Normaalselt kuluks väliraadiojaama kandmiseks 3 meest.

Kirjeldatud väliraadiojaamaga on toimetatud kaitseliidu peastaabi poolt pidevalt mitmesuguseid katseid, nii saateulatuse kindlakstegemiseks kui ka mitmesuguste muude küsimuste selgitamiseks. Senised tulemused lubavad kinnitada, et nende jaamadega on võimalik sidemepidamine väliolukorras ja väliantenniga kuni 30 km kaugusel teineteisest asuvate jaamade vahel. Järjekindlalt on ühendust peetud ka 75 km teineteisest asuvate jaamade vahel. Viimasel juhul on kasutatud heade omadustega kõrget püsivat antenni. Sidemepidamine on seejuures toimunud telefonierimise teel.

Üldiselt võib nentida, et ka kaitseliidu väliraadiojaama algtüübi kujundamine on ehitajail üldiselt täiel määral õnnestunud. Katsete juures on selgunud küll mõned vähema tähtsusega tehnilised puudused, mis vajavad kõrvaldamist, kuid need ei too olulisi muudatusi üldisse konstruktsiooni.

Nüüd, kus kaitseliidu peastaabi poolt on ka väliraadiojaama tüüp kindlaks määratud, jääb soovida, et malevad ja nende allüksused leiaksid võimalusi seda

tüüpi raadiojaamade soetamiseks, mida võib kasutada igapäevaseks sidemepidamiseks maleva staabiga kui ka malevas korraldatavatel taktikalistel õppustel. Siin tekib muidugi küsimus, kas ei ole välijaamade ehitamine võimalik malevate sideüksustes kohtadel. Kuigi seejuures võib eeldada odavamaid muretsemise võimalusi eeskätt töötasu arvel, näib siiski, et nende ehitamine malevais ei ole kergesti teostatav. Seejuures ei ole kaugeltki kindlustatud ühtluse saavutamine jaamade tehnilises väljatöötamises, üksikosade valikus ja üldises kvaliteedis, mis võib hiljem tekitada raskusi väliraadiojaamade kasutamiseks ühises sidevõrgus. Siin peaks kaitseliidu peastaap leidma sobiva lahenduse väliraadiojaamade ehitamiseks ühes keskkohas.

3. Kaitseliidu väliraadiojaamade tegevusest Sakala manöövris.

Väliraadiojaamade kasutamine sidemepidamiseks väli- ja lahinguolukorras leidis laiaulatuselisemat kasutamist Sakala manöövris. Siintoodud kokkuvõtte raadiojaamade tööst manöövris pakub mõningaid tähelepanekuid ja õpiseid väliraadiojaamade meeskondade edaspidiseks ettevalmistuseks, vastavate õppuste korraldamiseks kui ka raadiojaamade kasutamiseks järgnevais manöövris.

Raadiojaamade meeskonnad.

Raadiojaamade meeskonnad olid moodustatud kaitseliitlastest, kes omavad kõigepealt tarvilised teoreetilised teadmised raadiotehnikas ja praktilised oskused väliraadiojaamade käsitamises. Malevais olevad väliraadiojaamad on ühtlasi meeskondade endi poolt ehitatud, mis omakorda kindlustab jaamade head tundmist nii käsitamiseks kui hooldamiseks. Meeskondade erialaliseks ettevalmistuseks sidemepidamisele väli- ja lahinguolukorras korraldati kaitseliidu peastaabi poolt enne manöövrit veel harjutuskursus, mis andis meeskondadele veel kogemusi raadiosidemepidamisele taktikalises olukorras.

Väliraadiojaamade meeskonnad oma suuruselt olid 1—5-mehelised. 1—2 mehel on raskusi jaama kiireks ülesseadmiseks ja kestvaks sideteenistuseks. Seepärast ei ole otstarbekas püüda läbi saada normaalsest vähema meeskonnaga. Et mõne jaama meeskonnad olid 4—5-mehelised, siis seda just raadiomeeste suure huvi tõttu oma ala vastu. Keskmiselt tuli siiski iga jaama kohta 3 meest. Manöövrist saadud kogemused näitavad, et seesugust meeskonna suurust tulebki lugeda normaalseks, mis võimaldab jaama kiiret ülesseadmist, kestvate sideteenistust, kiiret mahavõtmist ja jöukohast transporteerimist.

Manöövrist osavõtnud raadiojaamade meeskonnad avaldasid täielist vilumust ja kindlat distsipliini oma ülesannete täitmisel. Eriliselt allakriipsutamist vajab kindla korra pidamise tähtsus. Üksikute jaamade omavoliline kõrvalekaldumine kindlaksmääratud kutse- või töölainest, töövalmiduse aegadest, kutsemärkidest või teenistuskorrast halvab suurel määral raadiosidevõrgu korralikku töötamist.

Kasutatavad lained.

Kummagi poole rügemendi raadiojaamad töötasid neile määratud laineteribas. Kutselaine ühe rügemendi jaamadele oli ühine, kuna tööained olid üksteisest erinevad. Töövalmiduseks määratud aegadel iga jaama vastuvõtja oli häälestatud kutselainele, olles seega valmis vastu võtma kutset, mis temale antud. Sideme loomiseks kutsujaga vastas kutsutav samuti kutselainel. Pärast vastuse saamist kutsutavalt teostus sidemepidamine ja teadetevahetamine jaamadele määratud töölainel. Kutselainel ühenduse loonud jaamad häälestati töölainele üldise teenistuskorra järgi, ilma et selleks oleks vaja omavahelist kokkulepet. See moodus on otstarbekohane selles mõttes, et võimaldab teistel samas sidevõrgus ja samal kutselainel töötavatel jaamadel hõlpsasti jälgida, missugused jaamad on omavahel ühendusse astunud, et neile siis mitte asjata oma poolt kutset anda enne kui nad on ühendusepidamise lõpetanud ja uue kutse vastuvõtmiseks vabad. Kutse ooteajal peab olema ka saatja alatiselt häälestatud kutselainele, et ajaviitmata oleks võimalik kutsuja esimesele ja lühikesele kutsele kohe vastata. Eriti soodus on omavaheline kutsete vahetamine ning sideme loomine kutselainel veel sel korral, kui näiteks rügemendi staabi jaam saadab kutse kõigile pataljoni või rügemendi raadiovõrgus töötavaile jaamadele ja soovib enne teadaannete üleandmist saada valmisoleku kontrolliks vastust igalt kutsutavalt jaamalt. Kutsete vahetamine sel juhul sünniks kõikides jaamades ilma saatja kui ka vastuvõtja ümberhäälestuseta ja seega kiiresti. Pärast seesugust kontrolli häälestab rügemendi staabi jaam oma saatja temale määratud töölainele ja sama teevad ka teised oma vastuvõtjatega. Kontroll teadete õigesti vastuvõtmise kohta toimub samuti kutselainel.

Jaamade ülesseadmine.

Malevais olevad väliraadiojaamade antennid on ülesseatavad bambuskeppidest valmistatud antennimastidel. Väliraadiojaama töövalmis seadmise kiirus olebki õigupoolest antenni ülesseadmise kiirusest. Kõik muud toimingud ei vaja mainimisväärset aega. Manöövrist osavõtnud raadiojaamade meeskonnad olid omandanud antennide ülesseadmises küllaldaselt praktilisi kogemusi ja vilumust. Keskmiselt kulub jaama ülesseadmiseks aega kuni 6 min. Väliraadiojaama ülesseadmise ja mahavõtmise kiirus lahinguolukorras omab suure tähtsuse, seepärast ei ole üleaarne, kui malevate raadiojaamade meeskonnad oma praktilisil õppusil teeksid ka sel alal harjutusi. Tulevikus peaks peastaabi poolt korraldatavate õppuste ja kursuste õppekavasse võetama ka meeskondade võistlused jaamade ülesseadmises ja mahavõtmises.

Raadiojaamade ülesseadmisel, eriti halva ilmastiku juures, on loomulik, et raadiojaam asuks ruumis või varju all, mis võimaldaks meeskonnale soodsamaid töötingimusi. Kui olukord sunnib, siis tuleb muidugi töötada ka väljas vihma all.

Mõni sõna veel kasutatavate antennimastide kohta.

Headuselt ikka endine,
hinnalt aga uus

PABEROSSID

Mikaado-Privaat

nüüd 25 tk. - 20 senti

TUBAKAVABRIK

H. ANTON & KO

Valged antennimastid (bambuskepid) ei ole silmapaistvad talvel, aga rohelisel ja mustal maastikufoonil on nad kaugele nähtavad, kui ei ole küllalt silmas peetud moondamist. Antennide varjamine moondamise otstarbel võib aga raskendada head sidemepidamist, seepärast ei saa moondamisnõudeid igakord seada esikohale. Antennimastide paremaks moondamiseks on otstarbekohane neid värvida kaitsevärviga.

Töö kestus.

Enamik raadiojaamu alustas tegevust manöövris 3. okt. hommikul. Üksikute jaamade töövalmidus manöövri kestes ulatas 6—26 tunnini. 9 jaama kohta peeti kokku 120 töötundi, millest 60 töötundi langes Harju rüg. jaamadele, 40 tundi Sakala rüg. jaamadele ja 20 tundi manöövri juhatuse jaamale. Ühenduses sellega on huvitav märkida ka sidemepidamisel vahetatud raadiogrammide arvu. Harju rüg. raadiojaamade vahel vahetati manöövri kestes 22 raadiogrammi ja Sakala rüg. 10 raadiogrammi. Siia juure tuleb arvata veel pealikute isiklikud raadiotelefonilised kõnelused. Nagu näha, on raadiojaamade vahel vahetatud raadiogrammide arv, suhteliselt töövalmiduse ajale, võrdlemisi väike ja teeb keskmiselt 3,5 raadiogrammi jaama kohta.

Siin peab ka arvesse võtma, et rivijuhid on harjunud kasutama eeskätt muid sidevahendeid ja et

raadiosideme kasutamisele asutakse ainult siis, kui traatside lakkab töötamast. Raadio kasutamist ja sidemepidamist kiirust vähendab ka teadete šifreerimine ja dešifreerimine. Juhtide omavahelise raadiotelefonilise kõneluse peab aga hoiduma, kui need sisaldavad andmeid ja korraldusi, mida tahetakse vastase eest varjata.

Kokkuvõte.

Kaitseliidu väliraadiojaamade kasutamine Sakala manöövris esinenud maastaabis oli esmakordne. See pakkus õpiseid ja kogemusi juhtidele raadiosidevõrgu organiseerimiseks ja meeskondadele töötamiseks. Esimene katse andis häid tulemusi. Kõik jaamad töötasid takistusteta ja täitsid oma ülesanded täiel määral. Juhid ja staabid, kelle käsutuses on raadiojaamad, peaksid omama rohkem usku raadiosse kui kindlasse sidevahendisse. Viimistlemist vajab veel meeskondade koostöö ja raadiosideteenistuskord.

Kaitseliidu 1936/37. a. tegevuskavasse on võetud esmakordselt raadiomeeste ala. Ühtlasi on avaldatud õppekava, mille ulatuses tuleks õppusi korraldada ja teostada. Malevate raadiojaamade meeskondade muureks jäägu see, et raadiojaamad oleksid alatisealt töökorras nii õppuste korraldamiseks kui ka sidemepidamiseks, kui selle järgi esinevad vajadused ja avanevad võimalused.

O. K.

KINKIDEST JA KINKIMISRÕÖMUDEST

Jõulud on tihedas seoses kinkimise kultusega. Ühedki teised pühad ei sea andmis- ja saamisrõõmu nii avarasse valgusse kui jõulud. Jõuluvana toob kingitusi! — See on dogma, millesse usuvad ühevõrdselt noored ja vanad.

Nagu paljud kombed, nii juurdub ka kinkimine kaugest minevikust. Juba loodusrahvad, ka meie esisad, tundsid seda kommet, kuigi kinkimine ürgajal ei omanud veel seda tähendust mis praegu. Tol ajal olid kinkimise põhjused omakasupüüdlikumad. Kinke toodi ohvrite näol ka jumalaile, et leevendada nende kättemaksu ja vaigistada vaime, kellede ees looduse jõududega heitlev inimene tundis end abituna. Samad põhimõtted juhtisid inimesi ka maa valitsejatele ja võimukandjatele kinkide toomisel.

Agaga juba õige vara tuntakse kinkimise kommet ka austuse ja lugupidamise märgina, nagu jutustab meile lugu hommikumaa tarkadest, kes tulid austama jõululapsukest, Jeest, tuues kaasa kulda, viirukit ja mirri. Kuid ka üheväärsete inimeste keskel on kinkimise kultus püsinud aastatuhandeid. Aja jooksul see komme liitus eriliste täht- ja pidupäevadega ja sai vahenditaks sõpruse ja heatahtlikkuse väljendajaks. Ja just niisugusena on kinkimise mõttel tänapäeva inimese silmis väärtus. Ärgem unustagem kunagi, et kink, mille abil püütakse saavutada teisi sihte kui et valmistada saajale rõõmu, või mis antakse kujuteldud või tõelise kohustuse sunnil, ei soojenda iial saaja meelt, olgu see kui tahes kallihinnaline. Iseasi on muidugi ametlik kink, mis antakse tunnustusena tehtud töö eest ja mille juures ei tule kellelgi meele nõuda tunde väärtusi.

Sootuks teine lugu on aga erakinkidega. Mida ilmekamat andmisrõõmu pitseriit see kannab, seda suuremat rõõmu ta äratav. Kingi tunde väärtus ei olene selle hinnaväärtusest, vaid just armastavast ja heasoovlikust mõttest, mis kingi andmist saadab. Juba suurima kinkija rahva vanasõna ütleb: „Ne dorog podarok, a dorog ljubov“. (Kallis pole mitte kink, vaid armastus, millega kink antakse.) Selles mõttes on ka kink, mille valmistamisest andja on osa võtnud või mille ta võib-olla on ise valmistanud, saajale veel väärtuslikum kui see, mis on raha eest ostetud.

Tunne, mis kingi põhjustab, on seega erilise tähendusega, sest see, millele kinkimise juures mõteldakse, ongi õigupoolest andja suurim kink ja säärast kinki võib anda seegi, kel muud ei olegi anda. Õilis tahe kinkida on alati suurem kui vastumeelsusest või paljast viisakusest sooritatud väärtkink. Ühe lapse „ema, kui ma suureks saan, kingin sulle palju ilusaid asju“ on rohkem väärt kui teise „noh, ma tõin sulle ka midagi kaasa“.

Kink, mis antakse vahenditu tunde sunnil, leiab alati tee saaja südamesse, välja arvatud mõned juhud,

kus on küsimuses lapsed. Laps võib kirglikult oodata mõnd kinki, ja kui see jääb tulemata, ei või ükski teine kink seda asendada. Mõnel juhul siiski ka täiskasvanud võivad selles asjas käituda halvemini kui mõistmatud lapsed. Nad unustavad, et kingi andmine ei ole kohustus, vaid vabatahtlik heatahtlikkuse ja sõbralikkuse väljendus. Nad arutavad kohe esimese kii-rusega kingi rahaväärtust ega rahuldu enne kui nad on võrrelnud, mida see ja see sai ja mida nad ise andsid. See vähendab aga kinkimise mõtte mõlema-poolset väärtust. Säärastest kogemustest võib kõ-nelda nii mõnigi tööandja, kel on kedagi meeles pida-da. Kuigi siin rahulolematust otse ei väljendata, on pettumus siiski tihti ilmne. Kus midagi jõuluks kin-gitakse, leitakse selleks sobivaks peetud rahasumma, raamat või mõni praktiline asi, kusjuures püütakse asi üldiselt järjestada nii, et alus võrdluseks oleks täiesti selge ja et ei jääks võimalust vääradeks arvustusteks. Sellega on aga ühtlasi hävinud suur osa jõulukingi kau-nist muistsest võlust. Agaga ehk on ka parem ja selge-joonelisem niiviisi, ja hõlpsam igal juhul sellele, kelle ülesandeks on püüda korraldada asi nii, et kõik olek-sid rahuldatud.

Head nõu anda nendele, kes kinkida kavatsevad, on võrdlemisi raske ülesanne. Heale sõbrale ja tutta-vale võib kinkida seda, mida keegi heaks arvab. Kui aga ollakse võõramad, tuleb arvestada nii mõnegi as-jaoluga. Naiste juures võivad tulla küsimusse lilled, maiustused, raamatud, ehteasjad, harvemini niinime-tatud tarbeasjad. Mees võib sel juhul naisele kinkida samuti lilli, raamatuid või maiustusi, mitte aga ehteid või praktilisi esemeid. Viimaseid võib kinkida ainult õige lähedastele. Hoopis raskem on naisel valida kin-ki mehele. Sobivaim on raamat, ajakiri, mapp, oma-kootud kaelasall jne.

Lõpuks veel: kui kink ületab kinkija võimalused ega vasta tema ega saaja seisukohale, võib ta olla ma-sendav ja alandav. Kui kink on õigesti valitud ja tu-leb südamest, ainult siis täidab ta oma õige ülesande.

GINOVKER & G

Eesti parim
biskviit

Jõude kuu, must loomas ja jõulu vanapois?

Jõulukombeist on kirjutatud „Kaitse Kodu!“ veer-
gudel varem mitmel korral. Ka siin kirjutaja on kä-
sitelnud ennemini rahvapärasteid jõulumänge, mida
tuntakse Eestis („Kaitse Kodu!“ 1932, lk. 744—748).
Et mitte varemilmunud mõtteid korrata, on siin toodud
uudseid küsimusi jõulukuus üksikuist kombeist.
Lisaks sellele on kirjeldatud veel huvitavamaid seiku
jõulukuus esinevaist mõnedest tähtpäevadest.

Kuunimed.

Eestis olid endisel ajal tarvitusel ainult omad
rahvapärased vanad kuunimed, kuna praegusi kuuni-
mesid ükski tähtsamat ei tunnud. On isegi soovita-
tud meie vanu kuunimesid tarvitada võõraste laenu-
nimede asemel, nagu rahvapärasteid kuunimesid tarvi-
tavad praegu soomlased. Ametlikult see soov pole
aga senini veel teostunud.

Eestlaste vanad kuunimed on moodustatud mitmel
ajajärgul. Kõige vanemad nendest on looduse ilm-
mutusi kujutavad kuunimed. Lumehelvete järgi, mis
särased nagu helmed, hakati jaanuari kutsuma helm-
kuuks. Soomes kutsutakse veel nüüdki ametlikult
veebruarikuud nõnda. Radokuu oli veebruar, kuna
sel ajal oli kõige enam tormiseid ja heitlikke (radu-
seid) ilmu. Mõnel pool kutsuti veebruari tuisu-
kuuks sagedaste lumetuiskude alusel.

Märtsi kutsuti hangekuuks, kuna siis leidus
lumehangi kõige enam. Nagu praegu soome kirjakee-
les, kutsusid vanad eestlased endisel ajal maid suve-
kuuks, septembrit sügiskuuks ja detsembrit
talvekuuks — suve, sügise ja talve alusel. Ok-
toobrit kutsuti porikuuks (roojakuuks) või vihm-
akuuks, kuna sel ajal sadas tavaliselt palju vihm-
a ja maapind oli porine. Novembrit hüüti tahma-
kuuks või külmaakuuks, sest sel kuul oli palju
tahma ja külma.

Kuude nimesid tuletati vahest ka elus looduse ja
taimede järgi, mis on samuti kui loodusenähtustel põh-
jenevad kuunimed väga vanad. Nii hüüti puu nime
järgi juunit pärnakuuks. Kevadise öitsmise alu-
sel mai oli õiekuu. Aprilli kutsuti mahlaakuuks,
kuna siis puudest hakkas jooksma mahla. Maid kut-

suti veel lehekuuks ja oktoobrit lehevarise-
misekuuks, sest nendel kuudel tavaliselt tekkisid
ja hävisid puude ning taimede lehed. Heina kolleta-
mise tõttu kutsuti mõnel pool oktoobrit kulukuuks.

Isegi loomi võeti kuude nimede tuletamise aluseks.
Veebruari kutsuti hundikuuks, kuna rahva arva-
tes lähevad siis hundid hulluks ja söövad üksteist.
Märtsi nimetati linnukuuks, sest siis tulevad ränd-
linnud juba tagasi. Veel kutsuti juulit — koera-
kuuks ja augustit kanareppekuuks („kana-
repe kuu“, vaata Göseken, Man. 79—80).

Arvatavasti väga vanad on needki kuunimed, mis
on moodustatud rahvausu ja -kõnnete alusel. Nii
kutsuti augustit muiste mädakuuks, kuna rahva
arvamise järgi kõik selle kuu haavad lähevad mädane-
ma. Nagu nüüd veel soome keeles, kutsuti vanasti
meilgi novembrit hingekuuks või koljakuuks,
sest rahva arvates surnud esivanemate hinged käivad
sel kuul oma endistes kodudes. Ka kutsuti sama kuud
mõnel pool kosjakuuks, kuna siis käivad tavalis-
elt tüdrukul kosilased.

Eesti nooremad kuude nimed põhjenevad jahipida-
mise, karjakasvatuse, põllupidamise ja käsitöö aladel.
Septembrit kutsuti muiste jahikuuks, sest siis käidi
rohkesti jahil. Juunit kutsuti piimakuuks, kuna siis
olevat lehmadel kõige kõrgem piimasaak. Heinatööde
järgi kutsuti nagu praegu soome keeleski juulit heina-
kuuks ja augustit lõikusekuuks või põim-
kuuks. Oktoober oli rehekuu, sest siis pekseti
kõige enam rehte. Hilisemal ajal kutsuti seda veel
viinakuuks, kuna mõisades hakati siis viina te-
gema.

Teatavasti olnud ennevanasti aasta 13 kuud pikk,
aga pärast olevat mõisnikud ühe kuu ära varastanud,
et neil moonameestele ühe kuu osa vähem moona mak-
sa oleks (Jakob Hurt, Eesti astronoomia). Praegu ei
ole teada, kuidas vanad eestlased 13-ndat kuud kut-
susid.

Meie praegused kuunimed, nagu kalendergi, on
pärit ladina keelest. Need põhjenevad peamiselt va-
nade jumalate ja vägimeeste nimedel. Jaanuar moo-
dustati kahepalgelise Rooma jumala Januse järgi, kel-
le kaitse alla kuulusid värvad ja ukсед. Januse kahe
uksega peatempel Roomas oli avatud ainult sõja kor-

ral. Veebruar tuletati Etruride lahkunud hingede jumalast Februs'ist, kuna märts põhjenes sõjajumala Marsi nimele. Junia (> juuni + kuu) oli Rooma usundis ülem jumalanna ja mai on moodustatud naisjumaluse Maia või Maiesta nimest, kes oli Vulcanuse abikaasa ja kaitses loodust. Kaks meie nüüdisaja kuunime, juuli ja august, on võetud Rooma keisrite Julius Caesari ja Augustuse järgi, kes riigimeestena olid oma tegudega kuulsad kogu maailmas.

Jõudekuu.

Kõikide kuude kohta olid vanal rahval omad ettekuulutused ja arvamised. Mida jutustasid vanad eestlased käesolevast jõulukuust?

Koeru kihelkonnas näiteks on vanal ajal jõulukuud hüütud talve- ehk jõudekuuks, sest et sel kuul jõudeaega on rohkem olnud kui teistel kuudel.

Vana aasta sügisesed tööd olid tehtud ja kevadisi töid oli ka veel vara ette võtta. Ja ööd olid pikad. Selle kuu pööripäev alustas talve, kuna sel kuul vaatas päev (päike) juba tagasi ja pööris ümber peremehe poole tulema. „Kesa pööripäevast“ saadik oli ta (päike) ühtelugu sulase poole kiskunud.

On talve-pööripäeval tuul põhjast või hommikust, siis tuleb külm talv, on aga tuul lõunast või vesikaa-rest (läänest), siis tuleb soe ja sula talv.

Kuud elavate isikutena

Nagu looduse vägesid — päikest, tuult, külma — nõnda kujutatakse ka üksikuid kuid elavate inimestena. Pärnumaal, näiteks Saarde kihelkonnast, on vastav kir-japanu:

— Jõulukuu ütles: „Ma olen küll külm, aga üks jalg lonkab!“

— Näarikuu ütles: „Ma olen kõige külmem!“

— Kiiunlakuu ütles: „Ma oleksin veel külmem, aga üks silm jookseb vett!“

„Jõulukuu üks jalg lonkab!“ — see tähendab, et siis on veel sageli vähe lund ja regi jääb tihti üht ja last pidi vastu paljast maad kinni.

Palgiraiumine

Helme kihelkonnas öeldi näiteks: hoone palgid raiu jõulukuu kuival ajal, (siis) seisavad kaua ega mädane mitu eluiga.

Missugusel jõulukuu veerandil kõige parem oli hoone palke raiuda, selle kohta lähevad rahva arvamised lahku.

Kärla kihelkonnas arvati: kui männipuust häid ehituspalkke j. m. tahetakse, siis peab neid noores jõulukuus raiutama ja põhja poole maha lastama.

Tarvatu kihelkonnas usuti, et ehituspalkid peab raiutama jõulukuu esimeses veerandis, siis olevat (need) mädanemise vastu põhjatu kõvad.

Jõulu täiskuu ajal ehituspalkide raiumise kohta puuduvad teated, küll aga leidub andmeid nende raiumisest vanakuu ajal. Nii öeldi näiteks Põlva kihelkonnas Võrumaal: majaehituse palgid peab detsembri vanakuu otsa sees enne jõulu raiutama, siis saab maja kuiv ja kõva.

Ka Kolga-Jaanis arvati, et okaspuupalkide raiumine olgu detsembrikuu teisel veerandil (viimne veerand?).

Peale ehituspalkide raiumise teisi töid jõulukuus eriti ei mainita. Küll aga leidub rohkesti rahva ettekuulutusi jõulukuu ilmade alusel. Nii näiteks Käina kihelkonnas arvati, et jõulukuu esimesed päevad olevat paremad kui viimased.

Talve ennustamine

Nii Tõstamaa kihelkonnas kui ka Tartumaal öeldi, et kui jõulukuu on tasane (muutuv) ja pehme, siis ei tule käredate talve.

Lihavõtte ilmade ennustamine

Tartumaal öeldi: Rohelised jõulud — valged lihaheited! Samuti kuulutati ette Tõstamaal: On kuused jõulukuul rohelised, siis tulevad head lihavõttepühad.

Hea külvi ennustamine

Virumaal Simuna kihelkonnas õpetati: detsembrikuu sees peab vaatama, missugusel päeval ilm on härmas, siis sel päeval maikuu sees on hea vilja külvata.

Hea aasta ennustamine

Jõudekuu põhjal kuulutati ette tervet järgnevat aastat. Nii öeldi näiteks Tõstamaal: külm detsember ja hea aasta on vennaksed!

Odra ja heina ennustamine

Kui jõulukuul on sajune, siis saab teisel aastal häid otri; on jõulukuul lumerikas — saab head heina. Sedaviisi arvas vana rahvas näiteks Koeru kihelkonnas Järvamaal.

Vilja ja heina ennustamine

Vastseliina kihelkonnas Võrumaal kuulutati: külm ja lumine jõulukuul toob vilja ja heina kuhjaga. Mida segasemad (on) ilmad jõulukuus, seda parem aasta eespool (on) oodata.

Loomade ja vilja ennustamine

Torma kihelkonnas Tartumaal arvas vana rahvas: kui jõulukuus (on) taevas tähtedes, siis siginevad loomad; kui pilves, siis tähendab (see) head viljasaaki; on aga kuiv külm, siis on mõlemad (nii loomad kui ka viljasaak) viletsad.

Õunte ennustamine

Nii Pärnumaal, näiteks Tõstamaal, kui ka Tartumaal, näiteks Palamusel, arvasid vanad eestlased:

„Kui tuiskab ja tormitseb jõulukuus,
Palju vilja sul igas õunapuus!“

„Must Toomas“

Jõudekuul 21-sel oli toomapäev, millal igal pool algas jõulude vastu valmistamine. Rahvas ise Toomast suurt lugu ei pidanud, hüüdes teda „tooreks meheks“. Nii öeldi Pühalepas Hiiumaal:

„Toomas toores mees toob jõulud
Andres aus mees annab jõulud,
Nuut hüvapulk viib jõulud!“

Käina kihelkonnas öeldi sedasama teisiti:

„Peeter pikk mees peab jõulud,
Viidas vintskull viib jõulud!“

Kõige tähtsam toiming toomapäeval oli puhastamine. Harjumaal Jõelähtme kihelkonnast saadud andmeil: toomapäeval puistatakse kerist, pühitakse nõge toast välja ja venitatakse uusi köisi (et need ei katkeks?).

Toomapäeva puhastamine oli sümbolne toiming. Nii näiteks Tartu-Maarja kihelkonnas taluperenaine

pühkis toomapäeval rehemaja, (ja) elukambrit ja ise käratses alati: „Must Toomas välja!“ Siis loevad (arvavad), et nüüd ajame „Musta Tooma“ välja, et nüüd hakkab valgeks lööma, s. o. päevad hakkavad pikene- ma. Arvati nimelt, et: Toomas ajab majast tolmu välja, aga ajab ka tondid ja kurjad vaimud välja.

Kambjas öeldi toomapäeval puhastades: „Must Toomas välja ja valge Toomas sisse!“ Löödi, et „Aitäh! Must Toomas välja!“

Tooma tegemine

Nagu Metsikut, Toorust ja Tõnni, nii valmistati ka „Musta Toomast“ inimesele sarnase kujuna. Tooma tegemisest on seni kahjuks väga vähe andmeid. On saadud vaid paar kirjapanu Harju- ja Tartumaalt. Harjumaal Juuru kihelkonnas kirjeldatakse n.-n. „Tahma Tooma“ tegemist järgmiselt:

Kuimetsas tehtud vana-aasta õhtul reheriideist ja vanadest närudest Tahma-Toomas. Kere topitud õlgi täis. Toomapäeval, kolm päeva enne jõulu, hakatakse Tahma-Toomast kandma ühe pere ukse tagant teise. Keegi ei taha teda jätta oma ukse taha! Niipea kui leitakse Tahma-Toomas, viiakse see kohe salaja — viimine sünnib pimedas — naabri ukse taha. Nõnda kantakse Tahma-Toomast vana-aasta lõpuni. Kuhu ta viimaks jääb uue-aasta hommikuks, selles talus on rahvas aasta läbi must!

Vaavre küla Siimutõnu õues olnud kord äkkel 14 Tahma-Toomast!

Kui Tooma viija saadi teolt kätte, siis tehti ta siin mad tahmaseks, topiti puu kuuevarrukaist läbi ja saadeti ta sedaviisi koju!

Ka teine Tooma tegemise kirjeldus Võnnu kihelkonnast Tartumaalt meenutab elavalt meie tavalist puugi tegemist. Tooma tegemiseks oli toomapäeval sin ahjuluud, üks vana ree peris ja üks nõge ja tolmuaga mustaks tehtud kaltsukott. Esmalt ahjuluud — see

sai Toomale peaks, siis kott — see sai kehaks. Siis köideti „ree perisega“ pealt kinni ja nüüd oli Toomas valmis. Ta pandi ühte selle tarvis kaevetud auku ja see aeti kinni, et ta enam välja ei pidanud pääsma. Juhtus aga, et kas inimene või mõni loom selle augu peale läks ja sealt üle kõndis, siis tuli Toomas hauast välja, (ta) „ronis“ tuppa tagasi ja nii ei jäänud tuba kunagi ilma tolmuta.

Tahma-Toomas kerisekivi kujul

Peale krati-laadilise Tooma kuju esineb Tahma-Toomas Jüri kihelkonnas Harjumaaal veel kerisekivi kujul. Nii kirjeldatakse seda seal näiteks järgmiselt:

Jõulu eel (toomapäeval) „puistati“ ahju. Siis öeldi selle juures, et nüüd viime jõuluks Tahma-Tooma välja. Tahmane kerisekivi viidi naaberperesse kui seal ahi oli veel „puistamata“. See tähendas, et nüüd peate tingimata ka oma ahju „puistama“ (nõest puhastama). Meil (on) juba (see) valmis!

Vaida mõisal oli kaks reht. Kummas rehes enne ahju puistati, sealt viidi tahmane kerisekivi teise rehe juure ja visati sisse. See pidi olema Tahma-Toomas! Kivi viija pidi kohe ruttu tagasi jooksuma, sest muidu oleksid teised ta kinni võtnud ja teinud (ta) silmad tahmaseks.

Tooma tütre

Võrumaal kõneleb rahvasuu mitmel pool Tooma tütardest, kes mehele saades ennustavad ilmade muutumist. Nii Kanepi kihelkonnas öeldi, et toomapäeval „Toomas paneb viimse tütre mehele“, s. o. ilmad lähivad valgemaks, päevad pikemaks.

Vastseliina kihelkonnas kõneldakse kahest Tooma tütredest. Enne talsipühi (jõulu) viis päeva minevat üks Musta Tooma tütar mehele ja küünlepäeval minevat teine tütar mehele! Siis oli vanasti lausutud: „Must

Toomas, mine vällä! Sul umma suuõ seere, jäm(m)e jala, kõvõra käe, karvatsõ kindsu!“

Hargla kihelkonnast on teateid isegi Tooma kolmest mustast tütredest: Toomal olevat olnud kolm musta tütar. Esimene tütar olevat mehele saanud toomapäeval, teine tütar — kolmekuningapäeval, kolmas tütar „Tinnos päival“ (tõnisepäeval). Sellest ajast saadik saavat siis igal ajal (aastal) mustad ja pimedad ajad ja ööd mööda.

Hiius öeldakse, et toomapäeval avatakse taevaväravad (M. J. Eisen, Meie jõulud, lk. 19).

Toomapäeva toidud

Halliste kihelkonnas Pärnumaaal keedeti toomapäeval enamasti ikka igas talus liha ja anti siis perele ka oma jagu. Üteldi tihti: „Toomal on helde käsi! Ega tema kunagi ilma jäta!“

Võnnu kihelkonnas süüakse toomapäeval seapead, et siis siga esimest korda päeva näeb. Sangastes keedeti toomapäeval pool seapead „sagejide“ (paksude) kapsastega. Tarvastus keedetud toomapäeval ennevanasti seakõrva. Virumaaal Väike-Maarjas arvati, et toomapäeval ei tohi (keeta) liha, kapsaid, herneid ega muud keeduviljast (valmistatud) toitu; kui neid pidi söödama, siis pidid ussid suvel need ära rikkuma.

Jõuluvorstid

Jõuluvorste hakati valmistama tavaliselt juba toomapäeval. Samuti keedeti siis ka jõuluõlut. Jõuluvorstide nagu jõuluõllegi valmistamise puhul esinesid meil erilised kombed.

Vorstipaine viimine

Rõuge kihelkonnast saadud andmeil jutustatakse seal: paar päeva enne jõulupühi, s. o. toomapäeval, kui parajasti jõuludeks vorste tehti, oli vanasti moeks olnud üksteisele vorstipainet viia, mille eeskujul pidi siis vorste tehtama. Vorstipaineks pidi olema mingisugune ümarguse kujuga ese. Ja nii tarvitati harilikult selleks kas vanu hobuserange, vanu „rattarehve“ või lihtsalt kuuseokstest kokkukäändud rõngast. Vorstipainet kandsid harilikult külapoisid. Kui nad kulda said, et kusagil naabertalus perenaine või peretütar vorste teeb, löid nad „kampa“. (Nad) tegid endid riitega tundmatuiks (ajasid kasuka tagurpidi selga jne.) ja viskasid tähendatud (vorsti-) paine vorstitegijale kaela.

Kui vorstid valmis said, oli vorstitegija kohustatud painetoojale vorste andma.

Vorstipaine toojate salga maskeerimine ja nende vaevatasuks vorstide andmine näib olevat laenatud mardi- ja kadripäeva samadest kommetest, mis toomapäevaga hiljem on ühte liidetud. Kui vana on ja kui palju see komme toomapäeval on levinud, selle kohta on andmete vähesuse tõttu siin raske järeldusi teha. Arvatavasti ei ole vorstipaine toojate maskeerimine ja nende vorstide annetamine kuigi suures ulatuses levinud, vaid see tundub olevat kaunis hilise ülekandena. Sellele kombele on väga lähedal

vorstiküpsetamise „vemmalde“ toomine.

Nii näiteks Viljandi kihelkonnas peale „Musta Tooma“ ajamise — ruumide puhastamise — ja jõuluvorsti-

de valmistamise olnud veel kolmas töö tüdrukute või poiste toimetada, et nad metsast hulga lepa-, „vemlaid“ koju töid, kelle (mille) peal jõuluvorstid küpsetatud said.

Jõulu-õlu

Tartu-Maarja kihelkonnas öeldi näiteks: Toomapäeval algab õllekeetmine. Kes ei jaksa keeta õlut, peab tegema vähemalt värsket kalja. Mõnikord öeldakse: „Toomas täidab tünni!“ Kuusalus öeldi jälle: „Toomas läheb tõrde!“, see tähendab, et toomapäeval hakatakse jõulu-õlut tegema. Tartumaal öeldi seda mitmet moodi, näiteks: „Toomas tuleb, toop kaenas!“ või mõned ütlesid jälle: „Toomas tuleb toobriga!“, s. t. õllepruulimise toobriga astus Toomas sisse.

Kes toomapäeval ei teinud õlut,
sellega juhtus tavaliselt midagi halba. Koerus arvati, et: enne toomapäeva ei tohtinud õlut ära teha, muidu joob Toomas õlle ära!

Kes seda (jõulu-õlut) hiljem tegi (pärast toomapäeva), sel visanud Toomas oma püksid ligunema õllesse (Lüganuse) või (jälle) muidu Toomas lõhkunud (õllekeedu) katlad ära (Jamaja). Samuti valitses usk, et võõras silm ei tohi näha jõulu-õlle vee viimist, sest seesugusel puhul ei hakanud õlletegijate arvates õlu käärima. Toomapäeval käimapandud õlut tohiti juua alles jõuluõhtul (M. J. Eisen, Meie jõulud, lk. 21).

Surnud hinged

Nagu jõulu ajal, nii olid ka toomapäeval liikumas surnud esivanemate hinged. Tarvastu kihelkonnas Viljandimaal arvati, et: toomapäev annud (inimestele) kõige suuremat hirmu! Siis sel ööl, kui vaimud (hinged) hästi toidetud ei olnud, tulevat (need) inimesi hirmutama. Sellepärast pidanud kõik öö hurtsik peergudega valgustatud olema.

Ohverdamine

Dr. M. Veske andmeil tehti toomapäeval vorste, kuna siis oli päris vorstitegemise päev. Esimesest vorstist viidi (osa?) toomapäeval kivi ahervarrelle, kus niisugust „ahti“ (-kunsti) peeti. Sangaste kihelkonnast saadud teateil keedab toomapäeval perenaine seapead. Kui liha (on) ära keenud, siis võtab ta luud välja, (ja) viib nad sealauta ja ütleb: „Sähke! Siin om teie jagu!“ — Selle järele sööb ta ise enne ning pärast annab perele. Siis olevat hea sigade õnn. (Võrdl. veel M. J. Eisen, Eesti mütoloogia III 30—32.) Lutsi asunduse eestlased teavad veel, et toomapäeval pühitsetakse k a e r u, mida antakse lehmadele, lammastele jne., kui need haigeks jäävad. Kraasna asunduse eestlased ohverdasid toomapäeval põrsa, kana ja kuke, mille keedetud lihast viib peremees osa Toomale, kuna ülejäänud osa sööb pere (O. Kallas, Kraasna Maarahvas, lk. 77).

Paatidele õlut!

Nii viina kui ka õlut ohverdasid vanad eestlased merele, kui nad kalu püüdma läksid. Sellest õlle või viina merre-heitmise toimingust loodeti ühelt poolt head kalapüügiõnne ja teiselt poolt arvati sellega välditava paadi- või laevaõnnetusi. Saaremaal Jamaja kihel-

konnas käidud toomapäeval rannas paate ümber pöörmas ning igal mehel olnud lähkriiga jõulu-õlut ühes, kus (rannas) siis paatidele jõulumärga oli peale valatud, et ka neil jõulud oleksid pärast rasket tööd-teenistust. Kui laialt säärane paatide pöörmine ja õllega pealt niisutamine tuntud oli, selle kohta ei leidu küllaldaselt teateid.

Tööload

Ühenduses surnute hingede austamisega oli toomapäeval maksev terve rida töökeelde. Selle kõrval lubatud töid sel päeval oli võrdlemisi vähe. Peale tubade puhastamise või Musta Tooma välja-ajamise, vorstide tegemise ja õllekeetmise oli sel päeval veel lubatud:

Tuha pea sugemine

Karulas öeldi: toomapäeval peab tüdruk tuhkhauast tuha välja viima. See (toiming) olevat haua pea sugemine.

Töökeeld

Paljude tööde kohta toomapäeval oli maksev keeld. Märjamaal kutsuti seda nähtust:

Toomas läheb sisse!

Nimi Toomas on Märjamaalt saadud andmeil ka eesti rahva vana usuga ühenduses. Kui leib oli hallitama läinud, siis öeldi: „Toomas läinud leiva sisse!“ Kui läks õlletegu rikke, oli „Toomas sisse läinud!“ Toomapäeval ei ole juletud mingit tööd ette võtta, kartes, et „Toomas läheb sisse!“ ja rikub kõik, mida teha tahetakse. Koduste tööde kohta oli kõigepealt maksev

ketramise keeld.

Tartu-Maarjas öeldi: toomapäevast jõuluni ei tohi kedrata, sest siis tuleks lammastele äpardusi samuti kui neljapäevasel ketramisel. Vokk viiakse majast koguni välja. Kadriinas peidetakse selleks ajaks voki koguni riiete alla igavesti ära, et nad välja ei paista. Kuusalus mõeldi, et kes voki „lagedale“ jätab toomapäevast kuni kolmekuningapäevani, see näeb sel aastal hunti. Kõige tavalisem oli aga arvamine, et lambad hakkavad ringi käima ja jäävad tõbisteks. Haljallas arvati, et siis ei kasva linad ega sigine lambad. Tartumaal öeldi: kui toomapäevaks veel talunaistel takku järele jääb, siis peab Toomas nendega p . . . t pühkima.

Särgiõblemise keeld

Viljandi kihelkonnas näit. toomapäeval ei tehtud tööd. Üks naine õmmelnud oma lastele „hamet“ (särgi) ja hakanud kaelaalust mõõtma. Laps ajanud pea seljale ja nii ta jäänudki. Sellepärast, kui (toomapäeval) tööd tehakse, on „Toomas tulivihane“.

Pesupesemise keeld

Palamuse kihelkonnas Tartumaal toomapäeva ja jõulu vahel ei pesta pesu. Siis saab must pesu, sest Toomas pühib käed külge. Ka Lutsi asunduses toomapäeval „mõstas'-s hammit“ (ei pestud särke).

Käsikivil jahvatamise keeld

Noarootsi kihelkonnas öeldi: toomapäevast kuni jõuluni ja suurel ehk vaikselt nädalal ei jahvatatud käsi-

kivi peal. Kui seda tehti, siis pidi suvel selle maja kohal palju müristama.

Tulesüütamise keeld

Ka ei võetud toomapäeva ööl tuld üles, sest siis pidavat tööloomad palju lõõtsutama (Karja kih., Saaremaal).

Väliste tööde kohta leidus toomapäeval samuti rohkesti keelde.

Pesukuivatamise keeld

Puhjas öeldi: „Toomapäeval ei panda rõivit aia peale, muidu saavad mustad rõivad.“ Harglas arvati: kui toomapäeval rõivad või lõngad väljas kuivamas on, siis „kirbutõdsöse“ linad suvel nurme peal.

Puumurdmise keeld

Tarvastust saadud andmeil toomapäevast jõuluni ei tohtinud metsas ühtki puud maha raiuda, oksa murda ega muud viisi metsa rakkuda.

Kus talus seda tehakse, seal on „Mõtsa paha“ selle maja loome peal, s. o. hunt murrab suvel elajaid ära.

Puuvedamise keeld

Saaremaal usuti, et kui toomapäeval viia teisele puid oma metsast, siis lähevad selle metsa ussid puusaaja juure.

Kord toodi vanale mehele ka puid toomapäeval. See (vanamees) viskas puutoojale haluga järele, et usid ära lähaksid.

Krätsotajad paja all

Lutsi asunduses tulid toomapäeval „krädztaja“ öösel paja alla laulma, kes laulsid vene keeles:

Винограця,
Красна-зелена,
Дайте мнѣ килбасы,
Дайте килбасы дасы,
Килбасы домоу насу.

See „krädztotaja“te“ öine laulmine tuletab elavalt meele meie maskeeritud vorstipaineviijaid, kes nagu öeldud, jooksevad külas nagu mardi- ja kadrisandidki. Lutsis käivad sellased annete (vorstide või raha) korjajad talust talu ka veel jõulu ajal, nagu oli võimalik siinkirjutajal ise seda jälgida koha peal aastal 1925.

Meheleasaamise ennustamine

Ida- ja Lõuna-Saksamaal esinevad toomapäeval korduvalt needsamad ennustused „tulevase“ kohta, mis esinevad seal andresepäevalgi (Sartori, Sitte und Brauch III 21). Ka Eestis tuntakse mõningaid ettekuulutusi toomapäeval „tulevase“ kohta, mis on pärit ilmselt samadest allikatest. Rakveres öeldi: naise rikkus ei kesta pikemalt kui toomapäevast — jõuluni!

Puuhalud

Simuna kihelkonnas tuuakse toomapäeval puid tupp ja loetakse need ära. Kui (halud) seal paaris „trehvavad“, siis saab nende tooja naisterahvas sel aastal mehele.

Sõrmkübar

Samas kihelkonnas ennustati „tulevast“ veel sõrmkübara järgi. Toomapäeval peab sõrmkübaratäie

soola ja kolm suutäit leiba ära sööma, siis peab oma tulevast unes nägema.

Ilma ettekuulutustes toomapäeva põhjal kujutati Toomast toreda isandana.

Soo külmamine

Vastseliinas arvati, et toomapäeval ikka soo külmab (kinni). Toomas, too jälle sõitvat toredate hobustega üle ja vaatavat, kas on kõva. Too käivat enne „talsipühi“ (jõulu) vorstide vargil. Siis minevatki vorstikoormaga üle silla, ja seda Toomast kutsutakse „Mustaks Toomaks“. Kanepis öeldi:

„Toomas tore mees ehitas silla,
Nigul needib kinni!“—

Või jälle Toomas tõukab torukübaraga üle, (siis) saab jää täiesti kõvaks. Risti kihelkonna rahva arvamise järgi peab toomapäeval ikka tuisku olema. Kui toomapäeval „Toomas ei mölla“, siis peab varsti selle järele tuisku lootma. Toomapäeva tuisk tähendab, et Toomas puhastab tolmu. Viljandi kihelkonnas usuti, et toomapäeval tuiskab alati! Siis on Toomas naise ja lastega väljas. Ka Setumaal öeldi: toomapäeval tuiskab tihti. — Toomas pühib siis tuba või tuulab vilja.

Teede „tompimine“

Võnnu kihelkonnas Tartumaal öeldi: „Niklus nõgel (Nigul nõelub) — Toomas tomp!“ Ka sel päeval pidavat kõik teed saama kinni „t o m b i t u d“, nagu rahvasõna ütleb.

Talve ennustamine

Rõuges öeldi: kui toomapäeval tuul (on) põhjast, saab külm talv.

Parmude ennustamine

Kui toomapäeval lund sajab, siis on järgmisel suvel palju parme (Palamuse).

Hea heinaaja ennustamine

Võnnu kihelkonnas öeldi: kui toomapäeval „lepe“ (pehme), ilus, vagane ilm on, nii et hobune rõõmsasti „turnab“ (norskab?), siis tuleb suvel hea heinailm. Kursis arvati: kui toomapäeval nii palju päeva (päikest) näha on, et hobuse selga võib karata, saab hea, kuiv heinaaeg.

Jõulukombed

Kolm päeva pärast toomapäeva algavad jõulud, jõudekuu kõige tähtsamad pühad. Jõulupühade rahvapärastes kommetes leiduvad nii uuemaegseid kristliku kultuse jooned kui ka igivanad paganuseaega ulatuvad vana kalendri pööripäeva pidamise jäljed. Nende viimaste hulka kuulub ka „jõulu-vanapoiss“, kuigi temast leidub võrdlemisi vähe andmeid.

Tinaviiliga jõulu-vanapoiss

Hiiumaalt Reigi kihelkonnast on saadud järgmine kirjapanu: Kurat on ahelasse pandud, aga tal on tinaviil käes ja viilib alati ilma väsimata. Igal jõululaupäeva ööl on juba ahelad peaaegu läbi viilitud. Aga et ta mitte lahti ei saaks, vahetatakse vanad ahelad uute vas-

tu ümber ja vanapoiss viiligu uuesti peale! Sellepärast pole teda nüüdsel ajal enam maa peal näha.

Vanapagan jõululaupäeva ööl lapsi vahetamas

Rahva arvates käivat vanapagan Harjumaal Risti kihelkonnas jõululaupäeva ööl kella kaheteistkümnene ajal taludes ristimata lapsi oma laste vastu ümber vahetamas. Et ümbervahetamist ära keelda, peab keegi rehe alt suitsuaugust tuppa vaatama.

Jõulu-mardused

Järva-Jaanis, kui (jõululaupäeva õhtul) juba pime-daks jäi, siis keegi ükski enam õue ei tohtinud minna, sest jõuluööl olnud kõik head ja kurjad mardused hulkumas.

Jõulu-nõiad

Jõuluõhtul, samuti nääripäeva laupäeval ja suure neljapäeva õhtul (Kärla, Saaremaa) toovad nõiad sau-

nast vihtu. Siis läheb neil nõidumine hästi korda (Tartumaa). Lihulas arvati, et jõululaupäeva ööl olid „vaimud lahti“.

Jõululaupäeval ja vana-aasta laupäeval vaja ahjuluuad, ahjuroobid, leivalabid väljast tuppa tuua, sest muidu võiksid nõiad, kes niisama kui kurjad vaimud neil ööl on hulkumas, need üles leida ja nendega ratsutama minna „nõia peale“!

Jõuluõhtul ja vana-aasta õhtul peavad nõiad suuri pidusid. Korra näinud peremees juhtumisi, et vana-aasta õhtul sulane ahjuroobi selga istunud ja kohe roobiga taeva alla tõusnud. Peremees võtnud ahjuluua ja tõusnud selle seljas kohe õhku. Peremehele tulnud hirm peale. Peremees hüüdnud: „Oh Jumal!“ — Sedamaid kukkunud peremees kõige luuaga maha. Ei tahtnud teinekord enam ahjuluua seljas sõitma minna.

„Kõige kangem „sõna“.

Nende nõidade „sõna“ olevat kõige kangem ja need nõiad olevat ise kõige osavamad, kes seitsmel jõulu esimesel püha hommikul ühele inimesele ühesugust kurja ära saavat teha (Saarde kih.).

„Loksperi peale“ kihutamine

Aprilli viimisel ööl peavad nõiad oma pidu Saksamaal, sõidavad Bloksbergile või mujale tembutama. Meil Eestis on need „Loksperi“ sõidud enamasti jõulule või uuele-aastale siiretud. Nii näiteks Põide kihelkonnas Saaremaal läinud nõiad jõulu- ja nääriöööl „loksperi peale“. Tulise rutuga kihutanud nad linalõukale ja ahjuroopide ning ahjuluudade seljas ühe suure lageda jäävälja peale. Mõnedel neist (nõidadest) olnud hobuse rangi palimed kaelas. Need (palimed) läinud „loksperi peal“ rasvasteks „makkideks“ (vorstideks), mille küljest nemad (nõiad) siis löiganud ja jälle kihutanud. Hommikul olnud seal jää peal suured jäljed näha. Mehed olevat üksi „loksperi peal“ käinud. Laimjala mõisa „Alilika mütis“, Hundi tee ääres olevat üks „loksperi“ koht olnud. Teine koht olnud („loksperitel“) Laimjala valla maa peal Saastna rannas.

Kuidas tonte näha?

Palamuse kihelkonnas Tartumaal arvati: kui jõululaupäeva ööl kell 12 läbi puhta hõbesõrmuse tühja tuppa vaatame, kus inimesi ei ela, siis võib näha, kuidas tondid tantsivad.

Kuidas vaimu näha?

Kihelkonnal Saaremaal pandi jõulu ajal rukkivihk ukse alla. Sel ajal peab uksest vaim (ühe inimese tige vaim, kes seal majas on olnud ja surnud) sisse tulema. See vihk peab „kabisema“, siis peab kuulma, kui see vaim sisse tuleb. Seda on (kirjapanija arvates!) kuulnud.

Kaitseks jõulunõidade vastu tarvitati väga mitmesuguseid abinõusid.

Kadakasuits

Tartumaal köetakse jõuluõhtul ahju kadakatega, siis ei tohi vanapagan tuppa tulla. Samuti suitsetatakse jõulu ajal tuba kadakatega, et nõiad sisse ei pääse.

Karuohakas uktsel

Põltsamaal pandud jõululaupäeva õhtul karuohakas ukse peale, et kurjad (nõiad?) sisse ei saa.

Kirves ukse all

Maarja-Magdaleenas pannakse jõuluõhtul lauda ukse alla kirves maha. Kirves peab keelma, et nõiad lauta ei pääseks loomadele viga tegema.

Valgus toas

Selle eest kantakse kõvasti hoolt, et jõuluks toas hästi valge oleks. Kui jõuluks tuba (oli) pime, siis arvati vanapagan sisse minevat (Maarja-Magdaleena). Endisel ajal põletati veel koldes n.-n. „jõulutuld“, mis samuti pakkus kaitset kurjade vaimude vastu (vt. siinkirjutaja artiklit: „Kui vanasarvikut peletati jõululedega“, Rahva Huvileht 22. XII 1934, nr. 1, lk. 7—8, v. 1—4, 1—2).

Konnakondid taskus

Tori kihelkonnas Pärnumaal arvati: kui jõuluõhtul konnakondid (on) taskus, ussipea — põues ja hanesuled läbi rattarummu aeti — siis ei hakanud nõidus peale.

Jõuluõhtul võidi ka nõiduda. Musta kassi abil oli võimalik kõik soovid rahuldada ja ebasoovitav kaotada (Valga) või jälle võid teiste seas käia, ilma et sind keegi näeks (Halliste), jne.

Igavesti tagasitulev raha

Rõngu kihelkonnas Tartumaal õpetati: „talliste püha“ (jõulu) laupäeva õhtul võta (süsi)must kass. Pane (kass) koti sisse ja köida ka (99) sõlme koti „kabla“ (nööri) sisse ja mine kiriku juure. Koputa kiriku uksele ja hõika: „Kes tahab jänest osta?“ — Siis tuleb ostja (tont) kirikust välja ja hakkab kauplema: „Mis jänes massab?“ — Aga küsi üks „rubla“ vallasest raha. Kui raha kätte oled saanud, siis hakka jooksuma, et sina kassi „röökimist“ (kisa) ei kuule (s. o., et sa ei kuule, kui tont „röökima“ hakkab, kui kass teda murrab). Kui (kisa) kuuled, siis jääb kõrvakuulmine ära.

Kui selle raha eest ostad, siis jäta sugu „karmannisse“ (tasku). Siis tuleb raha (igakord) jälle „karmannisse“ tagasi.

Sõja ennustamine

Risti kihelkonnas Harjumaal usuti: kui jõuluõöl tuiskab, pilves ja tuuline (ilm) on või virmalised „vehk-

GEORG STUDE

asut. 1864
PIKK 16 TEL. 442-76
TALLINN

MARTSIPAANI-
ŠOKOLAADI- ja
KONDIITRIÄRI

leda“ — kui taevas punane on — siis pidavat see uuel aastal sõda ja vaenulist aega ette tähendama.

*

Pimedus ja valgus võitlevad jõulu ajal üksteisega, mida rahvas ongi kujutanud jõulu-vanapoisina või kurjade ja heade nõidadena. Need nõiad peavad iga aasta pööripäeval oma pidu. Isegi vanapagan on jõuluõöl põrgust vabanenud ja hulgub mööda maailma, otsides endale saaki. Nendega hulguvad ühes kõik kurjad vaimud, „loksperisõitjad“ ja endiste surnute hinged. Audrus kõneldi, et vanapagan käib jõuluõöl 7 sulasega mööda talusid. Kus rist maja ustel puuduvat, sealt on tal võimalik (rahva arvates) kaasa viia, keda ta vaid soovib.

GRAAFILINE ASUTUS

«L I G R A»

TALLINN, TOOMPUIESTEE 10
TEL. 435-88

Valmistab kõiksuguseid
kivitrükitõid korralikult,
asjatundlikult ja odavate
hindadega

Leenart Sanglepa episood jõuludest
Vabadussõja päevilt

On saabumas jälle jõulud...

Linnatänavaid palistavate äride vaateakendele on siginenud rõõmus jõulu-meeleolu ja iga inimese hinge on pugunud magus aimdus kauaoodatud jõulude lähemisest. Tänavail näed virku pereisid rohelise kuu-sega kukil, ja emad, need ägavad turuteekonnalt tulles raskete kandamite all, mis sisaldavad rohkeid andeid jõulupühade lauale.

Jõul, öeldakse, on meile, põhjamaalasile, pühade kuningas. Mitte ühegi teiste pühade vastu ei valmistata nii ohvrimeelse andumusega kui tehakse seda jõulude puhul. Isegi kõige vaesem inimene kärstab kas või oma kukru lõhki, et aga jõulude pühitsemine ei päriks vaeselapse osa.

Ja kui siis ükskord saabub jõululaupäev oma vaikse hardumusega ja kui kirikukellade vaikne helin kutsub meid härdale palvusele ja tänumeele avaldamisele selle Suure Võimu vastu, kellest on jõulude mõte pärit, siis leiab vaikne tänumeel iga inimese südames aseme ja härras tänutunne tõuseb rõõmsate jõululauludega võidu taevasse.

Jõulud — need on rõõmu- ja rahupühad. Aga mitte alati ei ole nad selleks olnud. Meie riigi sünniaasta esimesed jõulud uppusid mõõgatärinasse ja püsipaukudesse. Paljud perekonnaisad, kes nüüd rõõmsas jõulumeeleolus oma perekonna keskel istuvad, külmetasid nende jõulude paigu kaevikuis ja šrapnellide „ilutulestik“ pidi siis asendama jõuluküünalde sära.

Ei olnud kerged ega rõõmuküllased need ajad. Mäletan veel praegu 1919. a. jõule — tuuliseid, lumiseid ja surmakülvavaid.

Olin sõitnud koolipoisina rindele, nagu tegid seda paljud teised. Seisime oma patareiga Peipsi kallastel ja võtsime vastu vaenlase rünnakuid, mitte sagedaid, kuid siiski ägedaid ja partisaanisõda meenutavaid.

Umbes nädal enne jõule sain ma loa seitsmepäevaseks puhkuseks ja sõitsin Tallinna. Rõõmus jälle-nägemine omastega lühendas nende lühikeste päevade iga, nii et ei märganudki, kui jõudis kätte jõululaupäev — päev, millal mul tuli asuda tagasi rindele.

Ei ole vist raske ette kujutada seda meeleolu, mis haaras mind, kui ma pidin just jõululaupäeva hommikul kõik rõõmud maha jätma ja pühade tunded maha suruma, et asuda rinde poole sõitvale rongile.

Päev oli külm ja tuuline. Oli sadanud laia ja kohevat lund, mis kattis paksu valge vaibana maad ja metsa.

Nooruse vaimustus ja pulbitsev kodumaa-armastust säilitav tahe püüdis küll igasuguse nukruse hin-

KVALITEET ÕLLED:

PILSEN

EKSPORT PILSEN

ANTS SILVERE

ÕLLETEHAS

„LIVONIA“

ges maha murda, aga kusagil salajasemas südame kurus jäi siiski pesitsema kübeke härdust ja nukkrat meelt, mis ei lasknud meeoleolu paista nii üleavana kui tahtsin. Mäletan poolkõetud vagunis lödisevat vanakest, kes sõitis Tartu haiglasse oma haavatud poega külastama ja kelle rusutud meeoleolu liitus minugi hinges pesitseva kurbuse-ivaga, ja leides sellest küllaldast toitu, paiskas minulegi pisarad silma. Vahtisin läbi uduse vaguniakna tuisusse maetud metsi ja põlde ja tahtmata võrdlesin seljataha jäänud jõulurahu eelseisva kahurimüra ja püssiraginaga, ning sellest piisast, et niisutada kogu tee silmi.

Jõudsin Tartusse. Vanake läks haiglasse oma poega otsima ja mina seadsin sammud komandantuuri poole, et sealt endale rindele sõiduks hobust hankida.

Komandantuuris oli aga jutt lühike ja selge: hobuseid ei ole, kui ma ei taha jala kõmpida, otsigu ma endale ise küüti. Tartust Peipsi ääre, kus meie väeosa asus, oli aga 50 kilomeetrit ja hiljemalt järgmisel hommikul pidin ma olema kohal.

Seisukord ähvardas kujuneda igapidi kriitiliseks. Ei aidanud midagi, hakkasin hea usu peale jala minema, et jõuda lähema vallamajani, kus kavatsesin esitada oma küüdinõudmise. Õnneks oli parajasti talumeeste kojusõidu aeg ja nii pääsin ma ühe külamehe reele, kes lubas mind viia Luunja vallamajani.

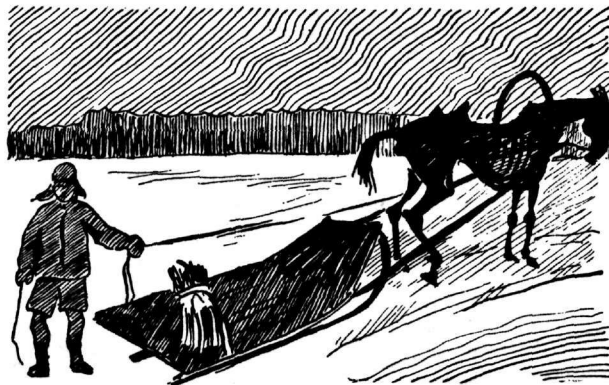
Luunja vallamajas esitasin oma paberid ja palusin küüthobust, sest olgugi et oli jõululaupäev, pidin ma igal tingimisel edasi pääsma, olgugi et jõulurahust kuulide alla. Vallakirjutaja lubas otsekohe vastava korralduse teha ja palus mind vallamaja ruumidesse ootama, sest küüthobuse saabumine ähvardas võtta tund või rohkem aega.

Istusin siis üksinda vallavalitsuse kantseleis, väike „tattnina“—lamp põlemas mu ees laual, ja nosisin oma sõduripaunast võileibu, mis ema armastav käsi mulle teele kaasa oli pannud.

Läbi praokile jäänud ukse, mis viis vallakirjutaja eluruumidesse, ulatus minuni tugev valguse pilu ja selle pilu suunas oma nutetud silmi vidutades nägin ma karras ja kullas sätendavat jõulukuuske, mille kallal askeldas vallakirjutaja abikaasa.

Püüdsin „tattnina“ ähmasel valgusel lugeda kodust kaasavõetud raamatut, aga olukorrast tingitud enesetunde ülepingutus ei lasknud mind mõtteid vaos hoida, mu mõte rändas loetud lehekülgedelt tahtmatult endistele jõuludele ja tõi kohe praeguse olukorraga võrdluse ühes. Läbi kitsa uksepilu avanes mulle nagu mingi kaotatud maailm, midagi suurt ja ülendavat, millest mina olen ilma jäetud ja mida mina nagu ei väärriks. Tundsin end korraga nii üksikuna ja maha-jäetuna, et kartsin kaotada mõistust. Tekkis korraga tahe karjuda ja kisendada, et vabaneda millestki raskusest, mis pakitses rinnus. Tundsin, et midagi suurt ja vägevat, midagi pühalikku on minult ära võetud, midagi niisugust, mida mina kui inimene siiski väärin. Tundsin, et minult on riisutud omaste hellus ja sõbralik südamlikkus, kui jõuluõhtu kalleim ja pühalikem and. Tundsin end üksikuna ja kõigist maha-jäetuna, isegi lootusest seda kunagi tagasi saada.

Kui ma niimoodi üksinda kurvastasin ja oma südant valutasin, oli juba möödunud enam kui paar tundi. Kõssitasin laua taga ega pannud tähelegi, kui uksepilu laienes laiaks valgusjoaks ja kirjutaja tuli teatama, et küüthobune on viimaks saabunud. Ärkasin nagu unest ja läksin kohe välja karge talveõhu kätte, et värskendada oma valutavat pead.

Kui astusin õue, joonistusid mu silme ette ree ja hobuse ähmased kontuurid. Põlvepikune poisike seisis ree kõrval ja „kohendas“ üksikut ölekubu — ree ainukest sisustust — kuna aiste vahel seisis hargisjalu taeva poole küündivate puusakontidega vana hobusekronu.

Ehmatasin oma pea korraga selgeks. Kuhu me sõidame kõva pakasega seesuguse „varustuse“ juures ja säärase loomaga, kes praegu seisab vaevu jalul, kuna meil on aga sõita veel 40 kilomeetrit? Püüdsin seisukorda selgitada küüdimehes poisikesele, kuid see ütles end täitvat peremehe korraldust. Meie jutu peale tuli ka kirjutaja välja, kelle imestus ei olnud minu omast sugugi väiksem, liiatigi kus ta teadis seletada, et küüdiandja on valla jõukaimaid suurmaapidajaid peremehi, kel sõidutäkkud tallis.

Otsustasin kähku ja käskisin poisil viia end peremehe juure, et seal paremat hobust ja saanitekkigi välja kaubelda. Nukrusetunne ja halisev meeoleolu minu rinnus oli korraga paisunud vihaks.

Tee tallu viis läbi metsa ja hangede. Meie hobusekronu pidi juba sel lühikesel, paari-kolme kilomeetrise ulatuval teekonnal oma hinge jätma, kuhu oleksime me jõudnud siis veel suunda Peipsi poole seades. Küsisin seda hobusemehelt-foisikeselt, kes naeris selle peale tasast naeru: „Sureb hobu, maksab nahk. Peremehe käsk on niisugune, mis sinna teha.“

Talu, kuhu meie jõudsin, meenutas tõepoolest karjamõisat, sest pererahva häärber oli ehitatud selles stiilis, ja sulasmeeste maja, mis asetses kõrval, oli ise paari viletsa talumaja suurune.

Peremehe leidsime söögilauast, kust ta tõusis poolpahaselt, suu ja habe rasvastest jõulumaukudest läikimas. Seletasin oma asja ja palusin paremat hobust. Ühtlasi küsisin, miks küüt nii kaua hilines, korraldus anti juba mitme tunni eest. Peremees torises midagi halbade teedest ja prahvatas siis, et tema annud küll

sulasele käsu, kuid sulane polevat käsku täitnud ja nii tulnud tal saata see poisike, kes, muide, olevat tallu üle talve elama jäänud karjapoiss.

Nüüd leidsin ma, et esimest korda elus tuleb mul täie mehe eest välja astuda. „Kas te ei tea,“ ütlesin peremehele, „et nüüd on sõja aeg ja et kõik sõjaväe küüdinõudmised tuleb täita täpselt ja et kõik, kes käsku ei täida, langevad kohtu alla.“

Kui peremees veeretas vastutuse uuesti sulasele, siis hakkas mu vahepeal tõsiseks kujunenud viha laienema juba tolle sulastemaja peale ja ma nõudsin tolle tõrkija sulase enda pale ette seadmist.

Läksime koos peremehega sulastemajja ja ma korjasin juba kõvu sõnu oma keelele, et korda majja seada. Aga niipea, kui me üle läve astusime, ja ma oma silmad tuppa lõin, hajus kõik mu riikus ja isesugune kibelev tundemeel asus uuesti rinda.

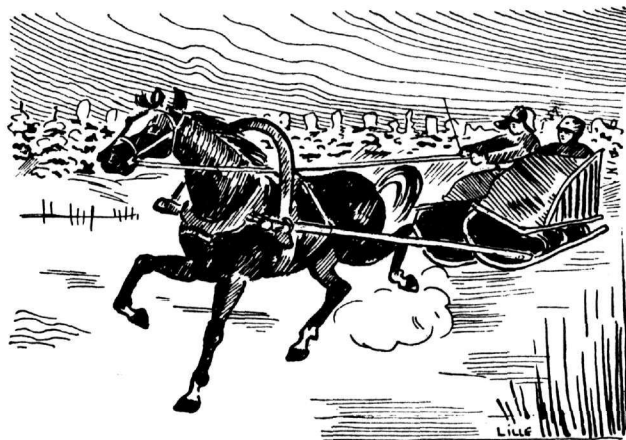
Tuba, kuhu me astusime, oli väike, aga piinlikult puhas. Sulane, kes ise istus laua ääres, oli endale valge hame selga ajanud ja luges Uuest testamendist Naatsareti puusepa Joosepi ja ta naise lugu. Nurka asetatud jõulukuusel särasid küünlad nii imeilusasti ning seina ääre asetatud voodist vaatas meile vastu noor naine nii imepuhtate silmadega ja juhtis meie pilgud oma pilguga voodi ette asetatud hälli, kus lebas eelmisel ööl sündinud laps, Jõululaps!

Selles lihtsameelses puhtas pilgus ja selles väikeses madalas toas oli nii palju südamlikkust ja tõelise jõululapse viibimine selles ruumis aetas kogu sündmuse hoopis teissugusesse valgusse ja varsti is-

tusime meie kõik ühes lauas, peremees, sulane ja mina, ja laulsime „üht roosikest tõusmas“, millele nurgavoodis viibiv naine sekundeeris heleda sopraniga. Jõululapsuke, seekord mitte loomasõimes, vaid hällis, laulis omal viisil sellele ilusale loole kaasa ja meie kõik olime nii õnnelikud, mure oli meid maha jätnud ja härdale meeletule oli järgnenud suur ja avaramõduline jõulurõõm.

*

See jõuluõhtu, olgugi härdusest piinatud algusega, oli siiski ilusaim mu elus. Kui me pärast selle väikese toakese kui rõõmuallika maha jätsime ja ma peremehe lähkel kutsel tema katuse alla ööbima jäin, siis tundsin ma uuesti seda kaotatud jõulurõõmu, mille piskust annusest paiskus kogu rind täis; ja kui ma siis öösi üksinda uinusin, siis olid need tõepoolest tõelised inglid, kes lehvitasid mu pea kohal tiibu ja suigutasid mind magusale unele.

Teisel hommikul õige varakult asusime siis lõpuks teele. Seekord oli peremees lasknud rakendada oma parima hobuse sõidusaani ette, kuhu oli laotud küll karvaseid tekke, küll sõidukasukaid. Sulane tuli nüüd ise küüdimeheks ja nii me sõitsime hobusekapjade välkudes mööda Emajõe allapoole.

Ees ootas mind kahurimürin ja püssiragin, aga see ainult ülendas mu meeletule. Ma teadsin ja tundsin, et lähen täitma oma kohust isamaa vastu ja et ma teen seda kõige parema meelega ka jõulu esimesel pühal.

Tee lookles pika paelana põldude ja metsade vahel. Üksikud kuused seisis sirgetena kui sõdurid lumivaibas. Talude korstnatest tõusid suitsujoad kui küünlad taeva poole. Kaugel kutsus mind kahurimürin.

Leenart Sanglepp.

Kabral Jurka

Veste Vabadussõjast
Jaak Rimpel.

„K. K!“ nr. 24 järg.

Oli umbes kella kahe paiku pärast lõunat, kui kaeviku vahimees järsku röögatas:

„Sakslased tulevad valge lipuga!“ Robinal oli kogu eskadron kaeviku äärel, vahtides üle ääre välja. Raksusid üksikud paugud.

„Ärge laske — nad on valge lipuga!“ karjus eskadroni ülem.

Nähtigi, kuidas üks sakslasist vehkis kepiga, mille külge oli seotud valge riidetükk. Ühtlasi märgati, et nad kannavad kedagi kanderaamil. Vaikides ootasid kõik, kuni sakslased jõudsid ligi. Siis märgati kanderaamil pikakasvulist, saksa sõduri tekiga kaetud, elutut kogu. Kõigile oli korrapealt selge: Jurka on langenud, sest Hindreus kui ka Rimmelgas olid palju lähemad kasvult kui too, kes oli kanderaamil.

Umbes kümmekond sammu kaevikust panid sakslased kanderaami maha ja valge lipu mees tuli üksinda lähedale ning küsis kanges, kuid arusaadavas vene keeles ülemat. Eskadroni ülem ühes Lõhmusega väljusid kaevikust ning läksid talle vastu.

Pärast vastastikust tervitust teatas sakslane, kes oli landesvääri veltveebel, et nad on toonud ühe langenud eesti sõjamehe, kes surma vangilangemisest oli paremaks pidanud ja võideldes seesugust meeletut vaprust üles näidanud, et nende salga juht, austusest langenud kangelase vastu, ta omaste juure saadab.

Mindi kanderaami juure ja üks saksa sõdureist tõmbas lamava kogu näolt tekiääre. See oli Jurka.

Liikumatu ja kivistunud ilmega oli too Jurka, kes lamas siin vaenlase tekiga kaetult. Ta näol oli mängisugune endaga rahul olemine, mille hulka segunes vaevalt-vaevalt märgatav pilkeline trotslikkus. Üks kulm oli veidi kortsus, nagu harilikult, kui ta millegi üle sügavasti järele mõtles, ja vasem suunurk õige veidi muigel.

Vaikides paljastas eskadroni ülem ühes Lõhmusega pea. Seda tegid ka sakslased. Siis päris kapten Hindreus ja Rimmelga järele. Sakslased ei teadnud nende kohta midagi muud seletada kui vaid seda, et kaks sõdurit, kes eemal olid, olevat tulistamisest hoolimata kuni metsani jõudnud joosta, kuigi nad märganud, et mõlemad olevat haavata saanud. Nad olevat otsinud metsas, kuid polevat kedagi leidnud. Lubati aga veel otsida ja mõlemad, kui nad langenud, ausasti matta.

Siis andsid sakslased oma langenud vaenlasele viimset au ja lahkusid.

Kui landesväärilased olid kuni metsani jõud-

nud, kogunes kogu kaevikus viibiv eskadron Jurka ümber. Lõhmus ja velsker kõrvaldasid katva teki ja siis nähti, et Jurka oli, sõna tõsisel mõttes, kuuldest sõelana läbi puuritud. Parema käsi hoidis tal kramplikult saksa sõduri tääki. Tääk kui ka Jurka käsi olid kaetud paksu, tarretanud verega. Lähemal silmitsel aga leiti, et käsi oli vigastamatu. See veri oli siis nähtavasti vaenlaste oma. Jurka oli vististi hoolitsenud, et tal teise maailma minnes sellised kaasas oleksid.

Sõnatult seisis kõik. Neid valdas sügav lein: Jurka oli kõigile armsaks saanud. Ta oli eskadroni kuulsusrikkad lahingud algusest peale kaasa teinud, oli üks vapraimaid sõdureid, ja esialgu tundus kõigile võõrastav, et teda enam ei olnud.

Sõda teeb meeste meeled karedaks. Sõjas, kus iga meest varitseb surm, kus täna sina, homme mina vaenlase kuulist või täagist tabatud võib saada, pole aega sentimentaalsuseks — ja vaevalt küll keegi valab pisaraid langenud seltsimehe laiba juures. Siin aga oli paljudel nägudel näha pisarate jälgi. Lõhmus, too vana, kalestunud südamega sõjamees, seisis vaikelt ja aegajalt veeres tal silmist pisara järele. Niivõrd oli neil kahju langenud sõjamehest, et isegi nutta võidi.

Lõpuks sõnus eskadroni ülem:

„Pole parata, poisid. See on sõjamehe pärisosa. Ta suri oma rahva ja isamaa vabaduse eest, meie kõikide eest, ja seepärast pidage ta mälestust kalliks!“

Siis otsustati, et Jurka tuleb saata, kui vähegi selleks võimalusi avaneb, oma kodukohta ja seal vastavalt kui kangelane maamulda sängitada. Oma kodunurga mulda, et teda kataks sama muld, mis on annud talle toidu, et kohiseksid ta kalmu ümber puud, mis olid näinud teda sirgumas meheks.

*

Kui Lõhmus oli ülejäänud meestega ära läinud, arutasid Hindreus, Jurka ja Rimmelgas, mida nüüd ette võtta. Praegune seisukoht ei olnud just kõige parem: nad nägid ise küll mõisa üht külge hästi, kuid teisel pool toimuvat liikumist peaaegu mitte sugugi. Pealegi võidi neid juhtumil, kui sakslased neid märkavad, kergesti ümber haarata ja siis poleks enam pääsu. Seepärast otsustas Hindreus, et nad hiilivad rohkem paremale, kõrgustikul oleva mõisa rehe varju, milliselt seisukohalt neil avaneb vaade mõlemale poole mõisat ja ühtlasi saavad sealt ka silmas pidada taganemisteed kuni metsani.

Keegi ei pääse oma saatuse käest ja saatuse sunnil vististi need kolm kangelast siis oma otsuse täide viisidki ning arenes naeratava suvepäikese lõomas, sammaldunud mõisa rehe juures, äkiline verine ja vihane võitlus vabadust ihkavate meeste ja vabadust kägistama tulnud vaenlase vahel. Võitlesid kolm julget meest määratuma ülevõimu vastu, jäädes võitluses alla nagu kord aastasadadegi eest. Nende eluohvrid ei olnud aga asjatud, nende veri ei väetanud asjatult maapinda, sest maa ja rahvas jäi vabaks.

Kava kohaselt hiilis Jurka kõige enne minema, et asuda rehe parempoolse nurga taha valvele.

„Vaata, ole ettevaatlik ja ära torma ummisjalu!“ manitses Hindreus teda ära saates.

„Noh, ega's ma esimest korda!..“ pomises Jurka püssi kaitsevinnast vabastades. „Küll ma juba kohale ronin, tulge aga ise ilusti järele.“

Viipas siis käega ja kadus rukkisse. Veidi aega sahis esimeses rukis, liikusid kõrred, ja siis oli kahe mehe ümber jällegi hääletu vaikus. Korraks nagu paisis veel eemal Jurka müts, siis polnud enam midagi näha.

Üle Hindreuse ja Rimmelga peade lendas äkki madalalt vares, kraaksudes paar korda valjusti, õudselt.

Äkilise nõksuga rabas Rimmelgas Hindreuse käsivarrest, sõnudes sülitades:

„Ptüi, raibe!“

„Vares! Nüüd, keskpäeval? Kui see aga halba ei tähenda!“ sõnus Hindreus lendavale linnule mõtlikult järele vahtides.

„Seesugune loom võib ehmatada ka, kui oleksin ebausklik,“ ütles Rimmelgas uuesti sülitades.

Võttis siis vöö vahelt käsigranaadi ja, proovinud, kas see on korras, vahtis küsivalt Hindreuse silmi:

„Minu kord vist. Panen ajama?“

„Jah. Aga vaata hoolega ümber ja rehe juure jõudes asu siinpoolse nurga taha. Ma ise tulen umbes kümne minuti möödumisel järele,“ sõnus Hindreus, andes talle ka raketi ühes.

„Kui enne minu sinnajõudmist märkate sakslasi peale tungimas, pöruta rakett üles ja ise laske jalga.“

„Saab tehtud,“ vastas Rimmelgas ja kadus omakorda rukkisse.

Oodanud umbes kümme minutit, asus ka Hindreus teele, hoides end rohkem põllu ääre poole. Siit olid läbi harva kõrrestiku mõisaeelne lagendik ja park paremini nähtavad, kuid ühtlasi ka risk ise nähtud saada suurem. Vilunud luurajana aga ta lootsis nägematuks jääda ja inimesel on ju ka ometi õnne, pagan võtaks!

Jõudnud enda arvamise järgi juba umbes poole maa peale, raksatas äkki eelpool pauk ja kohe algas ka mõisa juures kära ning varsti tulistamine.

Hinge kinni pidades kuulatas Hindreus. Selgesti kostsid üksikud paugud rehe juurest.

„Jurka laseb,“ sosistas ta.

Hetkeks käis tal mõte läbi pea: tagasi, kuid siis hakkas ta mõtlematult kõigest jõust rehe poole jooksuma ega püüdnudki end enam varjata.

Üle ta pea ja pea ümber vihises kuule. Polnud aega ega mõtet nende eest varju otsida ja ta jooksis, kuni jõudis künkani, rehe juure. Mõlemad — Jurka ja Rimmelgas — tulistasid mõisa suunas ägedasti. Silmitsedes mõisa ümbrust nägi ta seal sakslasi mitmel pool kobarais, ja üht, umbes paari-kümmemehelist, ahelikku rehte ründamas.

„Laseme ruttu jalga!“ hüüdis Hindreus, avades ühtlasi tule.

„Ega enam jõua, nad on siinsamas lähedal,“ vastas Jurka, heites granaadi paremale, rukkisse. Seal tõusid mõned sakslased ja jooksid tahapoole.

„Mu püss läks kogemata lahti,“ sõnus Rimmelgas süüdlaselt.

See oligi nad avastanud ja kohe olid sakslased troppides rehte ründama asunud.

Olukord oli räbal: vaenlane oli sedavõrd lähedal, et ärajooksmise puhul saadab ta kindlasti kuulid selga, ja vastuhakkamine oli mõttetu nende suure ülevõimu pärast. Vangi anda?

„Poisid, mida teeme?“ küsis Hindreus.

Kõik vahtisid üksteisele otsa.

„Anname alla,“ soovitas siis Hindreus.

„Pole ju mõtet end asjatult tappa lasta.“

„Mina alla ei anna!“ kiristas Jurka. „Katsuge ära joosta, ma pean neid niikaua kinni.“

„Ja sa ise?“ küsis Hindreus.

„Mina? Kel minust kahju?“ vastas Jurka, ja ta häälest kostis mingisugune imelik, võõras värin. „Ma katsun hiljem ka ära joosta.“

„Kaduge, kaduge! Ruttu!“ karjus äkki. „Tulevad paremalt!“

Paremalt, mõnekümne sammu kaugusel, kerkis trobikond sakslasi. Kõik tühjendasid püssid nende suunas ja siis joosti tahapoole. Hindreus ees, tema järele Rimmelgas ja siis Jurka.

Joosnud mõne sammu, tundis Jurka äkki lööki vasema sääre pihta, mille mõjul ta kukkus põlvili.

„Noh, nüüd on lõpp!“ mõtles ta, pöördes ümber ja tulistades. Nägi, et ta mõlemad kaaslased jooksid juba eemal, ja hetkeks tekkis tahtmine neid appi hüüda. Siis surus hambad kokku ja võttis ülejäänud kaks granaati.

Landesväärased tulid karjudes lähemale, kuid nähes granaadid käes püstitajavat Jurkat peatusid ja hüüdsid midagi, millest aga Jurka aru ei saanud.

Löksu langenud hundina silmitses Jurka oma ümbrust. Igal pool lähenesid sakslased. Mõned olid koguni sõjariistuta. Haistsid vist kerget saaki.

Ropsuga ajas Jurka end täiesti püsti ja heitis järsu viskega lähima tropi hulka granaadi. Kuuldus prahvatus, röökimine ja vihane kisa. Teda tulistati nüüd mitmelt poolt. Ta ei tunnud aga sugugi tabavaid kuule ja külmavereliselt ning otsustavalt heitis ta oma viimse granaadi; iga teda tabava kuuli puhul käis talt vaid järsk nõksatus läbi.

„Pean teid palju kaasa viima!“ töötas mõte.

Ta rühkis nüüd ise vaenlase vastu ja ajus oli tal vaid üks soov:

„Ühe pean veel saama!“

Püssi oli ta maha pillanud ja ümberseisvad sakslased vahtisid imestusega segatud kokkumisega verd tilkuvat, käed valmis haaramiseks, lähemale tuikuvat meest. Nad hüüdsid talle, et ta andku alla, aga Jurka ei saanud neist aru. Ta mõte töötas vaid palavikuliselt ühe lahenduse kallal. See polnud enam selge: surev sõdur oli juba sedavõrd nõrk, et ajuti tumenes mõistus. Ikka aga andis veel järjest suurenev nõrkus järele tahtele: viimseni vastu panna.

Tuikunud sakslaste keskele, lõi tas viimne, võimas võitluseiha lökkele. Äkki rabas ta lähimal oleva

sakslase kõrist vasaku käega, kuna paremaga tõmbas ta vaenlase vöölt täägi. Ja enne kui landesväärased suutsid vahele karata, torkas Jurka. Mitu korda. Siis laskis ta rögiseva vaenlase maha langeda ning vahtis tuhmuvate silmade ning mõistusega enda ümber. Ta ei kuulnud kogupauku, ei tunnud, kuidas kuulid ta juba purustatud ihhu puurisid, tundis vaid vaistlikult, et langeb kuhugi pimedasse, sügavasse. Viimse eluõhuga kostis ta huulilt sosin:

„Sain... veel ühe! Ema!.. poisid... ma suren!“

*

Ja lõpetuseks. See oli lugu kapral Jurkast. Aga see on lugu ka kõigist neist julgeist, kes läksid, kui kodumaa kutsus. Läksid noorukestena, särasilmseina, et anda oma rahva vabaduse, oma isade maa priiuse eest seda, mida teiskordset enam anda ei saa — elu! See oli ilus mäng. Julge mäng, milles polnud tühje loose. Kas must või valge pilet? Kas elu või surm? Kõik piletid võitsid.

Inimene? See on seesugune, et aegade möödudes tuhmub, ununeb ta meelest kõik. Kõige ärevamad ajad, kõige valusamad elamused muutuvad aja jooksul uduseks ja kaovad...

Aegajalt aga kergivad esile mälestused ja siis näen ma jälle teid, sõjaseltsimehed. Särasilmseina, tuliingelisina tormamas võitlusesse, küsimata, mis saab, mis ootab ees.

Siis olen minagi jälle teiega nagu siis, kui te polnud veel surnud. Meie ümber kõlavad jälle sõdurinaljad, keeb võitlus ja elan siis veel kord läbi selle meeletu, vaevaderikka, kuid siiski ilusa aja. Oma nooruse aja!

On palju tekkinud kalme, sõjameeste kalme ajast, millal meie rahvas hakkas oma vabaduse eest võitlema. Aastasadade kestes on varisenud manalasse lugematul arvul sõjamehi, ja, rändaja mu kodumaa pinnal, sulle tahaksin ütelda: kui sa iganes satud ühele kalmukünkale, kus on maetud vabadusvõitleja, siis paljasta oma pea. Seisa hetk vaikses mälestusleinas. Sa seisad pühal kohal, pühal pinnal, mis katab üht, kes andis suurima ohvri, mida võis anda. Sinu eest. Minu eest. Oma rahva eest.

(Lõpp.)

Toimetusele saadetud kirjandus

Uusi raamatuid: Äsja ilmus E. Tervishoiu Muuseumi juhataja dr. V. Sumbergi raamatu „Esimene Abi“ neljas täiendatud trükk.

Kuna raamat sisaldab kõiki praktilisi teadmisi, mis osutuvad tarviliseks õnnetusjuhtumitel, ja käsitab tervishoidlikke küsimusi lihtsalt ja arusaadavalt, siis võib seda soovitada vajalise käsiraamatuna igasse kaitseliidu perekonda, eriti aga neile, kes kavatsevad edaspidi osa võtta samariitlaste kursusest, Kodutütardele ja Noortele Kotkastele. Raamat oleks kõige sobivamaks jõulukingiks. Asjaolu, et raamatut kolme aasta jooksul on läbi müüdnud 3 trükki, 7000 eksemplaris, räägib ise elavalt raamatu poolt.

Friedebert Tuglas: Lühike eesti kirjanduslugu. Teine täiendatud trükk. Hind 1 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Molière: Misanthrop ja Ebahaige. Tõlkinud A. Oras ja A. Aspel. 227 lk. Hind 3 kr. 75 s.

Dr. Juhan Vilms: Korporatiivne ühiskond, fašism ja demokraatia. Sissejuhatus poliitikasse V. Elav Teadus nr. 59, 112 lk. Hind 1 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Leo Tolstoi: Ülestõusmine II. Tõlkinud E. Hiir. 368 lk. Hind 4 kr. 50 s. Maailmakirjandus nr. 5. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Vera Poska-Grünthal: Naine ja naisliikumine. 9 pilti, 112 lk. Hind 1 kroon. Elav Teadus nr. 58, Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Jõuluvõoras mooramaalt. Arn. Tuliku lastenäidend kahes vaatuses. E. Haridusliidu kirjastus.

Tulekandjad. Eduard Nukk. Noorsoonäidend kolmes vaatuses. E. Haridusliidu kirjastus.

Lõunatuule eksirännak. Paul Rummo. Kolm vaadust jõuluseiklusi, tantse ja laule. Muusika Magda Bachmann-Söödorilt. E. Haridusliidu kirjastus.

E. Õun: Soomusrongil. Episoode vabadussõjast. „Noor-Eesti“ Rahvaraamat nr. 5 (11). O.-Ü. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus, 1936. a. Hind 1 kr.

August Jakobson: Metsalise rada. Romaan. H. Mugasto kaas. O.-Ü. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus, 1936. a. Hind 5 kr.

Paul Viiding: Pünlilikult hea tahe. Novellid. O. Kangilaski kaas. O.-Ü. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus, 1936. a. Hind 1 kr. 75 s.

U. Ukukivi: „Lahutus enne abielu“. Ajakomöödia kolmes vaatuses, neljas pildis. Autorikaitse Ühingu kirjastus.

Soome Kaitseliidu häälekandja: Hakkapeliitta nr. 48, 49.

Suomen Sotilas nr. 24.

Poola Kaitseliidu häälekandja: Strzelec nr. 46, 47.

Leedu Kaitsel. häälekandja: Tirmitas nr. 48, 49.

Läti Kaitsel. häälekandja: Aizsargs nr. 11.

Sõdur nr. 47/48, 49.

Järva Maleva Teataja nr. 23.

Narva Maleva Teataja nr. 23.

Võru Maleva Teataja nr. 22.

Vabadussõja Tähistel nr. 2.

Eesti Kirjandus nr. 11.

Eesti Noorus nr. 11.

Areng nr. 7.

Uus Talu nr. 11.

Õpilasleht nr. 8, 9, 10.

Eesti Statistika nr. 180.

Tervis nr. 11.

Kaubandus-tööstuskoja Teataja nr. 23.

Loomasõber nr. 5.

Kotkas nr. 11.

Kodu nr. 23.

EESTI HÜPOTEEGIPANK TARTUS, VÕIDU T. 11 OMAS MAJAS

annab linnade ja alevite kinnisvaradele pikaajalist laenu pantlehtedes. Laenult võetakse aastas 6½% intresse ja 1% kustutusmaksu.

Laenu kustub 33½ aastaga, teda võib aga igal ajal pantlehtedes tagasi maksta. Laenu antakse kivi-alamutega kinnisvaradele kuni 2/3 ja puu-alamutega kinnisvaradele kuni 1/2 nende väärtusest panga hindamise järgi.

Eesti Hüpoteeqipanga pantlehed annavad aastas nimeshinnast 6% sissetulekut ja on heaks kapitali mahutamise vahendiks, olles kindlustatud kõigi punnga varadega, laenuvõtjate kinnisvaradega ja nende solidaarse vastutusega, samuti ka kindlustusseltsidega sõlmitud erilepingutega. Neisse pantlehtedesse võib mahutada seltside, ühingute, haigekassade, vaestelaste, omavalitsuse ja muid kapitale ja neid pantlehti võetakse valitsusega tehtavate lepingute tagatiseks ja aktsiisi- ning tollimaksu kindlustuseks. Eesti Hüpoteeqipank on asutatud 1884. aastal. 1. detsembril 1936. a. oli tema pantlehti ringkäigus üle 10 miljoni krooni väärtuses, kusjuures nende kindlustuseks panditud kinnisvarade väärtus oli panga hindamise järgi üle 24 miljoni krooni ja 2 miljoni kuldrubla; tule vastu olid need kinnisvarad kindlustatud üle 30 miljoni krooni eest.

TARTU EESTI MAJANDUS-ÜHISUS

Tartus, Holmitän. 12-18.

Osakonnad:

Tartus, Võru tän. 4 ja Söögiturg 3,
Räpinas, Pukas,
Puhjas, Kavastus,
Kambjas ja Võnnus.

Laos suures valikus põllumajanduslikud,
raua-, naha- ja koloniaalkaubad, ehitus-
materjaalid, majapidamistarbed jne.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

Ü.P. TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK

TARTUS, SUURTURG 7, OMAS MAJAS, TEL. 6-50

Asutatud 1923

Pank võtab raha hoiule, täht-
ajalisele ja jooksvale arvele. Pank
annab laene ja garantiisid mitme-
suguste kindlustuste vastu

Pank toimetab sissenõudmisi
inkasso dokumentide järgi
ja rahasaadetisi igasse kodumaa
linna ja alevisse

PANGAS SAADAVAL RAHA-
KORJAJAILE HOIUKARBID

„ERIKA“ VENNAD TÕNISSON CO

TARTU, SUURTURG 2.

TELEFON 7-79

Seemned — aiavilja, lille, söödajuurika jne.

Puukoolitsaadused — õuna-, pini-, ploomi-, kirs- ja igasugused ilupõõsaid ja ilupuid.

Hinnakirjad tasuta.

Kaunimad kingitused
jõuluks on

Ed. Taska

kaunistatud nahatööd
ja kuldkööited

Ateljee
Tallinnas,
Kunstihoones

Võistluseta valikus kodumaa vabrikute ja originaal inglise
erimoodsaid

mantli- ja palituriideid

Kohale jõudnud uus saadetus igasuguseid
karusnahku, nagu karakul, laisaba, skunks,
kotik, laama jne.

Moodsaid mantli- ja garnituurplüüse.
Hinnad väga mõõdukad!

M. JÄNESE SUURÄRI,

Tartus, Kaubafoov 9-10-11-12. Kõnetr. 591.

MOE-PUDU-JA
PESUKAUPADE
SUURIM LADU
EESTIS

1 WENNAD

TARTUS, KAUBAHOOV 2 JA 3, TEL. 4-81

O-Ü. „Mootor'i“ maalinide väljasõidud jõulupühadel.

Jõululaupäeval, 24. dets. 1936. a., väljasõidud Tallinnast.

Loksa	kell 8.00	Nabala	kell 16.30	Rannamõisa	kell 15.
Jägala	„ 15.00	Kalu	„ 17.00	Lihula	„ 15.45
Kuusalu	„ 15.00	Märjamaa	„ 17.00	Riguldi	„ 16.00
Loksa	„ 17.00			Rannamõisa	„ 17.30
Viinistu	„ 17.00			Suuropi	„ 17.30
Leesi	„ 17.00			Kella-Joa	„ 17.30
Anija-Raudoja	„ 17.00				

I jõulupühal, 25. dets. 1936. a.

Tallinnast-Loksale kell 8.00

Loksalt-Tallinna kell 16.30

II jõulupühal, 26. dets. 1936. a.

Tallinnast-Rannamõisa kell 11.00 ja 20.00 Rannamõisa-Tallinn kell 12.00 ja 21.00

III jõulupühal, 27. dets. 1936. a.

Tallinnast-Loksale	kell 8.00 ja 19.30	Loksalt-Tallinna	kell 16.30
Tallinnast-Rannamõisa	„ 9.30 ja 20.00	Rannamõisa-Tallinna	„ 21.00
Tallinnast-Raudojale	„ 19.30	Anija-Raudoja-Tallinna	„ 17.30

Tallinnast-Kella-Joale kell 9.30, Lihulasse kell 15.45, Riguldisse kell 16.00, Kuusallu, Leesile, Juuru-Kalju, Märjamaale, Loksale, Viinistule kell 19.30.

Uuel aastal, 1. jaan. 1937. a., ühendusepidamist ei ole.

Kolmekuningapäeval, 6. jaan. 1937. a.

Tallinnast-Loksale	kell 8.00 ja 17.00	Loksalt-Tallinna	kell 6.10 ja 16.30
Tallinnast-Viinistule	„ 17.00	Viinistult-Tallinna	„ 5.45

Pileteid palutakse osta pühade laupäevaks eelmüügil.

Eelmüük Veneturul ooteruumi kassades 21., 22., 23. ja 24. XII s. a. kella 8.00–15.00 ja 17.00–18.00. Eelmüügil müüakse pileteid kõigile maalinidele peale Rannamõisa ja Kella-Joa nummerdatud kohtadele.

Liikumiskorraldaja Tallinnas, Veneturg, tel. 305-45

O/Ü. «MOOTOR»
Tallinn, Sadama 1, tel. 478-15.

Soovitame

kõrge väärtusega
KÜTTEPUID

väikesel ja suurel
arvul

SAKALA TÄN. 19

JA
LIIVALAIA T. 34

ladudest

TELEFON 460-16

Vennad Veisenberg

LITOGRAAFIA

J. MÄNNIK

VALMISTAB
KÕIKSUGUSEID
VÄRVILISI
TRÜKITÖID

TALLINN,

Soo t. 23

Tel. 436-86

Oma lugupeetud ärisõpradele häid jõule ja uut aastat soovivad:

<p>Pleki- ja vasetööstus J. Eek & J. Sirk</p> <p>Tallinn, Dunkri t. 2 Telefon 434-08</p>	<p>TALLINNA MÜTSITÖÖSTUS JA KAUBANDUS F. B. Strasch</p> <p>Maakri t. 2, tel. 304-87 Suurim mütsitööstus Eestis.</p>
<p>Liha- ja vorstikauplused VENNAD LAKS</p> <p>Tallinn, Uueturu kaubamaja nr.nr. 7, 17, 18 ja 30</p>	<p>H. LAAS parim pagari- ja kondiitriäri</p> <p>Tallinn. V. Posti 7 Telefon 446-57</p>
<p>PESUÄRI A. Käba</p> <p>Tallinn, Tartu m. 32 Telefon 304-69</p>	<p>Ed. KRIVELKOT Tapeedi- & linoleumi erikauplus</p> <p>Tallinn. Pikk t. 14 Telefon 435-15</p>
<p>RÄTSEPAÄRI JUL. KULL</p> <p>Tallinn, S. Karja tän. 6—3 Telefon 468-37</p>	<p>KALEVIÄRI I. N. Ivanov</p> <p>Riidekaubad Keila ja teistest kodumaa vabrikutest Tallinn, Vene t. 7 Telefon 469-85</p>
<p>METSAEKSPORTÄRI M. Judeikin & Pojad</p> <p>Tallinn, U. Sadama tän. 11 Telefon 428-09</p>	<p>Häid jõule ja uut aastat soovib Kaitseliidu perele maleva einelaua korraldaja A. Mälkov</p>

Majaomanike Krediitpank Ü.-P.,

Tallinnas, Pärnu mnt. 6, tel. 426-69,

toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Panga juures Kindl. A.-S. EESTI LLOYD'i esindus

Pank avatud kella 9-2.

A-S

„EESTISIID“

VABRIKU LAOD:

TALLINN, Viru tän. 5, tel. 447-87.

TALLINN, Viru tän. 14, tel. 443-97.

TALLINN, Laadaplats 70.

TARTU, Poe 2, tel. 10-17

NARVA, Peetriplats 1.

VILJANDI, Tartu 1, tel. 30.

PETSERI, Turuplats 17, tel. 1-19.

**MOODSAD RIIDED, SIIDIST
JA PUUVILLASED, LÕMED.**

Müük en-gros.

RESTID JA KUPONGID.

Gaasimaskid ja hingamisabinõud

tööstusele, kaitseväele, tuletõrjujaile

DEGA A. S. BERLIIN

(AUERGESELLSCHAFT)

Esindaja **IVAR REINWALDT** Tallinn Kohtu 12
Tel. 448-44

TALLINNA MAJAOMANIKKUDE PANK

HARJU TÄN. 45

TEL. 443-67, KODUNE KESKJAAM 478-50

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
Seifide üürileandmine
Linnamaksude vastuvõtmine

ÜHISUS
„ESTONIA EKSPORTTAPAMAJAD“

Tallinnas, tel. 578-54, postkast 33

on suurim kaitseväge varustaja
liha ja lihasaadustega

ARSENAL

TALLINNAS, SUUR KARJAMAA TÄN. 1.

TELEFONID: Arsenali keskjaam: 426-86.

Tehnikajaoskond — Keskjaamast 3-63

VALMISTAB:

Uusi vaba- ja täpsuspüsse inglise ja vene padrunile ja ka üksikuid vintraudu neile * Uuemat tüüpi väikekalibriilisi täpsuspüsse * Dioptersihikuid, harilikke ja Lyman-tüübilisi * Rõngas- ja tulp-kirpe ja kirbu-aluseid * Püssi kontrollabinõusid: õõne kaliibri mõõtmise pulgad, kontrollpadrunid, kuulide kalibreerimise abinõud jne. * Püssi puhastusabinõusid: vardad, nühised, õlitoosid jne. * Padrunite laadimise abinõusid * Relvade parandamine ja oksüdeerimine.

Müük ka järeelmaksuga kuni kuus kuud, ametasutuste või juriidiliste isikute vastutusel või panga garantii vastu.

Hinnakiri tasuta.

A/s. A. LE COQ'i

KVALITEETKAUBAD

Pilsen
Tõmmu Hiid
Gladiaator
Märts
Porter
Jürijook
Mõdu
Sidrunisooda
Alka
Kreuzina
Sooda vesi

